

ΝΕΟΛΟΓΟΥ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

Τιμάται γρ. άογ. 2.

Τιμάται γρ. άογ. 2.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΡΓΥΡΑΣ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ, 12 Ἰανουαρίου 1892.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις.—Οἱ γάμοι τῆς Σοφίας Παλαιολόγου.—Ποικίλα.—Ὁ ἐν Ἀθήναις Λαδδάνειος δραματικὸς ἀγών.—Ἡ Ρωδία ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν.—Γραμματικά.—Ὁ Πλάτωνος Προγόνων (διήγημα).

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Τὰ σπουδαιότερα πολιτικὰ γεγονότα κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην εἶναι ἀναμφισβήτητος ἡ τῶν ἐν Βιέννη καὶ Ρώμῃ βουλῶν ἀπόφασις ἐν τῷ ζητήματι τῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν, ἡ ἐπικειμένη ἐξομάλισις τῆς βουλγαρογαλλικῆς διαφωνίας καὶ ἡ διευθέτησις τῶν ἐν Μαρόκῳ. Ἡ ψηφοφορία τῶν δύο εἰρημένων βουλῶν κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 7)19 Ἰανουαρίου, ἡ ὑπομνησκουσα τὴν τῆς 6/18 δεκεμβρίου παρελθόντος ἐν τῇ Λευκῇ αἰθούσῃ, τὴν προσκομίσασαν τῷ γερμανῷ ἀρχιγραμματεῖ τὸν τίτλον τοῦ κόμπτος, ἀποτελεῖ σπουδαῖον ἐν τῇ ἐμπορικῇ ἱστορίᾳ τῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης σημεῖον, συνεπεία τῶν ἐξελιχθέντων κατὰ τὴν συζήτησιν ζητημάτων, ἀπερ οὐ μικρὰν κέκνηται σημασίαν ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς πολιτικῆς τῶν τριῶν συμμάχων. Ὅτε ὁ στρατηγὸς Καπρίβης, ἐκτιθέμενος τὴν ἐμπορικὴν αὐτοῦ πολιτικὴν ἐν τῷ γερμανικῷ κοινοβουλίῳ καὶ, συνηγορῶν ὑπὲρ τῶν ὑπογραφέντων κατὰ τὴν 24)6 δεκεμβρίου συμβολαίων, ἐξεφώνει τὸν μακρότατον αὐτοῦ λόγον, ὃς ἐφάνη ἀντάξιός τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 25)6 φεβρουαρίου 1888 ὑπὸ τοῦ προκατόχου ἀπαγγελθέντος πρὸς συνηγορίαν τῶν εἰς τὸν στρατὸν ἀφορώντων νομοσχεδίων, ῥητικῶς ἐκήρυττεν ὅτι τὰ ὑπογραφέντα συμβόλαια ἐμπορικῶν μὲν φέρουσι χαρακτῆρα, ἀλλὰ τὰ μάλιστα συμβάλλονται καὶ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ὑφισταμένων πολιτικῶν δεσμῶν. Τὸ ἕφος τοῦ γερμανοῦ ἀρχιγραμματέως, κόμπτος Καπρίβη, πληρέστατα τηροῦντες οἱ δεινοὶ ἀγορηταὶ τῶν ἐν Βιέννη καὶ Ρώμῃ βουλῶν, ἐκήρυξεν ὁ μὲν Βάκεχεμ, ὑπουργὸς τοῦ ἐμπορίου τῆς Αὐστρίας, ὅτι αἱ ἐμπορικαὶ συνθήκαι τὰ μέγιστα συντελοῦσιν εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῶν συμφερόντων τῆς ἐν τῇ μοναρχίᾳ βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, καὶ ἐπανέλαβεν ὅτι ἡ ἐμπορικὴ ἔνωσις

συνεπάγεται τὴν κραταίωσιν καὶ τῆς πολιτικῆς, ὁ δὲ κ. Ἐλένας, εἰσηγητῆς τῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν, καὶ ὁ κ. Σμιρῆς, ὑπουργός, ἐπειράθησαν νὰ καταδείξωσιν ὅτι αἱ συζητούμεναι συνθήκαι μεγίστας προσκομίζουσι τῷ βασιλείῳ ὠφελείας οἰκονομικὰς τε ἅμα καὶ πολιτικάς. Ὅντως δεξιότατοι ἦσαν οἱ ῥήτορες περὶ τὴν σαγίνευσιν τοῦ πνεύματος τῶν ἀκροατῶν· ὁμολογητέον ὅμως ὅτι τὴν δικανικὴν γλῶσσαν τῶν λαλῶσάντων ὑπηγόρευεν οὐχὶ ἡ ἐπικτητος περὶ τὴν ῥητορικὴν ἰκανότης, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ κυβερνητικὴ πλειονοψηφία, πρὸ τῆς ὁποίας αἱ λογικώταται ἀγορεύσεις τῶν πολεμίων τῶν συνθηκῶν ἐμειναν ὅλως ἀσύμμαντοι καὶ ἀνίσχυροι, καὶ μόλις ἠδυνήθησαν νὰ συγκεντρώσωσι μικρὰν μειονοψηφίαν. Ἀξιοσημείωτος ἰδίᾳ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην εἶναι ἡ ἀγόρευσις τοῦ δημοκράτου Κολαγιάννη ἐν τῇ ἰταλικῇ βουλῇ, ὅστις, σφόδρα κατὰ τῶν συνθηκῶν ἐπιτεθεὶς, μετὰ μεγίστης ἀνείλιξε τέχνης τὸ ζήτημα τῶν πρὸς τὴν γαλλικὴν δημοκρατίαν ἐμπορικῶν σχέσεων τοῦ ἰταλικοῦ βασιλείου. Ἡ Ἰταλία, εἶπεν, ὀφείλει τέλος πάντων νὰ κατανοήσῃ ὅτι πλὴν τῆς Γαλλίας οὐδεμίαν ἑτέραν ἔχει φυσικὴν ἀγορὰν πρὸς ἔκθεσιν καὶ ἐκποίησιν τῶν ἑαυτῆς προϊόντων. Γελοῖοι ὄντως τυγχάνουσιν οἱ ὅροι, ὑφ' οἷς οἱ ἰταλικοὶ οἶνοι εἰσάγονται εἰς τὰς ἀγορὰς τῶν μετὰ τοῦ βασιλείου συμβαλλομένων κρατῶν· καὶ ἐκ μὲν Γερμανίας ἥκιστα προσπορίζεται ἡ ἰταλικὴ χερσόνησος τὰς προσδοκωμένας ὠφελείας, ἐκ δὲ τῆς Αὐστρίας ζημιούται μᾶλλον. Ἐὰν λοιπὸν σκεφθῶμεν, προσέθηκεν ὁ εἰρημένος ἰταλὸς βουλευτής, ὅτι εἰς τοιοῦτων φίλους θυσιάζομεν τὴν Γαλλίαν, πρόδηλον ὅτι ἐν πλήρει δικαίῳ δυνάμεθα νὰ κατακρίνωμεν τοιαύτην οἰκονομικὴν πολιτικὴν. Αἱ ὑπογραφεῖσαι συνθήκαι, λυσιτελεῖς εἰς ὀλιγίστους μόνον βιομηχάνους οὔσαι, σύμπασαν ζημιούσι τὴν χώραν καὶ ἰδίᾳ τὰς νοτίας αὐτῆς ἐπαρχίας. Τίς δὲ τὴν εὐθύνην τῆς τοιαύτης τῶν πραγμάτων καταστάσεως ὑπέχει; Βεβαίως οἱ τὸν τελωνειακὸν κατὰ τῆς Γαλλίας πόλεμον κηρύξαντες. Ταῦτα λέγων πικρῶς ἐμέμφετο τῶν εἰσηγητῶν τῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν, καὶ ὑπεδείκνυε τὴν ἀνάγκην τῆς ἀνασυνδέσεως τῶν προτέρων ἐμπορικῶν καὶ τελωνειακῶν σχέσεων μετὰ τῆς Γαλλίας, ἥτις δύναται, ἐν ἀνάγκῃ, ν' ἀντεκδικηθῇ τὴν Ἰταλίαν καὶ διὰ καταγγελίας τῆς λατινικῆς νομισματικῆς συμβάσεως. Τοιαύτας δικαιοτάτας ἐνστάσεις προσάγοντες οἱ πολέμοι τῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν ἐπειράθησαν νὰ πείσωσι τὴν κυβερνητικὴν πλειονοψηφίαν ὅπως, ἐὰν μὴ ἀπορρίψῃ τοῦλάχιστον τροποποίησιν ἑνίας τῶν διακελεύσεων αὐτῶν, μεγάλως ζημιούσας τὴν

ἐγγώριον βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον καὶ προκαλοῦσας τὴν ἐξέγερσιν τοῦ δημοσίου φρονήματος. Καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ πρόων τοῦ βασιλέως Οὐμβέρτου πρωθυπουργός, ὁ κ. Κρίστις, ἐφάνη ἀρκούντως δυσμενῆς πρὸς τὰς ἐπιψηφισθείσας συμβάσεις, καὶ ἠγωνίσθη νὰ τύχη τῆς ἐλαττώσεως τῆς διαρκείας τῶν συμβολαίων τούτων ἀπὸ δωδεκαετίας εἰς ἑξαετίαν· πᾶσαι αἱ προβληθεῖσαι ἐνστάσεις, πάντα τὰ προσαχθέντα ἐπιχειρήματα ἐν τε τῇ βιενναίᾳ βουλῇ καὶ ἐν Μοντεσιτόριο, εἰς οὐδὲν ἦνυσαν, καὶ οὕτω χαίρει ἐνδομύχως ὁ γερμανὸς ἀρχιγραμματεὺς ἐπὶ τῷ ὅτι οἱ συνάδελφοι αὐτοῦ ἐν τοῖς συμμαχοῖς κράτεσι κατώρθωσαν ν' ἀποσπᾶσιν τὴν ψῆφον τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας, καίπερ οὐδεμιᾶς τυχόντες ἀντιμισθίας ἀνθ' ὧν ἐμόγησαν.

Ἡ ἐπικειμένη ἐξομάλισις τῆς βουλγαρογαλλικῆς διαφωνίας εὐαρέστως ἀντήχησεν εἰς τὰ ὧτα τῆς κοινῆς ἐν Εὐρώπῃ γνώμης, πτοηθείσης ἐπὶ τινα χρόνον, μὴ ἐκ τῆς διαφωνίας ταύτης προκίψωσιν εὐρωπαϊκαὶ περιπλοκαί, παραπλήσιοι πρὸς τὰς προελθούσας ἐξ ἐτέρας ἀθετήσεως τῆς βερολινείου συνθήκης, ἐκ τοῦ πραξικοπήματος τῆς 6 Σεπτεμβρίου 1885· ὁ φόβος οὗτος δὲν ἦτο ὅλως ἀνυπόστατος τὸ μὲν ἐνεκα τῆς γερμανικῆς πολιτικῆς, τὸ δὲ ἐνεκα τῆς γαλλορωσικῆς συμφωνίας καὶ συμπράξεως ἐν τῷ αἰγυπτιακῷ ζητήματι. Ὁ πρόων γερμανὸς ἀρχιγραμματεὺς, ἀγορεύων ἐν τῷ γερμανικῷ κοινοβουλίῳ τῆ 25]6 Φεβρουαρίου 1888 καὶ λόγον ποιοῦμενος περὶ τῶν ἐπὶ τῆς Βουλγαρίας δικαίων τῆς ἀπὸ ὑποτελοῦς ἐπαρχίας εἰς ἡμιανεξάρτητον καὶ προνομιούχον ἡγεμονίαν ἀναδειξάσης αὐτὴν Ρωσίας δι' ὑπερόγκων θυσιῶν, εἶπεν ἐν ἄλλοις ὅτι ἡ μεγάλη τοῦ Βορρᾶ δύναμις ἀναμφήριστα κέκτηται δικαίωμα ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας, ὅτι χάριν τῆς Βουλγαρίας, τῆς λίαν ἀσχυρῆς ὑπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ προκαλέσαι εὐρωπαϊκὸν ζήτημα καὶ περιπλοκάς χάριν αὐτῆς, ἥκιστα συναινῆ εἰς τὸ δυσαρρεστῆσαι τῇ Ρωσίᾳ, καὶ ὅτι ἐὰν αὕτη, ὀχρουμενὴ πρὸ τῶν διακελεύσεων τῆς εἰρημένης συνθήκης, ζητήσῃ ἀπὸ τῆς Γερμανίας ὑποστήριξιν πρὸς ἀνάκτησιν τῶν διὰ τοῦ συμβολαίου τούτου ἐπιδικασθέντων ἐκεῖνη δικαίων, προθύμως ἡ γερμανικὴ αὐτοκρατορία θὰ παράσχη τὴν αἰτηθησομένην συνδρομὴν ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ αὐτοῦ συμβολαίου. Ἄλλ' οὔτε ὁ πρίγκιψ Βίσμαρκ, οὔτε ὁ διαδεξάμενος αὐτὸν κόμης Καπίρίθς προέβησαν εἰς τοιαῦτ' ἀδιαβήματα, καίπερ τῆς Ρωσίας πολλάκις ὑποδειξάσης τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπανόδου εἰς τὴν διὰ τῆς βερολινείου συνθήκης θεσπιζομένην ἐν Βουλγαρίᾳ κατάστασιν καὶ ζητησάσης τὴν παλινρόθωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων πρὸς ἀποσόβησιν τῶν προκινῶσων ἔκτοτε περιπλοκῶν, ὧν ἄμεσος συνέπεια ὑπῆρξεν ἡ τῆς Εὐρώπης μεταβολὴ εἰς ὀχρωμένον στρατόπεδον ἐν λίγοντι ΙΘ' αἰῶνι καὶ ἡ τοσαύτη τῶν ρωσογερμανικῶν σχέσεων χαλάρωσις, ὥστε ὁ περὶ πλείστου ποιοῦμενος τὴν τήρησιν τῆς διεθνούς οὕτως εἶπειν φιλοφρονήσεως τσάρος ἀρνεῖται ν' ἀντεπισκεφθῆ τὸν γερμανὸν μονάρχην, καίτοι δις τὴν χώραν αὐτοῦ διήλθε κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος. Ταῦτοχρόνως ἡ τῆς Ρωσίας δυσαρρέσκεια ἐπὶ τῇ ἐν τῷ βουλγαρικῷ ζητήματι πολιτείᾳ τῆς Γερμανίας ἐπέτεινεν ἐτι μᾶλλον τὴν ἐν τῇ αἰγυπτιακῷ σύμπνοιαν Γαλλίας καὶ Ρωσίας, καίπερ τῆς τελευταίας οὐχ ἄμεσως ἐνδιαφερομένης, σύμπνοιαν καταδειχθεῖσαν κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ σὴρ Ἑρρίκου Δρούμιονδ Οὐόλφ διεξαχθείσας διαπραγματεύσεις καὶ ἦδη κατὰ τὴν πρὸς τὴν Βουλγαρίαν διαφωνίαν τῆς ἐν Παρισίοις κυβερνήσεως. Ὅτε τῆ 2/14 δεκεμβρίου ἡ Γαλλία μετέβαλε τὰς πρὸς τὴν ἡγεμονικὴν κυβέρνησιν σχέσεις ἐπὶ τῇ ἀπε-

λάσει τοῦ γάλλου ὑπικούου κ. Σαδούρν καὶ ἀπῆται τὴν πλήρη αὐτῆς ἱκανοποίησιν διὰ τῆς ἀνακλίσεως τοῦ κατ' αὐτοῦ μέτρον καὶ διὰ τῆς ἐπιδόσεως ἐγγράφου διακοινώσεως εἰς τὸν ἐν Σοφίᾳ γάλλον ἀντιπρόσωπον, ἡ Ρωσία θερμῶς ὑπεστήριξε τὸ τῆς δημοκρατίας διάβημα καὶ συνετέλει οὕτως ὅπως καὶ αἱ φίλα τῇ Βουλγαρίᾳ ἔχουσαι δυνάμεις φανῶσιν ἐπιφυλακτικαὶ καὶ τηρήσωσιν εὐμενῆ ὑπὲρ τῆς Γαλλίας οὐδετερότητα. Ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς ταύτης ὑπῆρξεν ἡ χαλάρωσις τῆς βουλγαρικῆς ἐπιμονῆς καὶ ἡ μεταβολὴ τοῦ φρονήματος τῶν συμβούλων τοῦ πρίγκιπος Φερωνάνδου, οἵτινες τοσοῦτον ἄκαμπτοι ἐφάνησαν κατ' ἀρχάς, ὥστε, τὸν τόπον τῆς ἐρίφου ἐπωφελοῦμενοι, ἐλοιδοροῦν τὴν Γαλλίαν καὶ οὐδὲ λόγον ἠδύνατο ν' ἀκούσωσι περὶ ἱκανοποίησεως αὐτῆς. Ἦδη διὰ τῆς πρὸς τὸν κ. Λανέλ, γάλλον ἀντιπρόσωπον ἐν Σοφίᾳ, διακοινώσεως, κηρυττούσης ὅτι ἐγένετο παρατυπία ἐν τῇ ἐξώσει τοῦ κ. Σαδούρν, τὸ ζήτημα ἀρκούντως ἐκπίπτει τῆς σοβαρότητος αὐτοῦ, καίτοι, κατ' οὐσίαν ἐξεταζόμενον, δὲν παρέχει πλήρη ἱκανοποίησιν τῇ μεγάλῃ δημοκρατίᾳ, οἷα θὰ ὑπῆρξεν ἐὰν ἀνεκαλεῖτο καὶ ὁ κ. Σαδούρν, ὡς τοῦτο ἀπῆτησεν ἡ Γαλλία. Βεβαίως ἡ ἐπαλίθθενσις τῆς διαδιδόμενης φήμης ὅτι βούλγαρος ὑπουργὸς μεταβαίνει εἰς Παρισίους ὅπως ἐκφράσῃ τὴν λύπην τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς δημοκρατίας, δύναται ν' ἀποτελέσῃ πληροστέραν ἱκανοποίησιν, οὐχ ἥττον ὑπάρχουσιν ἀμφιβολαὶ περὶ τῆς πραγματώσεως τοιοῦτου σχεδίου καὶ δὲν εἶναι ἐπομένως ἀπίθανον ὅπως ἡ κυβέρνησις Φρεσινὲ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν πλήρη αὐτῆς ἱκανοποίησιν, οἷαν ἐλάμβανεν ἡ κυβέρνησις Ρουβιὲ ἀπὸ τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Χοχεντσόλζον κατὰ τὰ γαλλογερμανικὰ ἐπεισόδια Σνέβελε καὶ Βρινιῶν, τῷ 1887, καθ' ἃ οὐ μόνον ὁ αἰδίδιμος Γουλιέλμος διέτατε τὴν πληρωμὴν τῆς αἰτηθείσης χρηματικῆς ἀποζημιώσεως ὑπὲρ τῶν θυμάτων, ἀλλὰ καὶ ὁ πρεσβευτῆς αὐτοῦ ἐν Παρισίοις κόμης Μύνστερ μετέβαινε παρὰ τῷ τότε ὑπουργῷ τῶν ἐξωτερικῶν κ. Φλουράνς καὶ ἐξέφραξε τὴν μεγάλην λύπην τοῦ αὐτοκράτορος ἐπὶ τοῖς δραματισθεῖσιν. Τὸ μόνον ὅμως παράδοξον ἐν πᾶσι τούτοις εἶναι ἡ πολιτεία τῶν ἐν Βιέννη καὶ Πέστη δημοσιογράφων, οἵτινες, μετὰ δυσθυμίας προσβλέποντες εἰς τὴν ὑποχώρησιν τῆς Γαλλίας, ἀπετόλμησαν νὰ κακίσωσι τὴν Γαλλίαν ἐπὶ ἀπαρνήσει τῆς πατροπαραδότου πολιτικῆς αὐτῆς, δι' ἧς ὑπερεμάχει τῶν δικαίων τῶν λαῶν, ὅσοι ἠγωνίζοντο νὰ τύχωσι τῆς αὐθυπαρξίας. Ὅντως ἄστοχος ὁ συλλογισμὸς καὶ μόνον οἱ τῶν Βουλγάρων φίλοι ἠδύνατο νὰ ταυτίσωσιν ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτῶν διανοίᾳ τὰ ἐν τῇ ἀποστολῇ τοῦ Μαιζὸν ἐλατήρια τῆς πολιτικῆς Καρόλου τοῦ Ι' καὶ τὰ ἐν τῇ δικαίᾳ ἀξιώσει τῆς κυβερνήσεως τοῦ κ. Καρνὸ πρὸς πλήρη ἱκανοποίησιν αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἀθετήσει διακελεύσεων, ἔχουσῶν τὴν ἐπικύρωσιν καὶ τὰς ὑπογραφὰς τῶν μεγάλων ἐν Εὐρώπῃ δυνάμεων.

Ἡ τοῦ μαροκνοῦ ζητήματος διευθέτησις, ἡ ἐνυπάρχουσα ἐν τῇ ἀνακλίσει τοῦ διοικητοῦ τῆς Ταγγέρης, καθ' οὗ ἀπέβλεπον κυρίως αἱ διαμαρτυρίαι τῶν ἐν Καβυλίας νομαδικῶν φυλῶν, ἀρκούντως καθησυχάζει τὴν κυβέρνησιν τοῦ Μούλεῦ Χασάν, πτοηθείσαν μὴ ὀλιγωριάζει τῶν ἀμεσώτερον ἐνδιαφερομένων δυνάμεων ἀπολήξῃ εἰς βλάβην τῆς ἀκεραιότητος τῆς χώρας αὐτοῦ, τῆς τοσοῦτον ὑποβλεπομένης παρὰ τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἰσπανίας· συνάμα ἡ εἰς τὸ ζήτημα ἐπελθοῦσα τροπὴ συντείνει οὐκ ὀλίγον εἰς τὸ πείσαι μέγα μέρος τῆς κοινῆς ἐν Εὐρώπῃ γνώμης ὅτι ἀνυπό-

στατος ἦτο ὁ φόβος, ὃν συνέλαβεν ἐπὶ τοῖς γραφομένοις τοῦ ἀγγλικοῦ ἰδία τύπου. Οὗτος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔτι τοῦ κινήματος τῶν εἰρημένων φυλῶν ἐπειράθη νὰ περιβάλῃ τὸ μαροκινὸν ζήτημα δι' εὐρωπαϊκοῦ χαρακῆρος καὶ νὰ συγκρίνῃ τὴν αὐτοκρατορίαν τοῦ Μαρόκου πρὸς τὴν χερσονήσον τοῦ Αἴμου· ὁπόσον ὅμως ἄστοχος τυγχάνει ὁ παραλληλισμὸς, τοῦτο δυσνόητον τυγχάνει μόνον εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ πῆξωσι τὴν σημαίαν αὐτῶν ἐν διαφόροις σημείοις τῆς ὑψηλίου πρὸς κόρεσιν τοῦ πάθους τῶν κατακτίσεων καὶ ἰδία εἰς τοὺς περὶ τὸν μαρκήσιον Σαλισβουρή, τὸν ζητοῦντα νὰ δείξῃ εἰς τοὺς ἐκλογεῖς νέους ἐν τῇ μαύρῃ ἡπείρῳ θριάμβους καὶ μάλιστα ἐγγὺς τοῦ Γιβραλτάρ, τῆς κλειδὸς ταύτης τῆς Μεσογείου. Τὸ σπουδαιότερον πάντων ἐν τῷ μαροκινῷ ζητήματι εἶναι κυρίως ἡ διαφωνία τῆς κυβερνήσεως τοῦ Μούλεϋ Χασάν πρὸς τὴν τοῦ κυρίου Καρνὼ ἐν τῷ ζητήματι τῆς Τουάτις, τῆς παραμεθορίου ταύτης δηλονότι τῆ Ἀλγερίας ὁάσεως, ἣν ἐν δικαίῳ διεκδικεῖ ἡ ἐν Παρισίοις κυβερνήσις. Ὁ γενικὸς διοικητῆς τῆς ἐν Ἀφρικῇ μεγάλης ταύτης ἐπαρχίας τῆς Γαλλίας κ. Τίρμαν, λαλῶν ἐσχάτως περὶ τοῦ ζητήματος τῆς Τουάτις, ὑπέδειξεν ὅτι μέγα ἐπιβάλλεται τῇ Γαλλίᾳ συμφέρον, ἡ τῆς εἰρημένης ὁάσεως πρόσκτησις. Κατὰ τὴν συνθήκην τοῦ 1845 αἱ παρακείμεναι τρεῖς ὁάσεις, ἡ τῆς Τουάτις, ἡ τῆς Τιδι-Κέλτ καὶ ἡ τῆς Ρον-Ραχάρας, οὔτε εἰς τὴν Ἀλγερίαν ἀνήκουσιν οὔτε εἰς τὸ Μαρόκον· ἀλλ' ἡ τῆς πρώτης τῶν εἰρημένων ὁάσεων προσάρτησις εἰς τὴν Γαλλίαν ἐπιβάλλεται τοσοῦτῳ μᾶλλον, ὅσῳ τὰ ἐν αὐτῇ νομαδικὰ φύλα πολλὰς πολλακίς ἀποτολμῶσιν ἐπιδρομὰς εἰς Ἀλγερίαν καὶ δεινὰς προκαλοῦσι ταραχὰς τῇ ἐν τῇ ἀφρικανικῇ ταύτῃ ἐπαρχίᾳ κυβερνήσει, ἐπομένως δὲ καὶ τῇ ἐν Παρισίοις κεντρικῇ. Ἐκ τῶν ἰδεῶν τούτων ὀρμωμένη ἡ γαλλικὴ κυβερνήσις προβάλλεται τὴν προσάρτησιν τῆς Τουάτις, ἀλλ' οἱ ὑπουργοὶ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Μαρόκου οὐδὲν τοιοῦτον ἀνέχονται ν' ἀκούσωσι καὶ ἐντεῦθεν αἱ τελευταῖαι διαμαρτυρίαι τοῦ Μούλεϋ Χασάν, τολμύσαντος νὰ δηλώσῃ τῇ Γαλλίᾳ, ὅτι ἡ τῆς Τουάτις ὁάσις, ἡ ἀριθμοῦσα ἱκανὰς κωμπούλους καὶ χωρία, τῷ Μαρόκῳ μᾶλλον ἀνῆκει, καὶ ἐπομένως ἥκιστα ἡ Γαλλία δικαιούται νὰ ἐπεμβαίῃ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς χώρας ἐκείνου. Τὸ ζήτημα ἀνεκινήθη καὶ ἐν τῇ γαλλικῇ βουλῇ, ἀλλ' ὁ κ. Ριμπὼ ἀπῆντησεν ὅτι ἀφορᾷ μᾶλλον εἰς τὴν κυβερνήσιν τῆς Ἀλγερίας ἢ εἰς τὴν τοῦ Μαρόκου, καὶ ὑπέδειξεν ὅτι ἡ ὁάσις ὑπάγεται εἰς τὴν Γαλλίαν ἢ τοῦλάχιστον ληφθήσονται κατάλληλα μέτρα πρὸς ἐπίτευξιν τοιοῦτου σκοποῦ ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας.

Ἐκ τῶν κατὰ τόπους δὲ ἐξελισσομένων γεγονότων τὴν πρωτίστην μοῖραν κατέχει ἀναμφισβήτως ἡ Γερμανία, ὅπου μεγάλη παρατηρεῖται χαλάρωσις τῶν ἐν τῇ πολιτικῇ ἰδεῶν καὶ τάσεων. Κατὰ τὰ δύο προηγουμένα ἔτη ὁ γερμανὸς μονάρχης, δεχόμενος τὰς προσρήσεις τῶν τοῦ στρατοῦ ἀξιωματικῶν κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους, προέδαινε εἰς ὑπαιγιμοὺς οὐ μόνον περὶ τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως τῆς αὐτοκρατορίας ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς πολιτικῆς ἐπιρροῆς ταύτης ἐν τῇ Δύσει. Κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους τούτου ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος νεκρικὴν οὕτως εἰπεῖν ἐτήρησε σιγὴν περὶ ἀμφοτέρων τούτων, καίτοι ἡ ὑπογραφή τῶν ἐμπορικῶν συμβάσεων μετὰ τῶν συμμάχων κρατῶν, ἡ ἐπικύρωσις καὶ ἐπιψήφισις τούτων παρὰ τοῦ κοινοβουλίου καὶ ἡ ἀνανέωσις τῆς τριπλῆς συμμαχίας παρεῖχον εὐθετον τὴν ὥραν ὅπως ἀκουσθῶσι καὶ αὐθις αἱ ἐν παραπλησῖαις περιστάσεσιν ἀντηχήσασαι δηλώσεις τοῦ ἐγγόνου

Γουλιέλμου τοῦ Α'. Οἱ ἐν Βερολίνῳ συναισθάνονται κάλλιστα τὴν παρακμὴν τοῦ μεγαλείου τῆς Γερμανίας καὶ γινώσκουσιν ὅτι ταύτη, ἀπολεσάση τὸν χαρακτῆρα ὀεσποίνης τῶν τυχῶν τῆς Εὐρώπης, ἥκιστα ἐπιτρέπεται νὰ μετέρχηται τὴν γλῶσσαν, ἣν μετήρχετο ὅτε, τὸ κλέος ἔτι τῶν στρατιωτικῶν νικῶν αὐτῆς φέρουσα, ξυνεκῆκα σύμπασαν τὴν Εὐρώπην καὶ ἐπέβαλε τὴν ἐαυτῆς θέλησιν εἰς ἅπαντας σχεδὸν τοὺς ἐν Εὐρώπῃ λαοὺς καὶ εἰς αὐτοὺς ἔτι τοὺς συντελέσαντας εἰς τὴν ἀνάδειξιν τῆς Πρωσίας. Τῇ ἀληθείᾳ μετὰ τὰς πρὸς τὴν Πρωσίαν διαφωνίας τοῦ τε βασιλείου τῆς Βαυαρίας ἔνεκα τοῦ ζητήματος τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου καὶ τῆς στρατιωτικῆς διαδικασίας, ὡς καὶ τοῦ μεγάλου δουκάτου τοῦ Μεκλεμβούργου συνεπείᾳ καθείρξεως πρώτου στρατιώτου, καθ' ἧς διεμαρτυρήθη ἡ ἐν Πρωσίᾳ στρατιωτικὴ διεύθυνσις, καὶ ἕτεραι ὑπάρχουσι δυσχέρειαι, αἵτινες ὑπηγόρευσαν τὴν τε εἰρημένην σιγὴν, κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους, καὶ τὴν ἀποφυγὴν πάσης περὶ τῶν πρὸς τὴν ἀλλοδαπὴν σχέσεων τῆς αὐτοκρατορίας νύξιν ἐν τῷ βασιλικῷ λόγῳ, τῷ ἀναγνωσθέντι κατὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐθνικῆς ταύτης ἀντιπροσωπείας. Τὸ σοσιαλιστικὸν ζήτημα, συσχετιζόμενον μετὰ τοῦ ἐργατικοῦ, τοσοῦτον ἐπτόησε τὴν κυβερνήσιν, ὥστε σκέψις ἐγένετο περὶ διαβημάτων, κολακευόντων τὴν φιλοτιμίαν τῶν καθολικῶν καὶ πειθόντων τούτους νὰ προσχωρήσωσιν εἰς τὴν κυβερνητικὴν πλειονοψηφίαν, τὴν ἀρκούντως ἀσθενῆ ἀπέναντι τῶν φιλελευθέρων καὶ τῶν λοιπῶν πολεμίων τῇ κυβερνήσει κομμάτων. Τὸ φάρμακον ἐνόμισαν οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν ὅτι ἀνεῦρον ἐν τῇ τροποποιήσει τοῦ περὶ σχολῶν νόμου τοῦ Γῶσλερ, πρώην ὑπουργοῦ τῆς παιδείας, καὶ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ νεοτερισμῶν, λῖαν τοῖς ὁπαδοῖς τοῦ Βίντορστ ἀρεσκόντων, ὁ δὲ τοῦ Γῶσλερ διάδοχος κ. Ζέδλιτς ἐπίστευσεν ὅτι πληρέστατα τὸ ἐπιβαλλόμενον αὐτῷ καθῆκον ἐξεπλήρωσε διὰ τῆς θεσπίσεως τῆς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἐλευθερίας. Ἄγωνα ὅμως ὑπῆρξαν τὰ ληφθέντα μέτρα· ἐν αὐτῷ τῷ ὑπουργεῖῳ τοιαῦται ἐπῆλθον διαφωνίαι ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, τῷ ἐξάψαντι σφόδρα τὴν μῆνιν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῶν διαμαρτυρομένων, ὥστε πολὺς λόγος γίνεται περὶ ἐπικειμένης τροποποιήσεως ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ συνεπείᾳ τῶν περὶ ἀποχωρήσεως προτάσεων τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ, ἀποδοκιμάσαντος τὰ σχέδια τοῦ συναδέλφου αὐτοῦ κ. Ζέδλιτς.

Ἐν Γαλλίᾳ τὸ σπουδαιότερον ζήτημα εἶναι τὸ σχέδιον ναυτικῆς μοῖρας ἐν Ἀνατολῇ, ὡς ὑπῆρχε πρὸ διετίας· τὴν σχετικὴν πρωτοβουλίαν ἔλαβεν ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς κ. Ριμπὼ, ἐνέκρινε δ' ὁ ἐπὶ τῶν ναυτικῶν. Τὸ σχέδιον τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως τοσοῦτῳ μᾶλλον ἐπάναγκες ἦτο, ὅσῳ ἡ ἀπουσία τῆς γαλλικῆς σημαίας ἐν τοῖς ὕδασι τῆς Ἀνατολῆς τὰ μέγιστα ὑποθετῆ τὸ ἔργον τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Γερμανίας, αἵτινες τὸ μὲν διὰ τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τὸ δὲ διὰ τῶν εὐχερεστάτων μέσων τῆς συγκοινωνίας ἀδυνήθησαν νὰ πῆξωσι τὴν ἐαυτῶν σημαίαν ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς χώραις καὶ νὰ ὑποσκελίσωσιν τὴν γαλλικὴν ἐπιρροήν, καίπερ βαθῆως ἐρριζωμένην ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν κατοικούντων ταύτας λαῶν δυνάμει τῆς χορηγηθείσης αὐτοῖς συνδρομῆς, ὑλικῆς τε ἅμα καὶ ἠθικῆς, ἐν χαλεπαῖς περιστάσεσιν. Τοῦλάχιστον Τουρκία καὶ Ἑλλάς μετὰ χαρᾶς θὰ ἴδωσι τὴν γαλλικὴν σημαίαν κυματίζουσαν καὶ αὐθις ἐν τοῖς ὕδασι τοῖς Μεσογείου, ἡ μὲν ἔνεκα τῶν φιλικωτάτων πρὸς τὴν κυβερνήσιν τοῦ κ. Καρνὼ διαθέσεων, ὧν ἄμεσος ὑπῆρξε συνέπεια καὶ ἡ ἐν τῇ βουλγαρογαλλικῇ διαφωνίᾳ σύμφω-

νοςπρός τὸ πνεῦμα τῶν συνθηκῶν καὶ εὐμενῆς πρὸς τὴν Δημοκρατίαν ἐπομένως πολιτεία τῆς αὐτοκρατορικῆς ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως, ἡ δὲ ἔνεκα παλαιῶν δεσμῶν, ἀνανεωθέντων κατὰ τὴν ναυτικὴν τῆς Εὐρώπης ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος διαδόλων, καθ' ἣν δὲν ἐπεφάνη καὶ ἡ σημαία τῆς Γαλλίας μετὰ τῆς Ρωσίας. Σπουδαῖον ὡσαύτως ζήτημα ἦτο καὶ ἡ ἐν τῇ γαλλικῇ βουλῇ συζητήσεις τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ, ἐπὶ τῇ ἐπερωτήσῃ τοῦ βουλευτικῆς κ. Λὼρ ἐν σχέσει πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Ἑξουσιαστικῆς γραφέντα κατὰ τοῦ κ. Κωνσταντίνου, ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν, κατηγορηθέντος ἐπὶ δωροδοκία κατὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν παρασῆμων ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους. Τὸ ζήτημα μικροῦ δειν προὐκάλει ὑπουργικὴν κρίσιν, ἀλλ' ἀπεσοδήθη ὁ κίνδυνος καὶ αἱ συνέπειαι αὐτοῦ περιορίσθησαν εἰς ραπίσματα τοῦ κ. Κωνσταντίνου κατὰ τοῦ Λὼρ ἐν μέσῃ βουλῇ καὶ εἰς μονομαχίαν τῶν διαπληκτισθέντων βουλευτῶν.

Ἐν Ρωσίᾳ ἡ κυριώτερα μέρη στρέφεται περὶ τὴν ἐποούλωσιν τῶν ἐκ τῆς σιτοδίας ἀνοικθεισῶν πληγῶν καὶ περὶ ἐνισχύσεως ἐν τοῖς μεθορίοις φρουρῶν ὑπὸ τὴν πρώτῃν ἐποσὴν ἱκαναὶ ἐγένοντο ἤδη πρόοδοι καὶ ἐλπίζεται ὅτι μετ' οὐ πολὺ παύει ὁ τοσοῦτος ἐν ταῖς αὐστριακαῖς καὶ γερμανικαῖς ἐφημερίσιν γινόμενος πάταγος περὶ δεινώσεως τῆς θέσεως τῶν ἐν ταῖς σιτοδίας πασχούσας ἐπαρχίας χωρικῶν, περὶ ἐπισκῆψεως μυασματικῶν νόσων, καὶ ἰδία τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, τῆς διφθερίτιδος καὶ ἄλλων δεινῶν καὶ βροτολογικῶν νοσημάτων. Ἐν Αὐστροουγγαρία ὁ φυλετικὸς ὄργανος ἐπιτείνεται καὶ εἰς μεγάλην ἐμβάλλει ἀνησυχίαν τοὺς ἐν τῇ κυβερνήσει, βλέποντας μάλιστα καὶ τὰς ἐν Οὐγγαρία διεξαγομένους ἐκλογάς, ἀποληγούσας εἰς οὐχὶ τοσοῦτον εὐάρεστα ἀποτελέσματα ὑπὲρ τοῦ ὑπουργείου Τσάπαρη καὶ προκαλοῦσας πολλαχοῦ αἱματηρὰς ρήξεις. Ἐν Ἀγγλίᾳ τὰ πάντα σχεδὸν ἐσίγησαν πρὸ τοῦ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ δουκὸς τῆς Κλαρεντίας πένθους καὶ σύμπασα ἡ προσοχὴ τοῦ Τζὸν Βουλ ἐστράφη πρὸς τὴν κατὰ τὴν παρελθούσαν τετάρτην γενομένην κηδείαν τῆς Α. Υ. Ἐν Ἰταλίᾳ ἡ κυριώτερα προσοχὴ ἐστράφη, μετὰ τὰς ἐμπορικὰς συνθήκας, περὶ τὴν δημοσιεύθεισαν διπλωματικὴν Βίβλον, τὴν ἐμπεριέχουσαν τὰ ἀνταλλαγέντα ἔγγραφα τῶν ἐν Ἀφρικῇ ἰταλικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν φυλάρχων τοῦ Τιγγρέ. Ἐν Βελγίῳ καὶ Ἑλβετία ὁ κυριώτερος πάταγος γίνεται περὶ τῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν, καθ' ὧν σφοδραὶ ἀκούονται διαμαρτυρίαι, ἐν δὲ Πορτογαλίᾳ ἡ κατὰ τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα ἐπελθούσα ὑπουργικὴ κρίσις ἐξωμαλίσθη διὰ τῆς προσκλήσεως τοῦ Διαζ Φερέϊρα, ὅστις καὶ παρουσιασθεὶς πρὸ τῶν βουλῶν ἀνέγνω τὸ κυβερνητικὸν πρόγραμμα, ἀναγόμενον κυρίως εἰσοικονομικὰ ζήτῃματα.

Ἐκ τῶν τοῦ Αἴμου κρατῶν ἡ Σερβία ἔχει τὰς ἐν τῇ Σκουπτινῇ διεξαγομένους συζητήσεις, αἵτινες προμηνύονται σοβαρώτεροι ἐὰν ὑποβληθῇ τὸ περὶ Ναθαλίας ζήτημα, καὶ διατελεῖ πιθανῶς ἐν τοῖς προθύροις ὑπουργικῆς κρίσεως, ἡ Ρουμανία εὔρηται ἐν ταῖς παραμοναῖς τῶν κοινοβουλευτικῶν ἐκλογῶν καὶ τέλος ἡ Ἑλλάς ἔχει ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν ρῆξιν τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν αὐτοῦ, ζητήσαντα τὴν προαγωγὴν τῶν εἰς τὰ λαρισσαῖκα ἐνεχομένων ἀξίωματικῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐνίας ἀποκαλύψεις, αἵτινες, ἐὰν ἐπαληθεύσῃσι, δύνανται νὰ παρασχωσὶ τῷ κ. Τρικούπῃ ἀφορμὴν ὅπως ἀντεδικηθῇ τὴν κυβερνήσιν, ἥς οἱ ὅπαδοι διετύπωσαν τὸ κατ' αὐτοῦ γνωστὸν κατηγορητήριον.

ΟΙ ΓΑΜΟΙ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

ΣΤ'.

Η ΑΠΟΤΙΝΑΞΙΣ ΤΟΥ ΤΑΤΑΡΙΚΟΥ ΖΥΓΟΥ
ΚΑΙ Η ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ
ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ.

Ἐνεπαρκεῖς μὲν ὅλως εἰσὶν αἱ τῶν κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα ὑπὸ τὰ ἴχνη τοῦ Γιλβέρτου Λανοῦ καὶ τοῦ Ἰωσήφ Βαρβάρου περιοδευσάντων τὴν Ρωσίαν πληροφορίαι περὶ τῆς μυστηριώδους ταύτης χώρας, ὁ ὑπὲρ πάντας δὲ ἀρμόδιος πρὸς περιγραφὴν αὐτῆς Κονταρίνης, διανύσας τέσσαρας ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Μοσκόβα μῆνας καὶ ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ πράγματα σπουδάσας, ἔγραψε μόνον ὅ,τι δύναται νὰ εἰκονίσῃ τὴν ἐντύπωσιν ἀνδρὸς τῆς Δύσεως ἐν τῷ Βορῶ εὐρισκομένου. «Ἡ τῆς Μόσχας ἐξωτερικὴ ἀποψις, λέγει ὁ κ. Πήρλιγγ, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκπλήξῃ εὐαρέστως Ἐνετόν, ἐκ τῶν γραφικῶν περάτων τῆς Ἀσίας προερχόμενον. Ἡ μετριώφρων πρωτεύουσα οὐπω εἶχεν οὔτε τὰ ἄπειρα αὐτῆς κωδωνοστάσια, οὔτε τὰ τολμηρὰ τόξα, οὔτε τοὺς βολβοειδεῖς λάμποντας θόλους, οὔτε ἄλλο τι τῶν σήμερον μακρόθεν ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου παρεχόντων αὐτῇ τὴν φανταστικὴν ὄψιν ἰνδικῆς πόλεως. Ἡ τῶν μεγάλων πριγκίπων πρωτεύουσα συνίστατο ἐκ σωρείας εὐτελῶν οἰκιῶν, φκοδομημένων διὰ μικρῶς δαπάνης, σὺδεμίαν δὲ καλλιτεχνικὴν ἀξίωσιν ἐχουσῶν. Ἐν τούτοις ὁ χειμὼν παρεῖχεν αὐταῖς πρωτότυπὸν τινα θέαν. Κεκαλυμμένα ὑπὸ πέπλου χιόνος, κεκαλλωπισμένα δὲ διὰ τῶν ἐκ πάγου κόσμον αὐτῶν, ἐφαίνοντο κομψαὶ καὶ χαριεῖσαι σχεδόν. Νέα δραστηριότητος ἐστία ἀνέδου ἐκ τῶν νεναρκωμένων τοῦ Μοσκόβα κυμάτων ὅτε ταῦτα ἐπαρκῶς ὑπὸ τῆς νάρκης κατελήθησαν, ἄπειρα πρατήρια ἀνηγέρθησαν ἐπὶ τοῦ παγετοῦ, ὁ ποταμὸς δὲ μετεβλήθη εἰς ἀγορὰν. Τὸ τμήμα τῶν σιτιῶν ἦν τὸ μᾶλλον ἀξιοθέατον· ἑκατοντάδες ἀγελάδων, χοίρων, προβάτων, πάντων πεπιγῶτων, ἐσθνηγμένων ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῶν καὶ τεταγμένων ὡς στρατὸς παρατεταγμένος εἰς μάχην, ἀνέμενον ἀγοραστὰς. Τὰς ἐμπορικὰς πράξεις διεδέχοντο αἱ τέρψεις, ἤτοι ἱπποδρομίας, πάλιν καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι μᾶλλον ἢ ἥττον κινδυνώδεις ἀγῶνες. Ἡ χώρα αὕτη τοῦ δριμυτάτου χειμῶνος, τῶν παχυτάτων χιόνων καὶ τοῦ πυκνοῦ πάγου ὠκεῖτο ὑπὸ φυλῆς εὐεκτούσης καὶ ρωμαλέας. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες εἶναι ὡραῖαι, λέγει ὁ Κονταρίνης, ἀλλὰ, προστίθεται, εἶναι λαὸς κτηνώδης. Στυγερά τις πληγὴ κατέτρωγε πάσας τὰς κοινωνικὰς τάξεις. Ὁ δαίμων τῆς φιλίας ἐφαίνετο ὅτι ἦν ὁ οἰκεῖος τῆς Μόσχας δαίμων. Πανταχοῦ συνήντα τις μεγαλοσπερεῖς (grandissimes) μεθύσεις, καυχόμενος ἐπὶ τῇ ἀρετῇ ταύτῃ καὶ περιφρονοῦντας τοὺς ἐγκρατεῖς. Τὸ ποτὸν δὲ, ἄλλως ἐξαιρετόν, ἀλλὰ κεφαλαγέας, οὐ τοσαῦτα ἦσαν τὰ θύματα, ἦν τὸ ὑδρόμελ. Αὐστηρὰ μέτρα περιορίζον τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ· ἄλλως οἱ Μοσχοῦται κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἐνετοῦ θὰ διετέλουν αἰωνίως ἐν μέθῃ καὶ θὰ ἐφόνεον ἀλλήλους ὡς ἄγρια θηρία. Πρὸς τούτοις ἐξέπληττεν αὐτὸν ἡ ραθυμία τῶν ἐμπόρων· μέχρι μεσημβρίας ἐφαίνοντο ἐν τῇ ἀγορᾷ, παρελθούσης δὲ τῆς ὥρας ταύτης, πάντες, καταλείποντες πᾶν ἔργον, ἐτρέποντο ἐπὶ τὸ φαγητὸν καὶ ποτόν».

Καὶ ὅμως, καθ' ἃ ὁ κ. Πήρλιγγ παρατηρεῖ, οἱ Μοσχοῦται δὲν ἐσπεροῦντο σπουδαῖον ἀρετῶν, διαφυγῶσιν τὸν κάλαμον τοῦ Κονταρίνη· ἦσαν δραστήριοι καὶ καρτερικοὶ, ἐπιτιδέιοι περὶ τὸ ἀποικίζειν, πεπροικισμένοι ὑπὸ τοῦ δώρου τῆς μιμήσεως. Ὅτε ὁ Χριστιανισμὸς διήνοιξε τὴν ὁδὸν τῶν φώτων ἐπὶ Ἱεροσολαίου τοῦ ἐπιλεγόμενου Σοφοῦ, νέος ὀρίζων ἐλπίδων καὶ μέλλοντος ἀνεφάνη· ἀλλ' ἀτυχῶς κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ κανονικὴ ἀνάπτυξις τοῦ πνευματικοῦ βίου παρεκωλύθη ὑπὸ αἱματηρῶν ἐμφυλίων ἐρίδων, εἴτα δὲ καθ' ὀλοκληρίαν ἀνεκόπη ὑπὸ τοῦ τριακονταετοῦς περιποῦ ζυγοῦ τῶν Τατάρων. Τὰ ὀλέθρια ταῦτα γεγονότα ἐπέδρασαν φυσικῶς ἐπὶ τῶν ἠθῶν καὶ τοῦ ἔθνικου χαρακτῆρος, τοῦ λαοῦ δὲ ἐν

τῇ ἐσχάτῃ ἀμαθίᾳ βεβυθισμένου, μόλις που ἐν ταῖς μοναῖς ἀνεφαίνοντο συγγραφεῖς παραδόσεων καὶ χρονικῶν, ἐν ταῖς ἀγροτικαῖς ἐποποιαῖς συνοψιζομένης πάσης τοῦ ἔθνους τῆς ποιήσεως ὡς πρὸς τὰς καλὰς τέχνας, αὐτὰ περιορίζοντο εἰς τὴν πιστὴν ἀναπαράγωγὴν τῶν ἀρχαίων ἱερατικῶν τύπων. Ὁ πρὸς τοὺς ἐπιδρομικοὺς ἀγῶνας ἠδύνατο νὰ διεγείρῃ τὸ φιλοπόλεμον αἰσθημα, ὡς τοῦτο συνέβη ἐν Ἰσπανίᾳ, ἀλλὰ τὸ ἱπποτικὸν πνεῦμα οὐδέποτε διετάραξε τὰ ταπεινὰ τῆς Ρωσίας στρώματα. «Πλὴν ὀλίγων τινῶν ἡρωϊκῶν ἄθλων, λέγει ὁ κ. Πῆρλιγγ, καὶ τῆς λαμπρᾶς ἀμύνης τῶν πολιορκουμένων πόλεων, οἱ Τάταροι ἐπολεμοῦντο διὰ τῆς πολιτικῆς μᾶλλον ἢ διὰ τῶν ὀπλῶν. Οἱ μεγάλοι πρίγκιπες ἐβάδιζον ἐπιτηδεῖως πρὸς σαθῶς ὠρισμένον σκοπὸν, ἀλλ' ὁ λαὸς οὐδὲν ἐνόει ἐκ τῶν λεπτῶν τούτων ὑπολογισμῶν βεβυθισμένος ἐν τῇ πενίᾳ, ἐκτίνων βαρεῖς φόρους, ἐκτεθειμένος εἰς τὰς μογγολικὰς ἐπιδρομὰς, οὐδένα ἔχων πρὸς ὀδηγίαν καὶ διδασκαλίαν αὐτοῦ, σκόπη μόνον διέκρινε περὶ ἑαυτὸν καὶ ἐπανεπίπτεν εἰς τὰ βάνασα ἦθη αὐτοῦ. Ἴνα ἀποδοθῇ τῇ Μόσχᾳ ἢ πρέπουσα αὐτῇ ἐν τῷ κόσμῳ θέσις, ἔδει πρὸ παντός, τῆς ἐδαφικῆς ἐνότητος συντελεσθεῖσθαι περίπου, ν' ἀπαλλαγῇ τῶν Τατάρων . . . , μετὰ τὴν ἐξέωσιν δὲ τούτων εἰς τὴν Ἀσίαν ν' ἀναπνεύσῃ τὸν ζωογονικὸν τῆς Ἀναγεννήσεως ἀέρα, τὸν διαπνέοντα τὴν Εὐρώπην. Τὸ μόνον μέσον πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ ἀπολεσθέντος χρόνου καὶ ὅπως ἡ Ρωσία συμβαδίσῃ τῇ Δύσει, ἦν νὰ φοιτήσῃ εἰς τὴν σχολὴν αὐτῆς καὶ νὰ ἐπωφεληθῇ ἐκ τῶν προόδων αὐτῆς ἅμα τῇ ἀνακτῆσει τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας. Ὑπὸ ἀμφοτέρας ταύτας τὰς ἐπιπτώσεις ὁ γάμος τοῦ Ἰβάν μετὰ τῆς Σοφίας ἔσχε μεγάλην σπουδαιότητα, ἐν αὐτοῖς τοῖς γεγονόσιν ἐκδηλουμένην».

Ἄλλοθι ὅτι αἱ περιστάσεις ἐπιπλέον ἱκανῶς ἐπίκουροι. Ἐνῶ ὁ Ἰβάν ἐπὶ τὴν ἀσφάλως καὶ ἐπιτηδεῖως τὴν ἐθνικὴν ἐνότητα, ἐνῶ αἱ κληρονομία οἰκοθεν ἢ διὰ τῆς βίας ἐξέλειπον, ἐνῶ ἡ Μόσχα ἀπέδεινεν ἡ κεντρικὴ ἐστία τοῦ ρωσικοῦ βίου, ἀντίθετος ἐργασία διαλύσεως καὶ παρακμῆς ἐξεδηλοῦτο παρὰ τοῖς Τατάρους, ὧν ὁ στοιχειώδης ὀργανισμὸς δὲν ἀντεῖχε πρὸς τὰς δοκιμασίας τοῦ χρόνου. Οἱ Ζεγγισχάν καὶ οἱ Ταμερλάνοι εἶχον κατορθώσει νὰ δεσπώσῃ τῶν φοβερῶν ἐκείνων τῶν νομάδων μαχητῶν ὄγκων, ἀλλ' οἱ ἐκφυλισθέντες τῶν Τιτάνων ἐκείνων διαδοχῶς εἶδον τὴν ἀρχὴν διαφεύγουσαν αὐτοῦς ἐν μέσῳ αἱματηρῶν συγκρούσεων, προκληθειῶν ὑπὸ ἐμφυλίων ἐρίδων. Ἡ χρυσὴ Ὀρδῆ, ἐκ θεμελίων σαλευθεῖσα, διεμελίσθη κατὰ μικρὸν τὸ Καζάν καὶ ἡ Κριμαία καὶ ἄλλα χανάτα ἀπεσπάρθησαν τοῦ Σεραίου, μόνον τὸ πρὸς τοὺς ἀρχαίους αὐτῶν κυρίους μῖσος ἀποφέροντα. Λήγοντος τοῦ ΙΕ' αἰῶνος τὸ μογγολικὸν κράτος, τέως οὕτως ἀπειλητικόν, ἦν ἦδη καιρῶς τετρωμένον καὶ περιεστοιχίζετο ὑπὸ θανασίμων ἐχθρῶν, ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ σπλάγχων ἐξελλθόντων.

Ἐν τούτοις πρὸς τὸν χαρακτήρα καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰβάν δὲν συνεβίβαζετο δεδωλωμένος πρὸς τοὺς ἐξησθενημένους Τατάρους ἀγῶν. Ὁ μέγας πρίγκιψ, οὐδαμῶς μνηθεὶς τὸν Δημίτριον Δόνσκοι, συλλέξαντα ἀνδρείον στρατόν, ὀρμήσαντα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ πολεμίσαντα πρὸς αὐτόν, ἀπέκρινεν ἐπιτηδεῖως τοὺς ἐχθρικοὺς αὐτοῦ σκοπούς. Μὴ μεταβαίνων αὐτὸς εἰς Σερσίον, ἀπέτινε τὸν φόρον, ἀλλὰ συνεδέθη διὰ φιλίας πρὸς τὸν χάνην τῆς Κριμαίας. Ἡ ἐπακολουθήσασα συμμαχία ἦν αὐτῷ δίστομος ρουφαία, ἡ ἐχρῆτο κατὰ τε τοῦ Σεραίου καὶ κατὰ τῆς Πολωνίας, διότι ὁ Μεγγλῆ Γιορά ἐξ ἴσου ἐμίσει τὸν τε χάνην τῆς Χρυσῆς Ὀρδῆς καὶ τὸν βασιλέα Καζιμίρ. Ἐντεῦθεν αἱ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὀλέθηραι ἐκεῖναι τῶν Τατάρων τῆς Κριμαίας ἐπιδρομαὶ εἰς τὰς πολωνικὰς καὶ λιθουανικὰς ἐπαρχίας. Ὁ Ἰβάν, ἐξασφαλίσας τὰ δυτικὰ μεθόρια, ἠδύνατο νὰ τραπῇ ἐπὶ τὸ Σερσίον, ἀλλ' οὐδὲ τότε ἐδραμεῖ τούναντιον καὶ μετὰ τὴν εὐτυχῆ ἐκβάσιν τῆς προμνησθείσης ἐκστρατείας τοῦ 1472 δὲν ἐβράδυνε ν' ἀποκαταστήσῃ τὰς ἀρχαίας σχέσεις, «ὅτε δέ, κατὰ τὴν ἐκφρασὴν τοῦ κ. Πῆρλιγγ, ὁ μέγας πρίγκιψ πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἔτεινε τὴν χεῖρα τῇ Σοφίᾳ, ἦν ἔτι ἄπλοῦς τῶν Τατάρων ὑποτελής».

Κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν τῶν ῥώσων χρονογράφων, μέγα μέρος τῆς πρωτοβουλίας εἰς τὴν πλήρη ἀνάκτησιν τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας ὀφείλεται τῇ ὑπερηφάνῳ Ἑλληνίδι. «Ἡ κόρη τῶν καισάρων, λέγει ὁ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν ἱστορικός, διετήρηε τὴν ὑπερηφάνειαν τῆς φυλῆς αὐτῆς. . . ἐξ ἰδίας δὲ πείρας γινώσκουσα τὴν ἀξίαν τῆς ἀνεξαρτησίας, παρώρμησε τὸν σύζυγον αὐτῆς ὅπως συντρέψῃ τὸν ζυγὸν τῶν Τατάρων καὶ ἀποδώσῃ τοῖς Μοσχοβίταις

πλήρη αὐτονομίαν. Συνδυάζουσα τὸ παράδειγμα πρὸς τοὺς λόγους, ἐν μέρει μὲν διὰ τῆς βίας, ἐν μέρει δὲ διὰ τῆς πονηρίας, ἐξέωσε τοῦ Κρεμλίνου τοὺς πράκτορας τῆς Ὀρδῆς. Ἀναθηματικὴ ἐκκλησία ἀνηγέρθη ἐπὶ τῆς θέσεως, τῆς κατεχομένης τέως ὑπὸ τῶν Τατάρων, οὔτινες οὐδέποτε ἠδύνατο ἐφεξῆς νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν ἱερὸν περίβολον. Αἰσθητοτέρα πλὴν κατηνέχθη κατὰ τῶν τραχέων τούτων συλλογῶν φόρων, ὅτε ἐδέσσε νὰ πεισθῶσιν, ὅτι ἡ Μόσχα δὲν θ' ἀπέστελλεν ἐφεξῆς τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς εἰς Σερσίον· ὁ τοῦ Δόνσκοι ἐγγονος, εὐπειθὴς πρὸς τὰς συμβουλὰς τῆς Σοφίας, ἀνέτεινε τέλος τὴν ἐπὶ μακρὸν κύπτουσαν αὐτοῦ κεφαλὴν».

Ὁ χάνης τῆς Ὀρδῆς, χαλεπῶς ἔχων πρὸς τὴν ἰδέαν ὅτι δὲν θὰ ἴδῃ πλέον τὸν μέγαν πρίγκιπα γονυκλιτῆ πρὸ αὐτοῦ προσφέροντα αὐτῷ χρυσόν, πηλωτὰς καὶ βαρύτιμα ὑφάσματα, παρεδύθη εὐχερῶς τῷ 1480 ὑπὸ Καζιμίρ τοῦ Δ' πρὸς τὴν ἀπόφασιν νέας κοινῆς καὶ συγχρόνου ἐπιθέσεως κατὰ τῆς Μόσχας, ἀλλὰ καὶ ταύτης τῆς ἐπιχειρήσεως ἡ ἐκβάσις προεμνύετο ὁμοίᾳ τῇ τῆς ἐκστρατείας τοῦ 1472. Ὁ μέγας πρίγκιψ, ἐν πολέμῳ ὄν πρὸς τὴν Νοβογρόδην, ἐν διαστάσει δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, παρείχε τὰ πλάγια ἐκτεθειμένα πρὸς τὸν ἐχθρόν· οὗτω δὲ ἡ τῆς εἰσβολῆς ἐπιτυχία ἐξηρτάτο ἐκ τῆς ταχύτητος αὐτῆς, ἀλλὰ τὸ μελλητικὸν τοῦ χάνου τοῦ Σεραίου παρεδύχε καιρὸν τῷ Ἰβάν νὰ εἰρνεύσῃ πρὸς τοὺς ἀντιπάλους αὐτοῦ, νὰ συσφίξῃ τὴν πρὸς τὸν Μεγγλῆ Γιορά συμμαχίαν καὶ νὰ περατώσῃ τὰς στρατιωτικὰς παρασκευὰς αὐτοῦ. Οἱ Τάταροι, ἀφικόμενοι ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ὁκα, εἶρον κατεχομένας καὶ καλῶς φρουρουμένας πάσας τὰς παρόδους· ἀνέξευξαν τότε πρὸς τὸν Οὐγγραν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ πρὸ τῶν αὐτῶν κωλυμάτων εὐρέθησαν.

Ἡ στιγμή ἦν κρισιμωτάτη· ὁ λαὸς ἦν ἔτοιμος νὰ ὑπερμαχίσῃ τῶν ἐστίων καὶ τῶν ἱερῶν αὐτοῦ, ν' ἀναορίσῃ τὸν περὶ τῶν ὄλων κύβον. Ἄλλ' ὁ Ἰβάν ἐδείχθη κατώτερος τῆς περιστάσεως· μεταμεληθεὶς ἐπὶ τῇ προτέρᾳ ὀρμῇ αὐτοῦ, κατέλιπε τὸν στρατόν, ἀπέστειλε πρὸς βορρᾶν τὴν σύζυγον καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ καὶ παρέμεινε ἠδύχως μακρὰν τοῦ ἐχθροῦ. Πρὸς τὴν διαγωγὴν ταύτην οἱ Μοσχοβίταις κατηγανάκτησαν καὶ σφοδρῶς κατεμήψαντο τοῦ ἡγεμόνος αὐτῶν, ὁ τοῦ Ροστόδου δὲ ἀρχιεπίσκοπος Βασιανός, ὁ ἀπὸ τοῦ Ρύλου, πνευματικὸς ὢν τοῦ Ἰβάν, θαρραλέως αὐτὸν ἐπετίμησεν, αὐτὸς παρὰ πᾶσαν τὴν προσδυτικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν προσενεχθεὶς νὰ ἡγηθῇ τοῦ στρατοῦ. Ταραχθεὶς ὁ μέγας πρίγκιψ, μὴ θεωρῶν δ' ἑαυτὸν ἀσφαλῆ ἐν τῷ Κρεμλίνῳ, ἀπεσύρθη εἰς τὴν περιχώρον τῆς πρωτεύουσας, ἐνθα διέτριψεν ἔτι ἐπὶ τινὰς ἡμέρας. Ἐναγκασμένος τέλος νὰ πράξῃ τι πρὸς κατεῦνασιν τοῦ ἡρεθισμένου ὄχλου, ἐιλησάσασε τῷ στρατῷ, ἀλλ' ἀντὶ ν' ἀνασπάρῃ γενναίως τὸ ξίφος, ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς τὸν χάνην, χάριν αἰτούμενος, δῶρα πέμπων καὶ παρακαλῶν αὐτὸν νὰ φειδῆ τοῦ κράτους αὐτοῦ. Ὁ ἐξευτελισμὸς οὗτος γνωσθεὶς ἐκορύφωσε τὴν γενικὴν ἀγανάκτησιν, αὐθις δὲ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Βασιανός ἐγραψε σφοδρότατον ἐπιτίμιον πρὸς τὸ πνευματικὸν αὐτοῦ τέκνον, παραβάλλων τὸν Ἰβάν πρὸς τὸν Ἡρώδην ἀποκεφαλίζοντα Ἰωάννην τὸν Βαπτιστῆν. Ἐν τούτοις οὔτε ἡ κινδυνώδης τοῦ ἱεράρχου παρησῖα, οὔτε ὁ μέγας τοῦ λαοῦ ἀναδρασμὸς ἴσχυσε νὰ διασκεδάσῃ τοὺς δισταγμοὺς τοῦ Ἰβάν. Ἐγίνωσκε, λέγει ὁ ῥώσος χρονογράφος, νὰ περιεστοιχίζηται ἐν καιρῷ ὑπὸ ψοφοδεῶν συμβούλων, «πλουσίων καὶ προγαστῶρων, προδοτῶν τῶν χριστιανῶν, φίλων τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, τοῦτο μόνον ζητούντων, νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν, διότι ὁ διάβολος ἐλάλει διὰ τοῦ στόματος αὐτῶν». Πρὸς τούτων τὰς εἰσηγήσεις λοιπὸν συμμορφούμενος ὁ μέγας πρίγκιψ, ἐτήρησεν ἀμυντικὴν θέσιν καὶ ἀψήκην ἐλεύθερον τὸν ῥοῦν τῶν γεγονότων.

Ὁ μοσχοβιτικὸς στρατὸς διὰ μόνου τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῦ ἐκράτει τοῦ χάνου· ἡ ὑπὸ τούτου λοιπὸν ἐπιχειρήσας κρισίμου μάχης πρὸ τῆς συνενώσεως αὐτοῦ μετὰ τοῦ Καζιμίρ ἐφάνη αὐτῷ τολμηρά· ἀνέμεινε λοιπὸν, ἀλλὰ μάτην· ὁ βασιλεὺς τῆς Πολωνίας, ἀποκρουσθεὶς ὑπὸ τοῦ χάνου τῆς Ταυρικῆς, δὲν ἤσχετο. Ἄψ' ἐτέρου ὁ φυσικὸς τῆς Μόσχας σύμμαχος ἐδείχθη πιστός· ὁ χειμὼν μετὰ τὸν παγερὸν αὐτοῦ πνευμάτων καὶ τῶν χιονωδῶν θυελλῶν κατέλαβε τοὺς Τατάρους, πρὶν ἢ ἀντιμετρηθῶσι πρὸς τὸν ἐχθρόν. Οὗτοι, κακῶς παρεσκευασμένοι πρὸς τὴν σκληρὰν ταύτην δοκιμασίαν, δὲν ἀντέσχον ἐπὶ πολὺ, τῇ 30/11 νοεμβρίου δὲ ἐδόθη τὸ σημεῖον τῆς γενικῆς ὑποχωρήσεως. Ὁ κ. Πῆρλιγγ φρονεῖ ὅτι καὶ

ὁ ρωσικός χρυσός συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην. Ὡς πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς ρώσους χρονογράφους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὸ γεγονός ἐξηγοῦσι διὰ θαύματος. Κατ' αὐτούς, ὅτε οἱ Μοσχοῦνται, ἐξηντλημένοι ὑπὸ τῶν πόνων, εἶχον ἀποφασίσει νὰ ὑποχωρῶσιν, οἱ Τάταροι, ὑπὸ αἰθνηδίου τρόμου καταληθθέντες, ἀντὶ νὰ τραπῶσιν ἐπὶ τὴν δίωξιν τῶν ὑποχωροῦντων ἀντιπάλων, ἔφυγον εἰς τὴν στέππαν καὶ κατεσκίνωσαν πρὸς διαχειμάσιν ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τανάιδος, δηρώσαντες εἰς ἀντίποινον τὴν δύστηνον Λιθουανίαν.

Ὅπως δὲ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι τῷ 1480 ἔληξεν ὁ ταταρικός ζυγός. Ὁ χάνης ἐφονεύθη ἐντὸς τῆς σκηνῆς αὐτοῦ ὑπὸ τολμηροῦ ἀντιζήλου, τῆς Χρυσῆς Ὀρδῆς δὲ ἀρξαμένης νὰ διαλύνηται οἰκοθεν ἐπὶ τῶν αἱματηρῶν αὐτῆς ἐρειπίων, ἡ Ρωσία ἐστράπα ὀριστικῶς ἐπὶ τὸν μέγαν αὐτῆς προορισμόν. Ὅτε ὁ στρατός, νικηφόρος ἀνεῖ μάχης, ἐπανῆλθεν εἰς τὰς ἐστίας αὐτοῦ, «οἱ φαιδροὶ ἦχοι τῶν μοσχοῦντικῶν κωδῶνων ἤγγειλαν, λέγει ὁ κ. Πήρλιγγ, τὸν θρίαμβον δεξιᾶς πολιτικῆς μᾶλλον ἢ προσωπικοῦ θάρους τοῦ Ἰβάν καὶ τῶν συμβούλων αὐτοῦ».

Ὁ μέγας πρίγκηψ δὲν ἀνέμενε τὴν μεγάλην ταύτην ἐξέλιξιν, ὡς προσεγγίσῃ τῇ Δύσει. Τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ταταρικής δυναστείας δὲν ἀπνοσχόλουν τοὺς Ρώσους ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ κωλύσωσιν αὐτοὺς ἀπὸ πάσης ἐξωτερικῆς ἐπεκτάσεως. Ὁ Ἰβάν, ἀκριβῶς αισθανόμενος τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας, ἔδρευσε νὰ ἐξέλθῃ τῆς προτέρας μονώσεως, ἅμα ὡς ὁ μετὰ τῆς Σοφίας Παλαιολόγου γάμος παρέσχεν αὐτῷ τὴν εὐκαιρίαν. Ἡ ἑλληνικὴ ἡγεμονία συνεπιήγεται, ὡς εἶδομεν, Ἑλλήνας καὶ Ἰταλοὺς. τινὲς τούτων παρέμειναν ἐν Μόσχᾳ, ἄλλοι δὲ, βραδύτερον προσελθόντες, πύξιναν τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. Πάντες οὗτοι ἀπετέλεσαν τὴν γέφυραν τῆς πρὸς τὸν ἔξω κόσμον συγκαινωνίας. Εἶχε δὲ πολλὰ ἡ τοῦ ΙΒ' αἰῶνος Εὐρώπη νὰ διδάξῃ τοὺς Μοσχοῦντας. Ἡ Ἀναγέννησις, ὑπὸ τῶν φυγάδων τοῦ Βυζαντίου σπαρθεῖσα ἐν Ἰταλίᾳ, ἐπεξέτεινε τοὺς εὐθαλεῖς αὐτῆς κλάδους ἐπὶ τῶν πλησίον χωρῶν. Ἐστία αὐτῆς ἐγένετο ἡ Ρώμη, ἀφ' ὅτου ὁ πάπας Νικόλαος ὁ Ε' ὑννήθησεν αὐτόθι τοὺς κρατίστους τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν ἀντιπροσώπους καὶ ἴδρυσεν τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Βατικανοῦ. «Ἡ πόλις τοῦ Αὐγούστου, λέγει ὁ συγγραφεὺς ἡμῶν, ἀνορθωθείσα ἀπὸ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς καὶ διαυλακωθείσα ὑπὸ ἀρτιερῶν, ἀνελάμβανε τὴν λαμπρὰν φυσιογνωμίαν τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος. Τὰ ἀριστούργηματα τοῦ Ἀγγελικοῦ Δαφιεζόλα, τοῦ Μελώζου Δαφόργη, τοῦ Περουγίνου ἐξήγειρον τὸν γενικὸν θαυμασμόν. Οἱ ἀνθρωπισταί, ἴνα τοὺς ἐπαίνους αὐτῶν διατυπώσωσι, μετεχειρίζοντο τὴν γλῶσσαν τοῦ Πετράρχου καὶ τοῦ Δάντου ἢ, κάλλιον εἰπεῖν, κλασικὴν τινα λατινικὴν, ἣν δὲν θ' ἀπεδοκίμαζεν ὁ Κικέρων καὶ ὁ Βιργίλιος. Αἱ ἰδέαι διεδίδοντο ἀστραπηδῶν ἀπὸ τῆς θαυμασίας ἐφευρέσεως τοῦ Γουτεμβέργου καὶ τοῦ Φάουστ. Νέος κόσμος ἠνοιήθη διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου. Οἱ θαλασσοπόροι, ἐκθαμβηθέντες ὑπὸ τῆς ἐπιτυχίας ταύτης, ἐρρίπτοντο εἰς τὸν ὠκεανὸν πρὸς ἀναζητήσιν τοῦ ἀγνώστου. Τὰ πνεύματα εὐρίσκοντο ἐν ζυμῶσει, ὁ κοινωνικός βίος πύρνετο, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία ἀνεπτύσσοντο μέχρι βαθμοῦ ἀντικείμενου μέχρις ἐκείνου».

Ὁ Ἰβάν ἀνεπαρκῶς μὲν ἦν ἀνεπτυγμένος, ὥστε ν' ἀποβῇ ὡς ὁ Ἀρὸν-ἄλ-Ραδίτ ἢ ὁ Σουλεϊμάν προστάτης τῶν γραμμάτων καὶ φίλος τῶν σοφῶν, αισθανόμενος ὅμως τὰ ἀγαθὰ τῶν ἐπιστημῶν, ἐπεθύμει νὰ ἐπωφεληθῇ ἐξ αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι, ἀλλ' οὐδὲν μερμῶν περὶ παρασκευῆς τοῦ μέλλοντος ἦν μέγας τις Πέτρος ἐν μικρῷ. Οὕτως οἱ Μοσχοῦνται δὲν κατόρθουν ν' ἀνεγείρωσι λιθοκτίστους ἐκκλησίας αὐταί, πρὶν ἢ περατωθῶσι, κατέρρεον μετὰ πατάγου. Οὐδεὶς τούτων ἐγίνωσκε νὰ κατασκευάζῃ ὄπλα, νὰ ἐκμεταλλεύηται τὰ μεταλλεῖα, νὰ οἰκοδομῇ γεφύρας, ἔργα πάντα, τὸ ἐπεῖγον τῆς ἀνάγκης τῶν ὁποίων ἀπέβαιεν ὀσμύραι αἰσθητότερον. Ἐζητήθησαν λοιπὸν παρὰ τῆς Δύσεως μηχανικοὶ, χωνευταί, ἀρχιτέκτονες καὶ παντοειδεῖς ἐργάται. Οἱ νεῦλυδες οὗτοι εἰργάσθησαν θαυμασίως· οἱ Ρῶσοι ἐθαύμασαν τὰ ἔργα αὐτῶν καὶ ἐπωφεληθῆσαν ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' οὐδεμία ἐγένετο ἐνέργεια πρὸς ἐξέγερσιν τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος, οὐδεμία ἀπόπειρα ἀμίλλης πρὸς τοὺς ξένους. Ὁ Ἰβάν οὐδέποτε διελογίσθη νὰ ἰδρῦσῃ σχολίαν, νὰ διαδώσῃ τὴν παιδείαν, νὰ εἰσαγάγῃ τὴν τυπογραφίαν, νὰ μεταβάλῃ τὸν ροῦν τῶν ἰδεῶν, νὰ μορφώσῃ νέαν γενεάν. Ἐντεῦθεν ἐπῆλθεν ἑλλειψὶς ἰσοροπίας, κακὴ τις ἔξις

τῆς ἐπ' ἄλλους ἀναβολῆς καὶ ἄτοπος δυσπιστία εἰς τὴν ἰδίαν πρωτοβουλίαν, ἀποτελέσματα πάντα τῆς τοῦ πνεύματος νοθρότητος· οὕτω δὲ ἐκ τῆς φιλοπόνως μαιευτικῆς ταύτης ἐποχῆς οὐδὲν σχεδὸν πρωτότυπον παρήχθη, οὐδεμία δημιουργικὴ τοῦ ἔθνους δύναμις ἀπεκαλύφθη.

«Πρᾶγμα παράδοξον, λέγει ὁ κ. Πήρλιγγ, αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἱ Ἕλληνες, οἵτινες ἐν Ἰταλίᾳ ἴδρυσαν σχολὰς ὀρθορικής καὶ φιλοσοφίας καὶ ἐσχολίας τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Ἀριστοτέλιν, τὸν Ὀμηρον καὶ τὸν Δημοσθένιν, δὲν ἐπειράθησαν οὐδὲ τὴν γραμματικὴν νὰ διὰξωσιν ἐν Μόσχᾳ. Ἀναμφιδόλως τὸ ἔδαφος ἦν ἄλλως παρεσκευασμένον ἐν τῇ Δύσει, ἀλλ' ἐπιτρέπεται νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἐν Ρωσίᾳ οὐδ' ἐζητήθησαν παρ' αὐτῶν τοιαῦται ὑπηρεσίαι. Ἄλλα λαμπρότερα καὶ ἐπικεροδέστερα καθήκοντα ἀνέμενον αὐτοῖς ἐν τῷ Κρεμλίῳ».

Πράγματι δὲ, ἀσχετῶς πρὸς τὰς ἐκδρομὰς τοῦ Βόλπ καὶ τοῦ Γισλάρδη, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἄρχονται κυρίως αἱ ρωσικαὶ εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην πρεσβεΐαι, ὧν συνήθως ἠγεῖτο Ἕλληνας, ἀκολουθούμενος ὑπὸ Ρώσων, μαθητευόντων ἐν τῇ διπλωματικῇ τέχνῃ, αἵτινες δ' ἀπέβλεπον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν ἐκλογὴν ἐργατῶν, καλλιτεχνῶν καὶ ἰατρῶν ἔτι, οὓς συνεπήγοντο εἰς Μόσχαν, πολιτικῶν διαπραγματεύσεων διεξαγομένων μόνον μετὰ τῶν Ἀψβούργων, τῇ Ἰταλίᾳ δὲ μόνον ὑποσχέσεων παρεχομένων σχετικῶς πρὸς τὸν καταρτισθέντα σύνδεσμον. Ὅτι δὲ αἱ πρεσβεΐαι αὐταὶ περιεβάλλοντο διὰ τελείας πληροφουσιότητος φαίνεται ἐκ τοῦ ἐπομένου κειμένου διαπιστευτηρίου γράμματος, δωζομένου ἐν Βενετίᾳ, οὗ δὲ τὸ περιεχόμενον ἐπανελαμβάνετο ἐκάστοτε στερεοτύπως: «Τῷ πάπᾳ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Δ', ποιμένι καὶ καθηγητῇ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, Ἰβάν, ἐλέφ Θεοῦ ἡγεμῶν ἀπάσης τῆς Ρωσίας καὶ μέγας πρίγκηψ τῆς Βλαδιμίρης, τῆς Νοβογρόδης, τῆς Πσκόδης, τῆς Τβέρης, τῆς Ἰουγούρης, τῆς Βιάνκας, τῆς Βουλγαρίας καὶ ἄλλων. Ἐπέμψαμεν παρὰ σοὶ τοὺς πρεσβευτὰς ἡμῶν Δημήτριον Ἰβάνωφ, υἱὸν τοῦ Ράλεφ, καὶ Μιτροφάνην Καρατσιάρωφ, ὅτι δ' ἂν εἰπωσί σοι παρ' ἡμῶν ὀφείλεις νὰ πιστεύσῃς· τοῦτο ἔσται ὁ ἀληθὴς λόγος ἡμῶν. Ἐγράφη ἐν Μόσχᾳ τῷ ἔτει 7007».

Περὶ τῆς στάσεως τῶν πρεσβευτῶν τούτων ὁ κ. Πήρλιγγ λέγει: «Ἦν ἄρα γε λείψανόν βαρβαρότητος ἢ σημεῖον προόδου, ἀνάμνησις τοῦ Βυζαντίου ἢ ἰδιοτροπία τοῦ Κρεμλίμου; οἱ ἐκ τοῦ πρῶτου δημιουργοῦμενοι οὗτοι διπλωμάται ἐπεδεικνυτο ἀνένδοτοι ἐν τῷ ζητηματι τῆς ἐθιμοτυπίας. Ἡξίουν πανταχοῦ τὴν πρώτην θέσιν, προετίμων νὰ μὴ προσαχθῶσιν ἢ νὰ ὑποχωρήσωσιν ἄλλῳ καὶ ὑπεστήριζον τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν μετ' ἐπιμονῆς, μετεχούσης βαναυσότητος. Τὰ δῶρα, ἅτινα προσέφερον τοῖς ἡγεμόσι, συνίσταντο εἰς πολυτίμους μιλωτάς, οἷον ἰκτίδων καὶ σιμῶρων, καὶ εἰς ὀδόντας ἰχθύων. Ἐν Βενετίᾳ δὲν ὤκουν νὰ πωλῶσιν ἐν δημοπρασίᾳ τὰ ἀντικείμενα ταῦτα, ἀλλὰχοῦ δὲ εἶναι πιθανὸν ὅτι δὲν ἐγίνετο αὐτοῦς τοιαῦτη προσβολή. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ πρέσβεις οὗτοι διυθύνοντο πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἀπέβαινον εἰς Μεδιόλανα, Βενετίαν, Φλωρεντίαν, Ρώμην καὶ Νεάπολιν, οὐκ ἀπίθανον δὲ ὅτι ἡ ἐλπίς τῆς ἐν ταῖς κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην ὑπαρχούσας ἑλληνικαῖς ἀποικίαις συναντήσεως συμπατριωτῶν ἢ ὁμοεθνῶν συνηγορεῖ ὑπὲρ τοῦ τοιοῦτου δρομολογίου. Καθ' ὁδὸν ἐγγνώριζον τοῖς Ἰταλοῖς τὴν Μόσχαν, διπλωμάται δ' ἅμα καὶ ἔμποροι, ἤσκουν δραστηρίως τὸ ἐμπόριον καὶ προθύμως ἀνεδέχοντο παραγγελίας. Αἱ περὶ τῶν πρεσβεϊῶν τούτων πληροφορίαι εἶναι ἀνεπαρκεῖς, αἱ περὶ τῶν μέχρι τοῦ 1505 δὲ τοιοῦτων εἰς Ἰταλίαν δύνανται νὰ συνοψισθῶσιν ὡς:

Τῇ 12/24 ἰουλίου 1474 διανοίγει τὴν ὁδὸν τῶν διπλωματῶν ὁ Σέμεν Τολδουζίνης, ἀποσταλεὶς εἰς Βενετίαν ἐν συνοδείᾳ τοῦ γνωστοῦ ἦδη ἡμῖν Ἀντωνίου Γισλάρδη. Ὁ Ἰβάν, ἀφίς ἦδη τὸν Τρεβιζάνον, εἶχεν ἀποστείλει αὐτὸν εἰς τὴν Χρυσὴν Ὀρδὴν, ὁ Τολδουζίνης δὲ μετέδωκε τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο τῇ ἐνετικῇ δημοκρατίᾳ καὶ ἠσχολήθη περὶ τὴν στρατολογίαν ἐξῆς. Ἐπειδὴ δ' ἐκόμιζε μιλωτάς σίμωρος, ἡ Γερουσία τῇ 15/27 δεκεμβρίου 1474 ἀπεφάσισε ν' ἀποστείλῃ τῷ μεγάλῳ πρίγκηπι εἰς ἀντιῶγον χρυσοῦφανα ὑφάσματα ἀξίας διακοσίων δουκάτων. Αὐτῷ τῷ Τολδουζίνῃ ἐδωρήθη χρυσοῦφαντος ἐσθῆς, τῷ γραμματεῖ αὐτοῦ ἐκ δαμασκηνοῦ ὑφάσματος, τοῖς ὑπηρεταῖς δὲ αὐτοῦ ἐξ ἄλουργοῦ. Αἱ στολαὶ αὐταί, προωρισμέναι ἀρχῆθεν ὑπὲρ τοῦ Οὐζοῦν Χαδάν, ἐπανήρχοντο ἐκ Περσίας, ἔνθα δὲν διενεμήθη-

σαν. Ὁ Τολβουζίνης, μέχρι τῆς Ρώμης προχωρήσας, ἐπανεκάμψεν εἰς Μόσχαν κατὰ μάρτιον τοῦ 1475, ἢ πρὸς βεῖα δὲ αὐτοῦ ἐκλείσθη, πορίσασα τοῖς Ρώσοις τὸν Ροδόλφον Φιοραβάντην Ἀλδέρτην, ἄλλως γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀριστοτέλους, ἕνα δὲ τῶν κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα διασημοτάτων μηχανικῶν καὶ ἀρχιτεκτόνων τῆς Ἰταλίας, ἐκ Βονωνίας δὲ καταγόμενον. Προσκληθεὶς συγχρόνως ὑπὸ τε τοῦ σουλτάνου Βαγιαζήτ καὶ τοῦ μεγάλου πρίγκιπος Ἰβάν, μετέβη εἰς Μόσχαν μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀνδρέου, αὐτῷ δὲ ἡ τῶν τσάρων πρωτεύουσα ὀφείλει τὰς τότε ἐγεγερθεῖσας ἐκκλησίας αὐτῆς, οἷα ἡ τῆς Ἀναλήψεως καὶ ἡ τῶν Ταξιαρχῶν, καὶ τὰ ἀνάκτορα, τὰ σήμερον ἐτι κομοῦντα αὐτήν. Τῷ 1479 οἱ συντηρητικοὶ τῆς Βονωνίας ἠτίσαντο τὴν ἀποστολὴν τοῦ Φιοραβάντη, ἀλλ' ἡ ἐπιθυμία αὐτῶν δὲν ἐξεπληρώθη· βραδύτερον αὐτὸς οὗτος, καταπλαγεὶς ὑπὸ τῆς συνοπτικῆς δικαιοσύνης τοῦ μεγάλου πρίγκιπος, ἐβουλεύθη νὰ φύγῃ, ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ παραμείνῃ.

Δευτέρα προσβεία εἰς Ἰταλίαν μετὰ διπλωματικῆς ἐντολῆς ἐπέμφθη τῷ 1488, ἀπετελεῖτο δὲ ἐκ τῶν δύο ἀδελφῶν Δημητρίου καὶ Ἐμμανουὴλ Ράλλη (Ράλεφ), ἀνηκόντων εἰς ἑλληνικὴν οἰκογένειαν, ἀπὸ τριετίας ἐν Μόσχᾳ ἐγκατεστημένῃν. Διὰ τῆς προσβείας ταύτης ἐπρόκειτο νὰ γνωρισθῇ ταῖς ξέναις δυνάμεσι μέγα τι γεγονός. Τῷ 1487 ὁ μέγας πρίγκιψ, ἐπωφελούμενος ἐκ τῶν ἐν Καζάν ἐπικρατουσῶν διαφωνιῶν, ἐξέπεμψε τοὺς στρατοὺς αὐτοῦ κατὰ τῆς Ταταρικῆς πόλεως, εἶλεν αὐτὴν ἐξ ἐφόδου, ἀνέτρεψε τὸν ἐχθρικῶς τοῖς Ρώσοις διακειμένον ἡγεμόνα αὐτῆς καὶ ἀνηγόρευσεν ἕτερον, πιστὸν σύμμαχον αὐτοῦ. Προῶρου οὔσης τῆς τελείας προσαρτήσεως τοῦ Καζάν, ὁ Ἰβάν ἠρκέσθη παρασκευάσας τὴν ὁδὸν διὰ τῆς προσλήψεως τοῦ τίτλου τοῦ μεγάλου πρίγκιπος τῆς Βουλγαρίας· τὴν ἐπιτυχίαν λοιπὸν ταύτην οἱ ἀδελφοὶ Ράλλαι ἐνετάλησαν ν' ἀνακοινώσωσι ταῖς αὐλαῖς τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Ὅδοιποροῦσαντες οὗτοι ἐπὶ ἑβδομήκοντα ἡμέρας, ἐφθάσαν εἰς Βενετίαν καὶ παρέστησαν πρὸ τῆς Γερουσίας τῆ 27/6 δεκεμβρίου 1488. Τὸ κύριον τοῦ λόγου αὐτῶν σημεῖον ἦν «ἡ μεγίστη νίκη, ἣν κατὰ ἰούνιον τοῦ 1487 ἤρατο ὁ βασιλεὺς (sic) αὐτῶν κατὰ Τατάρου τινὸς δυνάστου, ὃς εἶχε προσβάλλει αὐτὸν ἡγούμενος ἑκατὸν δέκα χιλιάδων ἰππέων». Τῶν Ἐνετῶν ἀποδεξαμένων ἀνεξελέγκτως τὸν διθύραμβον τοῦτον, οἱ δύο Ράλλαι ἀνέμνησαν εἶτα τὴν ἑλληνικὴν καταγωγὴν αὐτῶν καὶ ἐξέφρασαν τὴν φιλίαν καὶ ἀφοσίωσιν αὐτῶν πρὸς τὴν δημοκρατίαν, εἰς τεκμήριον δὲ πρὸς ταῖς τοῦ μεγάλου πρίγκιπος μιλωταῖς προσήνεγκον ἐξ ἰδίων ὀγδοήκοντα διημέρας σίμωρος, ἀνθ' οὗ ἐδορήθη ἑκατέρω τούτων χρυσοῦφαντος ἐσθῆς καὶ τὸ ποσὸν ἑκατὸν δουκάτων. Οἱ γερουσιασταὶ εἰς ἀποζημιωσὶν ἠπώλησαν ἐν δημοπρασίᾳ τὰς διημέρας. Ἐκ Βενετίας οἱ πρεσβευταὶ μετέβησαν εἰς Ρώμην, τῆ 8/18 νοεμβρίου δὲ παρέστησαν κατὰ τὴν ποντιφικὴν λειτουργίαν. Ὅτε ἐψάλθη τὸ **Δόξα ἐν ὑψίστοις**, ὁ πάπας Ἰννοκέντιος ὁ Η' ἐκάλεσε τὸν ἕτερον αὐτῶν ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ θρόνου, ἐνθα ὠρίσθη αὐτῷ τιμητικὴ θέσις εὐθὺς μετὰ τὸν γερουσιαστὴν, ὃς ἐξεπροσώπει τὸ ἐνδοξὸν τῆς Ρώμης παρελθόν.

Οἱ Ράλλαι ἐπανεκάμψαν εἰς Ρωσίαν μόνον τῷ 1490, ἄγοντες λόχον ὄλων τεκτόνων, ὀπλοποιῶν, χωνευτῶν καὶ λοιπῶν, ἐν οἷς ἦν καὶ Ἰουδαῖος τις ἰατρός ἐκ Βενετίας, ὑπὸ τῶν ρώσων χρονογράφων Λέων Ζιδοβίνης ὀνομαζόμενος. Οὗτος, ὑπερβολικῶς θαρρῶν τῇ δυνάμει τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ, ἅμα φθὰς ἀνέλαβεν ἐπὶ ποινῇ θανάτου νὰ θεραπεύσῃ τὸν ἐκ ποδάγρας πάσχοντα τριακονταετῆ υἱὸν τοῦ μεγάλου πρίγκιπος καὶ τῆς πρώτης συζύγου αὐτοῦ Μαρίας Ἰβάν, τοῦ ἀσθενοῦς δὲ τάχιστα ἀποθανόντος, ἀπεκεφαλίσθη.

Τρία μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῶν Ραλλῶν ἔτη, κατὰ μίαιον δὲ τοῦ 1493, ὁ Ἕλλην ὄσαυτος Ἐμμανουὴλ Δόξας, συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ Ρώσου Δανιὴλ Μαμόρεφ, ἐπέμφθη εἰς Ἰταλίαν. Ὅτε κατὰ νοέμβριον ἐφθάσαν εἰς Μεδιόλανα, θρησκευτικὴ ἐκδρομὴ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Τεσίνου ὀργανώθη πρὸς τιμὴν αὐτῶν καὶ ἐπέτυχε θαυμασίως. Κατὰ τοὺς γάμους ὅμως τῆς Βιάγκας Σφόρζα μετὰ Μαξιμιλιανοῦ τοῦ Α' παρίχθη ἐπεισόδιόν τι· οἱ τοῦ Ἰβάν ἀπεσταλμένοι ἠρνήθησαν νὰ παραστῶσιν, ἵνα μὴ παραχωρήσωσι τὴν πρωτοκαθεδρίαν τοῖς ἀντιπροσώποις τοῦ παπικοῦ κράτους, τῆς Ἰσπανίας ἢ τῆς Γαλλίας. Ἐπέμειναν δ' ἐν τῇ ἀξιώσει αὐτῶν, προβάλλοντες ὅτι ἐκτὸς τῆς εὐγενείας τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ ὁ κύριος αὐτῶν ἦν ἰσχυρότερος καὶ τῶν τριῶν βασιλέων

Οὐγγαρίας, Βοημίας καὶ Πολωνίας ὁμοῦ λαμβανομένων. Ἐν τούτοις ἡ ὑπερήφανος αὕτη στάσις τῶν πρεσβευτῶν τοῦ Ἰβάν κατ' οὐδὲν ἐδλάφην αὐτοῦ· τουναντίον, ὁ Λουδοβίκος Σφόρζας, κνδεῦν τῶν τοῦ νεαροῦ δουκὸς τῶν Μεδιολάνων, ἐπεδείκνυε πολλὴν ἐπαρέσκειαν ἐκ τῆς ρωσικῆς πρεσβείας καὶ ἐπεθύμει νὰ τιοῖ ἄλληλογραφίαν πρὸς τὸν Ἰβάν· εἰδικὸς μάλιστα ἀπεσταλμένος αὐτοῦ, ὁ ἐκ Μαντούσης Βοκαλίνος, ἐμελλε νὰ μεταβῇ εἰς Κρεμλίνον, ἵνα συσφίξῃ τοὺς φιλικοὺς δεσμοὺς τῶν δύο ἡγεμόνων, ἀλλ' ἄγνωστον ἂν ἡ πρεσβεία αὕτη ἐπραγματώθη· τοῦλάχιστον οὐδὲν ἴχνος κατέλιπε. Τῆ 19/29 δεκεμβρίου 1493 οἱ Ρῶσοι πρεσβευταὶ παρέστησαν τῇ ἐνετικῇ Γερουσίᾳ, τῷ ἐπομένῳ δ' ἔτει ἐπανεκάμψαν εἰς Μόσχαν, συνοδευόμενοι ὑπὸ ξένων, προσλήφθησαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ μεγάλου πρίγκιπος. Ἐκ τούτων ἦν ὁ ἀρχιτέκτων Ἀλδίτζης καὶ ὁ ὀπλοποιὸς Πέτρος, ὧν ὁ πρῶτος ἀφίκετο ἐγκαίρως, ὅπως ἀντικαταστήσῃ τὸν τῆ 12/22 νοεμβρίου 1493 ἀποθανόντα ἀρχιτέκτονα Πέτρον Ἀντώνιον Σολάρον, τὸν ἀνεγείραντα πύργους καὶ τείχη καὶ μετασχόντα τῆς οἰκοδομῆσεως τοῦ διασήμεου πολυέδρου ἀνακτόρου.

Τῷ 1499 ἀπεστάλη αὐθις ὁ Δημιῆτριος Ράλλης μετ' ἐντολῆς εἰς Βενετίαν, Ρώμην καὶ Νεάπολιν, συμπρεσβευτὴν ἔχων τὸν Ρῶσον Μητροφάνην Καρασιώρωφ, τὸ διαπιστευτήριον γράμμα τῶν ὁποίων ἐγνωρίσαμεν ἥδη τῷ ἀναγνώστῃ. Τὸ ἐμπόριον παρεῖχεν αὐτοῖς πράγματα, καὶ ἐν αὐτῷ δὲ τῷ τελωνεῖῳ τῆς Βενετίας ἐξεπλάγησαν ἐπὶ τῇ πληθύνει τῶν ἀποσκευῶν αὐτῶν. Τῆ 1/11 μαρτίου τοῦ 1500 παρέστησαν ἐν τῷ τῶν καρδιναλίων συνεδρίῳ ἐν Ρώμῃ, ἐν ᾧ ὁ πάπας Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' ἐκήρυξε τὴν σταυροφορίαν. Ἐπανελθόντες εἰς Βενετίαν, προσεκλήθησαν εἰς ἐπίσημον τελετήν, ἐπέμειναν ὅμως ἄρνούμενοι νὰ προσέλθωσιν, ἅμα ὡς ἡ τιμητικὴ θέσις περιήλθεν εἰς τοὺς Γάλλους. Ἡ Γερουσία ἠνεγκεν εὐπετῶς τὸ πρᾶγμα, ἐλπίζουσα νὰ τύχῃ τῆς ρωσικῆς συμμαχίας, σχετικῶν δὲ γράμμα ἐπεστάλη πρὸς τὸν Ἰβάν.

Τοιαῦται περίπου ἐγένοντο αἱ εἰς τὴν Ἰταλίαν ὑπὸ Ἰβάν τοῦ Γ' πεμψθεῖσαι πρεσβείαι. Καὶ ὁ Τραχανιώτης, Ἕλλην ὄσαυτος, μετέβη ἐπίσης εἰς Ρώμην, ἀλλ' ἄγνωστον ὑπὸ ποίας περιστάσεως. Ἐν γένει αἱ πρεσβείαι αὐταὶ ἀπέβησαν λίαν ἐπωφελεῖς τῇ Ρωσίᾳ ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῶν καλλιτεχνικῶν ἰδία προσόδων τῆς χώρας· οἱ Φιοραβάνται, οἱ Σολάροι, οἱ Δεδόσαι, διὰ τῶν ἐν λόγῳ πρεσβειῶν προσλήφθητες εἰς τὴν ρωσικὴν ὑπηρεσίαν, κατέλιπον διαρκῆ τῆς διαβάσεως αὐτῶν ἴχνος· τὸ Κρεμλίνον ὀφείλει αὐτοῖς τὰ ὠραιότατα τῶν οἰκοδομημάτων αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐσωτερικῶς μὲν ἐφυλάχθη πολλακίς ὁ βυζαντινὸς ρυθμὸς, ἐξωτερικῶς δὲ ἐπικρατεῖ ὁ τῆς Ἀναγεννήσεως. Πολιτικὸν ὀφέλημα οὐδὲν ἴσχυον ὁ Ἰβάν νὰ ἐλπίσῃ παρὰ τῆς Ἰταλίας, καὶ αὐτὸς ἄλλως ἥκιστα διατειμμένος νὰ παρίσχη αὐτῇ τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ· ἢ οὕτως ἀρξαμένη ὅμως κατ' ἀκολουθίαν τοῦ γάμου τοῦ μεγάλου πρίγκιπος μετὰ τῆς ἑλληνίδος ἡγεμονόπαιδος συγγενεῖα τῆς Ρωσίας πρὸς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην μετέδωκε καὶ εἰς τὴν χώραν τῶν χιόνων καὶ τῶν πάγων τὸ θερμὸν καὶ ζωογόνον πνεῦμα τῆς Ἀναγεννήσεως, ὅπερ, ὑπὸ τῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως φυγόντων Ἑλλήνων τὸ πρῶτον ἐμφυσηθὲν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ζῶν πνευματικὴν ἐνέβαλεν εἰς πᾶσαν τὴν ὑπὸ τὸν ἐφιάλτην τῆς μεσαιωνικῆς ἀμαθίας φθίνουσαν Δύσιν καὶ εἰσῆγαγεν ὀριστικῶς τὸ ρωσικὸν κράτος εἰς τὴν ὁδόν, ἥτις ἤγαγεν αὐτὸ εἰς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ δύναμιν καὶ τὸ ἐνεστὸς μεγαλεῖον.

Οὕτως, ἂν ὁ γάμος τῆς Σοφίας Παλαιολόγου διεγείρῃ ἀφ' ἐνὸς μελαγχολικωτάτας ἐθνικὰς ἀναμνήσεις, ὡς ἀρχόμενοι εἶπομεν, ἀφ' ἑτέρου ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτοῦ παρέχει τὴν παρήγορον ἰδέαν ὅτι αὐτὸς, χειραφετήσας τὴν Ρωσίαν ἀπὸ τοῦ ταταρικοῦ ζυγοῦ, ὤθησεν αὐτὴν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς προσόδου καὶ ἀναπτύξεως καὶ συνετέλεσεν ἐν τοῖς πρώτοις εἰς τὸν καταρτισμὸν τῆς σήμερον κραταίας ὁμοδόξου αὐτοκρατορίας.

M. E. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Τὸ ταχυδρομείον ἐν τῷ κόσμῳ. — Τὸ τῆς Βέρνης διεθνὲς ταχυδρομικὸν γραφεῖον ἐδημοσίευσε τὴν γενικὴν στατιστικὴν τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἔτους 1889. Ἐκ τοῦ δημοσιεύματος τούτου ἀποσπῶμεν τοὺς ἐξῆς περιέργους ἀριθμούς :

Ἡ Ἀμερικὴ πρωτεύει ἐν τῇ ταχυδρομικῇ ὑπηρεσίᾳ. ἐν ταῖς ἠνωμέναις Πολιτείαις, μὴ ὑπολογιζομένης τῆς διεθνούς ἀλληλογραφίας, γράφονται καὶ διανέμονται 3,844,533,000 ἐπιστολαί, δελτάρια καὶ ἐν γένει ἀντικείμενα ἀλληλογραφίας. εἶτα ἔρχεται ἡ Ἀγγλία μετὰ 2 δισεκατ. 468,400,000 ἀντικειμένων ἀλληλογραφίας, ἡ Γαλλία μεθ' 1 δισεκατομ. 545,050,634, ἡ Γερμανία μεθ' 1 δισεκατομ. 436,846,040, ἡ Αὐστρία μετὰ 364,000,720, ἡ Ἰταλία μετὰ 366,783,664 καὶ ἡ Οὐγγαρία μετὰ 104,860,000.

Ἴδου δὲ τίνι τρῶπῳ ἀναλύονται οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι : Αἱ ἠνωμ. Πολιτεῖαι μετὰ πληθυσμοῦ 50,152,866 κατοίκων, κέκτηται 60,084 ταχυδρομικὰ γραφεῖα καὶ 43,357 κιβώτια ἐπιστολῶν. Ἡ ὑπηρεσία τῶν γραφείων καὶ τῆς κεντρικῆς διευθύνσεως ἐξασφαλίζεται τῇ χρησιμοποίησιν 74,400 ὑπαλλήλων καὶ 8,725 ὑποπρακτόρων. Ἀπεστάλησαν δὲ καὶ διενεμήθησαν 1,894,333,000 συνήθων ἐπιστολῶν, 375 ἑκατομ. ταχυδρομικῶν δελταρίων, 1,575 ἑκατ. ἐντύπων, δειγμάτων κλπ. Παρεδόθησαν δὲ καὶ ἐπληρώθησαν 10,130,140 ταχυδρομικαὶ ἐπιταγαί, παριστώσαι 596 ἑκατομ. φράγκων.

Αἱ ταχυδρομικαὶ εἰσπράξεις τῶν ἠνωμ. Πολιτειῶν ἀνῆλθον εἰς 291 ἑκατομ. αἱ δὲ δαπάναι εἰς 322 ἑκατομ., τούτέστιν ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἐν ἄλλαις χώραις ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία στοιχίζει πλείονα παρ' ὅσα ἐν τοῖς ταχυδρομείοις εἰσπράττονται. Αἱ δαπάναι μόνον τοῦ προσωπικοῦ ἀνέρχονται εἰς 167 ἑκατομ.

Μόνον διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ὑπηρεσίαν, ἡ Ἀγγλία διένειμεν 1,650,200,000 ἐπιστολάς, 217 ἑκατομ. ταχυδρομικῶν δελταρίων καὶ ὑπὲρ τὰ 600 ἑκατ. ἐντύπων. Ἐξεδόθησαν δὲ 53 1/2 ἑκατομ. ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν. Ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπάρχουσι 18,359 ταχυδρομικὰ γραφεῖα καὶ 39,186 κιβώτια ἐπιστολῶν. Ἡ ὑπηρεσία διενεργεῖται ὑπὸ 113,550 πρακτόρων.

Ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀλγερία διὰ 42 ἑκατομ. κατοίκων ἔχουσι 7,406 ταχυδρομικὰ γραφεῖα καὶ 60,799 κιβώτια ἐπιστολῶν. Ἀριθμοῦσι δὲ 21,535 ὑπαλλήλους καὶ 33,389 διανομεῖς. Αἱ 55,000 αὗται πρακτόρων καὶ ὑποπρακτόρων διεχειρίσθησαν 583 ἑκατομ. ἐπιστολῶν, 41 1/2 ἑκατομ. ταχυδρομικῶν δελταρίων, 808 ἑκατομ. ἐντύπων, 15 ἑκατομ. ἔγγραφων ὑπηρεσίας καὶ 26 ἑκατομ. δειγμάτων ἐμπορευμάτων. Ἐξέδωκαν δὲ 24 ἑκατομ. ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν, ἀντιπροσωπευοσῶν ἄξιαν ἀνωτέραν τῶν 700 ἑκατομ. φράγκων, τέλος 13 ἑκατομ. εἰσπρακτέας ἄξιας, ἀντιπροσωπεύονται, 263 ἑκατομ. κατετέθησαν ἐν τοῖς ταμείοις μερίμνη τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας.

Οἱ ταχυδρομικοὶ πράκτορες τῆς Γερμανίας, εἰς 113,891 ἀνερχόμενοι, διένειμαν διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ὑπηρεσίαν 778,537,900 ἐπιστολάς, 294 ἑκατομ. ταχυδρομικῶν δελταρίων, 297 ἑκατομ. ἐντύπων καὶ 14 ἑκατομ. δειγμάτων. Ἡ Γερμανία κέκτηται 23,410 ταχυδρομικὰ γραφεῖα καὶ 80,941 γραμματοκιβώτια.

Ἀλλὰ μεταβῶμεν εἰς τὰ μὴ εὐρωπαϊκὰ κράτη :

Ἐν Αἰγύπτῳ, ἧς ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 6,806,381 κατοίκους, ὑπάρχουσι 179 ταχυδρομικὰ γραφεῖα καὶ 474 γραμματοκιβώτια, 409 ταχυδρομ. ὑπαλλήλοι καὶ 448 διανομεῖς. Διανέμονται δὲ ἐν τῇ χώρῃ τῶν Φαραῶν 3,631,000 ἐπιστολαί, 476,000 ταχυδρομ. δελτάρια, 2,737,500 ἐντύπων, 19,100 ἔγγραφα καὶ 49,800 δείγματα. Παρεδόθησαν δὲ καὶ ἐπληρώθησαν 155,000 ταχυδρομικαὶ ἐπιταγαί καὶ ἐτέθησαν εἰς κυκλοφορίαν 10,492 ἄξια πρὸς εἰσπραξίν, ἔξ ὧν αἱ 2,541 δὲν κατετέθησαν ἐν τοῖς ταμείοις.

Ἡ Ἰαπωνία μετὰ 39 ἑκατομ. κατοίκων ἔχει 3,620 ταχυδρομικὰ γραφεῖα καὶ 26,071 γραμματοκιβώτια μετὰ 6,593 ὑπαλλήλων καὶ 2,254 διανομῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν διανεμομένων ἐπιστολῶν ἀνέρχεται εἰς 59 ἑκατομ., τῶν ταχυδρομικῶν δελτίων εἰς 33 ἑκατομ.

καὶ τῶν ἐντύπων εἰς 29 ἑκατομ. Παρεδόθησαν δὲ 1,813,327 ταχυδρομικαὶ ἐπιταγαί, τοῦ προϊόντος τῆς πωλήσεως γραμματοσήμου ἀνεληθόντος εἰς 11 ἑκατομμύρια.

Τὸ ἀνεξάρτητον κράτος τοῦ Κόγκου, οὗτινος ὁ κατά προσέγγισιν πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 40 ἑκατομ. κατοίκων, ἀριθμεῖ 10 ταχυδρομ. γραφεῖα καὶ 12 γραμματοκιβώτια. Τὴν ὑπηρεσίαν τελοῦσι 12 ὑπαλλήλοι καὶ 14 διανομεῖς, οἵτινες διαχειρίζονται καὶ διανέμονται 45,900 ἐπιστολάς, 650 ταχυδρομικὰ δελτάρια καὶ 15,576 ἔντυπα.

Κατὰ τοὺς ὑπὸ τοῦ διεθνούς ταχυδρομικοῦ γραφείου τῆς Βέρνης δημοσιευθέντας ἀριθμούς, ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ πλανήτῃ ἀνταποκρίσεων κατὰ τὴν διάρκειαν ἐνὸς ἔτους δύναται νὰ ὑπολογισθῇ εἰς 18 δισεκατομμύρια.

Ὁ ζῦθος (ἡ ἐν Γερμανίᾳ κατανάλωσις αὐτοῦ). — Ὁ Κόσμος ὑπεκίνησε λίαν περιέργων ζήτημα, ἤτοι τὸ τῆς ἐπιδράσεως, ἣν ἐξασκεῖ ὑπὸ διανοητικὴν ἔρπιν ἡ μεγάλη κατανάλωσις ζύθου ἐν Γερμανίᾳ. Ἔστιν ἄρα συντελεστικὴ ἢ ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν ἢ τοῦ ζύθου ἀπορρόφησις αὕτη ; Ἴδου ἢ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην διδομένη ἀπάντησις.

Οἱ Γερμανοὶ κατηνάλωσαν τὸ παρελθὸν ἔτος 5,200,000,000 λίτρων ζύθου. Τοῦτο εἶναι ἀξιοτέθατος ἀριθμὸς καὶ περίσσησι ποταμὸν μέσου μεγέθους, ρέοντα νυχθημερὸν μετ' ἑκροῆς 593 κυβ. μέτρων καθ' ἑκάστην ὥραν ἢ 165 λίτρων καθ' ἕκαστον δευτερόλεπτον. Τοῦτο σημαίνει 105 λίτρας καθ' ἄνθρωπον, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν γυναικοπαίδων· δέον λοιπὸν νὰ ὑποθεθῇ ὅτι ἀντιπρόσωποι τινες τοῦ ἀρρενοῦ φύλου ἐπιδίδονται εἰς ἀπορρόφησιν τοῦ ποσοῦ ἐκείνων, ἢ ἡλικία τῶν ὁποίων, ἢ κατὰστασις τῆς υγιείας ἢ τὸ εἶδος τοῦ φύλου ἀντιστρατεύονται πρὸς τὴν μεγάλην πόσιν.

Πρόσωπά τινα φρονοῦσιν ὅτι ἡ μεγάλη αὕτη ἀπορρόφησις ζύθου θὰ βαρύνῃ τὴν διάνοιαν· ἀλλ' ἄς μὴ ἐξάπατωνται. Δυστυχῶς οὐδένα ἔχομεν λόγον νὰ πιστεύσωμεν ὅτι οἱ μεγάλοι ζυθοπόται ἔχουσι τὸ πνεῦμα ἤττον ἐλεύθερον τῶν ἄλλων· ὁ κ. Βίσαμαρκ, ἕνα ὑψηλοῦς ἐνὸς μόνον παραδείγματος, ἀπέδειξεν ἡμῖν εὐρῶς τὸ ἐναντίον. Πρὸς τοῦτοις δέον ν' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι ὁ ζῦθος εἶναι ἐν τῶν στοιχείων τῆς δυνάμεως τῆς Γερμανίας, καὶ ἰδοῦ διατί :

Ἐξ ὁλοκλήρου τοῦτου τοῦ ποσοῦ ὀλίγιστον μόνον καταναλίσκεται ἐν ταῖς οἰκογενείαις· τὸ πλεῖστον τοῦτου μέρος καταναλίσκεται ἐν τοῖς ζυθοπωλείοις, ἅτινα πάντες ἐπισκέπτονται καὶ ἐν οἷς διέρχονται πολλὰς ὥρας ἐνώπιον δοχείων, ἀνανεουμένων ἀδιακόπως, ἀνταλλάσσοντες ἰδέας καὶ συνάπτοντες γνωριμίας. Οἱ Γερμανοί, ὡς γνωστόν, ἔχουσι τὸ πάθος καὶ τὸ πνεῦμα τῆς συναναστροφῆς· κατὰ τι διάστημα λόγιον, ἅμα ὡς εὐρεθῶσι τρεῖς ὁμοῦ, καταρτίζουσι τέσσαρας διακεκριμένας συναναστροφάς. Ἐν τοῖς ζυθοπωλείοις δὲ καταρτίζονται οἱ ὅμιλοι οὗτοι, οἵτινες παρέχουσι ἐκτακτὸν δύναμιν εἰς τὰς ἰδέας, ἄσπερ ἀντιπροσωπεύουσι.

Ἐν τούτοις εἰς πάντα ἀπαιτεῖται μέτρον τι, φόβος δὲ ὑπάρχει μήπως οἱ Γερμανοὶ ὑπερβῶσι τὸ κρίσιμον σημεῖον ἐν τῇ ζυθοποσίᾳ. Ἡ τοῦ ἔτους 1891 κατανάλωσις, συγκρινομένη πρὸς τὴν τοῦ προηγουμένου, παρίστησιν αὐξήσιν 9 0/0.

Ἡ λέπρα ἐν τῇ κεντρῷ Ἀσίᾳ. — Κατὰ τὰ ρωσικὰ φύλλα, ὑπάρχει ἐν τῇ πόλει τῆς Βουχάρας δλόκληρος συνοικία, καλουμένη Γκουζαρθ-Πεστζάν καὶ κατοικοῦμένη καθ' ὁλοκλήριαν ὑπὸ λεπρῶν. Οἱ λεπροὶ ζῶσιν αὐτόθι καθ' ἰδίαν καὶ οὔτε ζητοῦσιν, οὔτε δέχονται ἰατρικὴν συμβουλήν. Αὐτόθι γεννῶνται οἱ νεαροὶ ἀπόγονοι τῶν λεπρῶν, οἵτινες οὐδὲν φέρουσιν ἐπὶ τοῦ σώματος ἔχνος τῆς τρομερᾶς ταύτης ἀσθενείας μέχρις αὐτοῦ ἔτι τοῦ 17ου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν, κατόπιν τοῦ ὁποίου καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὸ 20 καλύπτονται ὑπὸ λεπρικῶν φολιδωμάτων. Ἡ μεμολυσμένη αὕτη γενεὰ τῶν λεπρῶν ἐξάκλοι τὸ νόσημα καθ' ἅπασαν τὴν κεντρῶν Ἀσίαν καὶ ἔξω ἔτι τῶν ὀρίων αὐτῆς. Ὁ ἐμίρης τῆς Βουχάρας, ἐνεργῶν ταῖς συμβουλαῖς Ρώσων ὑπαλλήλων, ἀπεφάσισε νὰ ἰδρύσῃ λεπροκομεῖον καὶ προσεκάλεσε μάλιστα ἐνίους τῶν εἰδικωτάτων καὶ ἐμπειροτάτων διὰ τὸ νόσημα τοῦτο.

Ο ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΛΑΣΣΑΝΕΙΟΣ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ.

Κατ' αὐτάς ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐν ἣ ἦν συνηγμένον τὸ ἄνθος τῆς ἀττικῆς κοινωνίας ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ πανεπιστημίου κ. Νεοκλέους Καζάζη ἡ ἔκθεσις τῆς τριμελοῦς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπείας ἐπὶ τοῦ **Λασσανείου** δραματικοῦ διαγωνίσματος, ἀποτελουμένης ἐκ τῶν κ. κ. Καζάζη, εἰσηγητοῦ, Ἀφεντούλη καὶ Μηστριώτου. Εἰς τὸν ἀγῶνα, ἐφέτος τὸ δεύτερον τελούμενον, εἴκοσι καὶ πέντε προῆλθον ἀγωνισταί, ἐξ ὧν δέκα καὶ τρεῖς μὲν ἔπαιψαν τραγωδίας, δώδεκα δὲ κωμωδίας.

Τὰ σταλέντα ἔργα κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ κ. Καζάζη εἶνε τὰ ἀκόλουθα :

Τραγωδία: Ἀθηνᾶ καὶ Εὐγένιος, Πατρίς, Θεοδώρα, Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης, Ὁ ποιητής, Ρήγας ὁ Φεραῖος, Ἡ ἐξοδος τοῦ Μεσολογγίου, Σωφρονία καὶ Ὀλινδος, Ἡ καπετάνισσα, Ἡ αὐτοκράτειρα Εὐδοκία, Λέων Χαμάρετος, Ὁ Υἱὸς τοῦ βασιλέως, Ἡ κόρη τῆς Λήνου.

Κωμῳδία : Νεφέλαι, A la Dame, Προίκα, Ἡ χήρα, Ἡ διαθήκη τοῦ θεοῦ, Ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, Ζαλιστρας, Ὁ ξιππασμένος, Τὸ κορδόνι, Τὸ ἐπισκεπτήριον, Ἀνθρακες, Ἡ ἄλεπού.

Ἡ κρίσις περιωρίσθη εἰς τινὰ ἐκ τῶν ἔργων τούτων, τὰ ἐξῆς :

Α'. ΤΡΑΓΩΔΙΑΙ.

Σωφρονία καὶ Ὀλινδος.—Τὸ δράμα τοῦτο ἐλήφθη ἐξ ἐπεισοδίου τῆς Ἐλευθερωμένης Ἰερουσαλὴμ τοῦ Τάσσου, θὰ ἐγένετο δέ, λέγει ὁ εἰσηγητής, εὐρυτέρα αὐτοῦ ἀνάπτυξις, ἂν ἐστέλλετο πλῆρες εἰς τὸν ἀγῶνα, Ἀλλά, καθὰ σημειοῦ ὁ ποιητής ἐν τῇ τελευταίᾳ σελίδι, «ἐκὰ ἀπροσδοκίτως τὸ ἀντίγραφον καὶ τὸ πρωτότυπον αὐτοῦ».

Ἐλλειπούσης τῆς πέμπτης πράξεως, ἡ Ἐπιτροπὴ δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃ εἰς ἀνάλυσιν τοῦ ἔργου τούτου· οὐχ ἤττον, λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν τὰ πλεονεκτήματα αὐτοῦ, εὐφημον ποιεῖται μνεῖαν, παρατηροῦσα μόνον ὅτι ὁ ποιητής πρέπει νὰ καταστήσῃ τὸν διάλογον φυσικώτερον καὶ νὰ μὴ διώκῃ τὴν ἄκραν καθαρότητα ἐν τῇ γλώσσῃ, παραβλάπτουσαν τὴν ζωὴν τοῦ διαλόγου. Ἐν τέλει παραπέμπει τὸν ποιητὴν νὰ μελετήσῃ τὰς ἐν τῇ Ἀμβουργεῖᾳ δραματουργικῆ παρατηρήσεις τοῦ Λέσσινγκ περὶ δράματος τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως τοῦ Γερμανοῦ ποιητοῦ Cronegk. Ἡ Ἐπιτροπὴ εὐελπιστεῖ ὅτι, διασκευάζων ὁ ποιητής ἐπὶ τὸ βέλτιον τὸ ἔργον αὐτοῦ, θὰ παρουσιάσῃ προσεχῶς γενναϊώτερον προϊόν.

Ἡ Καπετάνισσα.—Ἡ σύζυγος τοῦ Κορνᾶ Τράχα Βασιλικὴ εἶχε παραδοθῆ ἑκουσίως ὡς ὄμηρος. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τὸ ἐν τῷ οἴκῳ τέκνον αὐτῆς ἀσθενεῖ καὶ θνήσκει. Ἡ Βασιλικὴ ἐπειράθη νὰ ἐξέλθῃ τοῦ φρουρίου, ἐν ᾧ ἐφυλάσσετο ὡς ὄμηρος, ἀλλ' ἀνεκαλύφθη καὶ ἐφονεύθη.

Ἡ πλοκὴ τῆς τραγωδίας ταύτης κατὰ τὴν κρίσιν τῆς ἐπιτροπῆς εἶνε ἀπλουστάτη, ἀλλ' ἐλλείπουσιν ἀπ' αὐτῆς ἀκριβῶς τὰ στοιχεῖα τῆς τραγωδίας· δύναται νὰ θεωρηθῆ μᾶλλον ὡς ἀπόσπασμα ἐπικῆς διηγήσεως. Οὔτε ἠθοποιία ὑπάρχει ἐν αὐτῇ, οὔτε καθαρσις. Ἡ δὲ γλῶσσα προσήκει μᾶλλον ἐπικῆ διηγήσει ἢ δραματικῷ διαλόγῳ· ἀλλ' ἡ φράσις εἶνε γοργή. Ἐπιτυχῶς ἐξεικονίζεται ὁ χαρακτήρ τῶν χρόνων καὶ τῶν δρώντων προσώπων. Ὁ χαρακτήρ ἰδίᾳ τῆς Βασιλικῆς εἶνε εὐγενής· ἐπίσης ὁ τοῦ Κορνᾶ κρατεῖ παρ' αὐτῷ ζωηρὸν τὸ αἶσθημα τῆς φιλοπατρίας. Ὁ διάλογος δὲν ἀπέχει τοῦ πιθανοῦ, δὲν εἶναι τετορνευμένος, ἀλλ' ἀπλοῦς καὶ ἀφελής. Τὰ λυρικά ἄσματα δὲν στεροῦνται ποιήσεως, εἰ καὶ ἐνιαχοῦ μονότονα. Ἀλλά, καὶ οὕτως ἔχουσα ἡ τραγωδία αὕτη, κέκτηται πλεονεκτήματά τινὰ καὶ προκαλεῖ τὴν συγκίνησιν.

Ἡ αὐτοκράτειρα Εὐδοκία.—Ἡ Ἀθηναῖς, κόρη Ἀθηναία, ἔνεκα ἀδίκου διαθήκης τοῦ πατρὸς, ἦλθεν εἰς Βυζάντιον μετὰ τοῦ θεοῦ Εὐνάπιου, ἵνα προσβάλῃ τὴν διαθήκην. Ἀναγνωρισθεῖσα ὑπὸ τῆς πα-

λαιᾶς φίλης Ἑλπινίχης, εἰσῆλθη εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ παρούσάζεται εἰς τὴν ἀδελφὴν τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου Πουλχερίαν, ἧτις, γοητευθεῖσα ἐκ τε τῆς παιδείας καὶ τοῦ κάλλους τῆς Ἀθηναίδος, ἔδωκεν αὐτὴν σύζυγον εἰς τὸν Θεοδόσιον. Καὶ ἐπὶ τινὰ μὲν χρόνον ἡ συζυγία αὕτη ἦτο εὐδαίμων· ὁ αὐτοκράτωρ ἠγάπα περιπαθῶς τὴν Ἀθηναίδα· ἀλλ' ἡ εὐτυχία ἐσκήσθη ἀποτόμως ἔνεκα τοῦ ἀκολούθου γεγονότος. Ἡμέραν τινὰ ἐπαίτης ἔδωκεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα ἐν τῷ ναφ' μῆλον, λέγων :

Πρόσεξε καλά.

Ὡς βλέπεις, κάλλος ἔχει ἀνυπερόβλητον, ἀλλὰ μὴ φύγη ἐκ τῶν χειρῶν ποτέ. Παραίτιον μεγάλης μέλλει πράξεως νὰ γείνη· φύλαξέ το ὄσον δύνασαι.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἔδωκεν αὐτὸ τῇ συζύγῳ Εὐδοκίᾳ, ὡς ἐκλήθη ἡ Ἀθηναῖς, γενομένη Χριστιανή, πρὸς φύλαξιν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ φίλτατος τοῦ Θεοδοσίου φίλος Παυλῖνος ἠσθένησεν ἐπικινδύνως, οἱ δὲ ἰατροὶ εἶπον ὅτι πρέπει νὰ φάγῃ μῆλα. Ἡ Εὐδοκία, εἰ καὶ μετὰ δυσκολίας, πείθεται εἰς προτροπὰς τινῶν καὶ στέλει τὸ μῆλον διὰ τοῦ γελωτοποιοῦ Κανθάρχου εἰς τὸν Παυλῖνον. Τοῦτο ἐκόμισεν ὁ γελωτοποιὸς καθ' ἣν ὥραν ἦτο ὁ αὐτοκράτωρ παρὰ τῷ ἀσθενεῖ. Ὁ αὐτοκράτωρ ὑπώπτευσεν ὅτι ἐρωτικὴ σχέσις συνέδεε τὸν φίλον αὐτοῦ μετὰ τῆς συζύγου. Ἐξω φρενῶν ἐπιστρέφει εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ζητεῖ παρὰ τῆς Εὐδοκίας τὸ μῆλον. Αὕτη, ἰδοῦσα τὸν αὐτοκράτορα παρωργισμένον, ψεύδεται, λέγουσα ὅτι ἔφαγε τὸ μῆλον. Ἐκ τῆς ἀποκρίσεως ταύτης ἔτι μᾶλλον παρωργίσθη ὁ αὐτοκράτωρ καὶ διατάσσει νὰ φονευθῆ ὁ Παυλῖνος. Ἀλλ' ἀνακαλυφθεῖσης βραδύτερον τῆς συκοφαντίας, ὁ αὐτοκράτωρ ἀναλύεται εἰς θρήνους, μόλις δὲ παρηγορεῖται ὑπὸ τῆς σοφῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Πουλχερίας, πρὸς ἣν μεγάλην τρέφει ἀφοσίωσιν καὶ ἐμπιστοσύνην καὶ διατάσσει νὰ γραφῆ εἰκὼν τοῦ ἀδίκως θανατωθέντος μετὰ καταλλήλου ἐπιγραφῆς.

Ἡ ἠθικολογικὴ αὕτη τραγωδία, κατὰ τὸν εἰσηγητὴν, εἶναι σοβαρὰ, ἔντεχνος ἢ πλοκὴ αὐτῆς, ἢ δὲ ψυχολογία ἱκανῶς τεχνικὴ. Ἡ γλῶσσα εἶνε σεμνὴ, ἀλλὰ στερεῖται τῆς προσηκούσης δυνάμεως. Ὁ χαρακτήρ τοῦ γελωτοποιοῦ Κανθάρχου συμφωνεῖ πρὸς τὰ πρόσωπα τῆς βυζαντιακῆς αὐτῆς. Ὁ Θεοδόσιος εἶναι τέλειος τύπος Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος· εἶναι μὲν ἀγαθός, ἀλλὰ εὐχλωτός καὶ ἐπιπόλαιος· παρίσταται ὡς νευρόσπαστον τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, αὐτὸς στερούμενος θελήσεως. Τὰ ὑπὸ τῆς Πουλχερίας περὶ δογμάτων λεγόμενα εἶναι ἐξαιρέτα, ἀλλ' ἔσως περιττὰ ἐν τῷ δράματι, ἐκτὸς ἂν παρατηρήσῃ ἡμῖν ὁ ποιητής ὅτι περὶ ταῦτα κυρίως στρέφεται ὁ βίος τῆς βυζαντιακῆς κοινωνίας. Ὁρατὰ διδάγματα ἀναγράφονται ἐν τῷ δράματι. Ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἡ Πουλχερία εἶνε τὸ δρῶν πρόσωπον καὶ οὐχί ἡ φερομένη ἡρώς τοῦ δράματος, ἑτερόφωτον μᾶλλον πρόσωπον. Καθαρσις δὲν ὑπάρχει, ἢ δὲ καταστροφὴ ἥκιστα συμφωνεῖ πρὸς τοὺς κανόνας τῆς δραματικῆς τέχνης. Οὕτως ὁ ποιητής δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς πραγματευθεὶς τὴν ὑπόθεσιν ἔνεκα ἠθικολογικῶν τέλειον λόγων, οὐχί δὲ ἵνα προκαλέσῃ τὸ τραγικὸν διαφέρον καὶ τὸν ἔλεον. Τοῦτο δὲ καταδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς ἐν τῷ τέλει τοῦ δράματος ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου διαταχθείσης ἐπιγραφῆς ἐπὶ τῆς εἰκόνας τοῦ Παυλίνου. Δὲν συναρπάζει βεβαίως, οὐχ ἤττον κινεῖ πολὺ τὸ διαφέρον τοῦ ἀναγνώστου.

Λέων Χαμάρετος.—Τοῦ δράματος τούτου ὑπόθεσις εἶναι ὁ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἐν Πελοποννήσῳ ἀγῶν Ἑλλήνων καὶ Φράγκων, τῶν πολυωνύμων τυχοδιωκτῶν, οἵτινες πολλαχόθεν τῆς Αὔσεως κατῆλθον εἰς Ἑλλάδα καὶ διήρπασαν οὐκ ὀλίγας τῶν ἐπαρχιῶν τῆς βυζαντιακῆς αυτοκρατορίας.

Ἐν ἔτει 1207 ἐν Ἀνδραβίδᾳ, ἔδρα τοῦ Βιλλαρδουίνου, τοποτηρητοῦ τοῦ ἀσθέντου τοῦ Μορέως Καμπανίτου, συνέρχονται πολλαχόθεν τῆς Ἑλλάδος Φράγκοι τιμαριῶται, ὑποδεξόμενοι τὸν ἀναμενόμενον Καμπανίτην. Μεταξὺ τούτων διαπρέπει ὁ ἀνεψιὸς τοῦ δουκὸς Ἀθηνῶν Δελαρόσης. Ἐπίσης εὐρίσκειται ἐν τῇ πόλει ταύτῃ καὶ ὁ Πετραλεΐφας, πενθερὸς τοῦ δεσπότη τῆς Ἑλλάδος Θεοδώρου τοῦ Κομνηνοῦ μετὰ τῆς ἐγγόνης αὐτοῦ Ἀννης· ὡσαύτως καὶ ὁ πρῶν ἄρχων Λακεδαίμονος Λέων Χαμάρετος, ὁ εὐγενέστατος καὶ ἡρωικώτατος τῶν ἀρχόντων τῆς Πελοποννήσου. Ἄνα, ἡ θυγάτηρ τοῦ δεσπότη τῆς Ἑλλάδος, εἶναι τὸ

μῆλον τῆς ἔριδος τῶν ἵπποτων. Ἄλλ' ἐρᾷ αὐτῆς καὶ ὁ Λέων Χαμάρετος, εἰς ὃν φαίνεται ὅτι αὐτὴ δὲν ἀπέκρυψε τὰ αἰσθητήματά της.

Ὁ Λέων Χαμάρετος «τελευταῖος ἔπεσε τῶν ἐν Μωρέᾳ δεσποτῶν Γραικῶν». Ἄλλ' εἰ καὶ τοιοῦτος, ἀναστρέφεται ἐν Ἀνδραβίδῃ τοῖς Φράγκοις ἕνεκα τοῦ Βιλλαρδουίνου, ὑποκρινομένου αὐτῷ λυκοφιλίαν· ἐπωφελεῖται ἐν τούτοις πάσης εὐκαιρίας, ἵνα ἐκδηλώσῃ τὸ πρὸς τοὺς Φράγκους μῖσος. Κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἀνεμένετο ἐξ Ἑσπερίας ὁ αὐθέντης τοῦ Μωρέως Γουλιέλμος ὁ Καμπανίτης, ἵνα λάβῃ κατοχὴν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Βιλλαρδουίνος, εἰ καὶ ὑποκρινόμενος νομιμοφροσύνην καὶ δηλῶν ὅτι εἶνε πρόθυμος νὰ παραχωρήσῃ ἀμέσως τὴν αὐθεντείαν τῆς Πελοποννήσου τῷ ἀληθεῖ αὐτῆς δικαιούχῳ, οὐχ ἔττον κρύφα ἐρραδιούργει. Ἰδίᾳ δὲ ἤλπιζεν ὅτι ἰδύνατο νὰ διαδεχθῇ Γουλιέλμον τὸν Καμπανίτην. Πρὶν ἢ οὗτος ἀπέλθῃ τῆς Πελοποννήσου, ἀφῆκεν ἔγγραφον διαβεβαίωσιν εἰς τὸν Βιλλαρδουίνον ὅτι, ἂν δὲν ἐπανέλθῃ ἐντὸς ἔτους, δικαιούται οὗτος νὰ καταστῇ αὐθέντης τοῦ Μωρέως. Ἡ ἡμέρα προσήγγιζε, καθ' ἣν ἔληγεν ἡ προθεσμία, ὁ δὲ Βιλλαρδουίνος ἐμηχανᾶτο τίνι τρόπῳ νὰ στηρίξῃ τὰ ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου δικαιώματά του.

Παρευρίσκειτο τότε ἐν Ἀνδραβίδᾳ, καθὰ ἐρρήθη, ὁ πενθερὸς τοῦ δεσπότη τῆς Ἑλλάδος Πετραλεΐφας. Οὗτος, Φράγκος τὴν καταγωγὴν, Βυζαντινὸς δὲ πολιτικὸς τοῦ χειρίστου εἶδους, διεπραγματεύετο ἐκ περιτροπῆς μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ Φράγκων, ἐνῶ ἀμφοτέρων διετέλει κατὰ σκοπὸν. Τὴν δ' ἐγγόνην αὐτοῦ ἰδίᾳ ἐχρησιμοποιοῦσε πρὸς πολιτικούς σκοπούς. Αὕτη, ματαιόφρων καὶ ἐπιπόλαρος, ἐθαύμαζε μὲν τὸν Λέοντα Χαμάρετον. ἄλλ' ἤρresκετο καὶ εἰς τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν, δὲν θὰ ἐδίσταζε δὲ νὰ δώσῃ τὴν χεῖρα εἰς ὄντινα δήποτε ὑποδειχθόμενον αὐτῇ ὑπὸ τῶν συμφερόντων τῆς πολιτικῆς, ἥς τὸν μίτον μετὰ πολλῆς ἐπιτηδειότητος ἐκράτει ὁ πανοῦργος Πετραλεΐφας.

Γουλιέλμος ὁ Καμπανίτης δὲν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Πελοπόννησον· κατέστησε δ' ἐν αὐτῇ διάδοχον τὸν ἀνεψιὸν Ροβέρτον τὸν Σαμπλίτην. Ἄλλ' οὗτος ἀφίκετο τὴν ἐπομένην τῆς ταχθείσης ὑπὸ τοῦ Καμπανίτου προθεσμίας ἡμέραν. Ὁ δὲ Βιλλαρδουίνος, ἐπωφελοῦμενος ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης, διεκδικεῖ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Πελοποννήσου, προσεταιρισθεὶς καὶ τοὺς πλείστους τῶν Φράγκων τιμαριωτῶν. Ὁ Σαμπλίτης παραιτεῖται τὴν ἡγεμονίαν, καὶ οὕτως ἀναγνωρίζεται ὁ Βιλλαρδουίνος αὐθέντης τοῦ Μωρέως παρὰ πάντων τῶν Βαρόνων. Τότε ἐκδηλοῦται ὁ ἀληθὴς χαρακτήρ τοῦ Πετραλεΐφα. Εἶχεν ἔλθει εἰς Ἀνδραβίδα, ἵνα διαπραγματευθῇ μετὰ τοῦ αὐθέντου τῆς Πελοποννήσου, εἴτε Καμπανίτης ἐλέγετο οὗτος, εἴτε Βιλλαρδουίνος, εἴτε καὶ μετὰ τῶν ἰθαγενῶν, ἐν ἧ περιπτώσει κατώρθουν ν' ἀποδιώξωσι τοὺς Φράγκους. Κρύφα συνεννοῖτο μετὰ πάντων καὶ ἰδὼν ὅτι ὁ Βιλλαρδουίνος κατέστη ὀριστικὸς κύριος τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐπιθυμῶν νὰ φανῇ αὐτῷ εὐάρεστος, καταγγέλλει τὰ ἐν τῷ σπηλαίῳ τεκταινόμενα καὶ τοὺς ἀρχηγούς αὐτῆς κυνικῶς διακαιολογούμενος:

Χαμάρετε, ἐχάθης. Ἦτο δύσκολον
διέξοδον νὰ εὕρω. Προτιμότερον
ν' ἀπολεσθῇ ἐκεῖνος ἢ ὁ προδευτής
τοῦ Θεοδώρου ἄπρακτος καὶ ἐμπαιχθεὶς
νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἄρταν . . .
Ἐν τῇ θυέλλῃ στρέφω τὸ πηδάλιον . . .
Ἐὰν βαδίζων εὕρω χάσμα, τὸ πληρῶ
διὰ πτωμάτων, ἔστω καὶ ἂν μεταξὺ
αὐτῶν τοῦ Χαμάρετου ἴδω τὸν νεκρὸν.

Πληροφρηθεὶς τὰ τεκταινόμενα ὁ Βιλλαρδουίνος, αὐθωρᾷ πορεύεται μετὰ μεγάλης συνοδείας, ἐν ἧ καὶ κυρίαι τῆς αὐλῆς, πρὸς τὸ σπηλαίον, εἰς ὃ εἰσέρχεται μετὰ πολλῶν σωματοφυλάκων καὶ ἵπποτων. Ὁ Χαμάρετος καὶ ὁ Δοξαπατρὴς ἐτοιμάζονται νὰ ἐπιτεθῶσιν· ἄλλ' ὁ Βιλλαρδουίνος ἀμνηστεύει παραχρῆμα αὐτούς. Ἐνῶ ἀναγγέλλει τοὺς ἀρραβῶνας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μετὰ τῆς κομίσσης Ἀγγῆς Κουρτεναί, ὁ Πετραλεΐφας, ὅστις ἐφιλοδοξεῖ νὰ δώσῃ εἰς τὴν ἐγγόνην αὐτοῦ τὸν υἱὸν τοῦ αὐθέντου τοῦ Μωρέως, κηρύττει τοὺς ἀρραβῶνας αὐτῆς μετὰ τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν. Πάντες ἐτοιμάζονται νὰ παρακολουθήσωσι τὸν Βιλλαρδουίνον. Δὲν κινεῖται ὁ Χαμάρετος. Πρὶν ἢ τοῦ ἀφαίρεσσαι τὸ ξίφος οἱ σωματοφύλακες τοῦ αὐθέντου τοῦ Μωρέως, ἐπιφωνεῖ:

Σταθῆτε ὅσοι ἐπιζήσητε
ἐπὶ στιγμὴν βραχεῖαν. Ἄν μ' ἐνθυμηθοῦν
ποτὲ συμπατριῶται κ' ἐρωτήσωσι
τί ἔπραξεν ὁ Λέων ὁ Χαμάρετος,
ὁ ἄλλοτε αὐθέντης Λακεδαιμόνος,
τί ἔπραξεν ὁ Λέων ὁ Χαμάρετος,
μεθ' ὅσα εἶδε σήμερον καὶ ἤκουσεν,
ἐάν, ὦ ἀδελφοί μου, ἐρωτήσωσι
τί ἔκαμε τὸ ξίφος ὁ Χαμάρετος,
εἰπέτε ὅτι . . . τὸ ἐθύθιδεν ἐδῶ.

Καὶ πλήττει τὸ στῆθος.

Ἡ ὑπόθεσις τοῦ δράματος τοῦτου ἐλήφθη ἐκ διηγήματος τῶν «Χρονικῶν τοῦ Μωρέως», ἰδίᾳ δὲ ἐκ διηγήματος τοῦ Ἀλεξάνδρου Ραγκαβῆ «Ὁ Αὐθέντης τοῦ Μωρέως». Ὁ ποιητὴς φαίνεται ἀνὴρ λόγιος, ἡ γλῶσσα αὐτοῦ εἶνε καθαρεύουσα καὶ ἡ φράσις λεπτή, εἰ καὶ ἡ στιχοιουργία εἶναι ἐνιαχοῦ πλημμελής· ἀλλὰ δὲν παρέσχε πολλὴν προσοχὴν εἰς τοὺς κανόνας τῆς δραματικῆς τέχνης Ἐν τῇ τραγῳδίᾳ ὑφίσταται ἔγκλημα καὶ τιμωρία, κάθαρσις. Ἄλλ' ὁ ποιητὴς δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν δυστυχῶς ταῦτα. Τίς ὁ ἁμαρτάνων καὶ τιμωρούμενος; Ὁ μὲν Πετραλεΐφας δὲν τιμωρεῖται, ὁ δὲ Βιλλαρδουίνος παρίσταται ἀτόπως ἀνὴρ γενναῖος καὶ μεγαλοπρεπής. Ὁ Χαμάρετος παρίσταται μὲν ἀνὴρ εὐγενὴς καὶ φιλόπατρις, ἐπιζητεῖ παντὶ τρόπῳ τὴν παλινόρθωσιν τοῦ γένους, ἀλλ' ἐν τῷ χαρακτῆρι αὐτοῦ μένει τι κενόν. Ὁ ἀναγνώστης ἐπιθυμεῖ γενναίωτερον αὐτόν, οὐχὶ δὲ κλίνοντα ἄνευ μεγάλης καὶ ἰσχυρᾶς θελήσεως ὑπὸ τὴν τραγικὴν μοῖραν τῆς πατρίδος. Οἱ ἀγωνοδίκαι ἐπεθύμουν αὐτὸν σπαρτιατικώτερον, μὴ κατατριβόμενον εἰς ἔριδας πρὸς τοὺς ἐκ τῆς Δύσεως τυχοδιώκτας, εἶδος δυσηρησθημένου ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Βιλλαρδουίνου, ἐπιπολαίως δὲ ἐπιτρέψαντος νὰ λάβῃ γνώσιν τῶν τεκταινουμένων ὁ Πετραλεΐφας ἕνεκα τοῦ πρὸς τὴν ἐγγόνην ἐρωτικῶ αἰσθητήματος.

Ἐτερον σφάλμα τοῦ δράματος εἶναι ἡ κατὰ κοινὸν τρόπον αἰχμαλωσία ἐν τῷ σπηλαίῳ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ἀντιπροσώπων τῆς ἑλληνικῆς ἰδέας. Εἰς τοῦτο παρέσυρε τὸν ποιητὴν βεβαίως ἡ ἐν τῷ μνημονοῦμένῳ διηγήματι τοῦ κ. Ραγκαβῆ ἀπαράλλακτος καταστροφὴ, εὐνοικώτερον ἐν τούτοις ἐκτεθειμένη ἐν αὐτῷ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ ἥρωες οὗτοι παραδίδουσι τὰ ὄπλα ἄνευ σχεδὸν διαμαρτυρίας πρὸς κυριῶν, καθίσταμενοι οὕτω γελοῖοι. Μόνος μετὰ τὴν ἀναγγελίαν τῶν γάμων τῆς Ἄννης ποιεῖται ἐξαίρεσιν ὁ Χαμάρετος, αὐτοκτονῶν καὶ νομίζων ὅτι θὰ δοξασθῇ. Ἐπίσης ἡ σκηρικὴ ἐξέλιξις δὲν διεξάγεται μετὰ πολλῆς τέχνης. Οὐχ ἔττον τὸ δράμα φέρει γενναίαν ἐθνικὴν ἔμπνευσιν.

Ὁ Υἱὸς τοῦ βασιλέως ἢ Λέων Φωκᾶς.—Ὁ Βάρδας Φωκᾶς ἀφῆκε διετὴ υἱόν, ὅστις, ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον, παρεδόθη εἰς μονίην, ἐν ἧ ἐγένετο μοναχός. Μετὰ πάροδον εἴκοσιν ἐτῶν ἔλαβεν οὗτος ἐπιστολὴν παρ' ἀγνώστου, δι' ἧς ἐκαλεῖτο εἰς τὸ καπηλεῖον Πουλχερίας τίνος, ἔνθα θὰ ἐμάνθανε μυστικόν τι. Ὁ νεαρὸς μοναχὸς προσῆλθεν εἰς τὸ ὑποδειχθὲν καπηλεῖον, ἐν ᾧ εὗρισκε τὴν καπήλον, πολλὰ εἶδος καὶ πολλὰ πράξαν καὶ παθὸν γύναιον, ὅπερ καὶ περιποιεῖται τὸν νέον μοναχόν. Οὗτος, ἄμα τῇ πρώτῃ γνωριμίᾳ, διηγεῖται τῇ καπήλῳ τὸν ἔρωτα αὐτοῦ πρὸς τὴν κόρην Εὐδοκίαν, θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ αὐτοκράτορος. Λέγει ὅτι ἰράσθη ταύτης ἀπὸ τοῦ δώματος τῆς μονῆς, ἐξ ἧς ἐφαίνετο τὸ μέγαρον Κωνσταντινίου,

εἰς τὸν κῆπον τοῦ ὁποίου πάντοτε
κατήρχετο ὠραία κόρη, τρέχουσα
κατόσιν χρυσαλλίδων ἢ συλλέγουσα
ἀνθέων δέσμας, ἀφελῆς, χαριέσδα,
γελῶσα, παιζουσα, μικρὰ βασιλίσδα
ἐν μέσῳ τοῦ τερπνοῦ καὶ τοῦ μυρόεντος
ἐκείνου παραδείδου.

Μετ' ὀλίγον παρουσιάζεται ἄγνωστος, ὅστις καὶ ἀνακοινῶν Λέοντι τῷ Φωκᾷ ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοῦ δὲν ἀπέθανε φυσικὸν θάνατον. Ὁ μοναχὸς ζητεῖ νὰ μάθῃ τὸ ὄνομα τοῦ φονέως.

«Μοὶ ὑπόσχεσαι ὅτι θὰ τὸν φονεύσης, οἷοσδήποτε ἂν ᾖναι οὗτος;» ἐρωτᾷ ὁ ἄγνωστος.

Ὁ νέος ὀρκίζεται. Ὁ ἄγνωστος λέγει αὐτῷ, ὅτι τὴν ἐπαύριον κατὰ

τὴν θριαμβευτικὴν εἴσοδον τοῦ ἐκ τῆς νίκης ἐπανερχομένου Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου θέλει ἐπιδειξῆ τὸν φονέα.

Τὴν ἐπαύριον ὁ Λέων Φωκᾶς προσέρχεται εἰς τὸν ὑποδειχθέντα τόπον ἀπροσδοκίως συναντᾷ ἐκεῖ τὴν Εὐδοκίαν, συνοδουμένην ὑπὸ δύο ἀμφιπόλων. Γίνεται ἡ ἀναγνώρισις. Οὗτος λέγει ἐκείνῃ ὅτι ἐπιθυμεῖ τὸν κόσμον, ἐκείνη ἀποκρίνεται ὅτι τὸν μισεῖ. Ὁ μοναχὸς συμβουλεύει αὐτῇ νὰ μὴ ζητῇ χιμαίρας· γινώσκει ἤδη τὴν γλῶσσαν τοῦ ἔρωτος. Λέγει αὐτῇ μετὰ πάθους :

Ζῆθι καὶ ἀγάπησον.

Εἶδαι τοῦ κάλλους ἢ χρυσῆ βασιλίσσα
Νὰ θέσω εἰς τὸ στέμμα σου ἀδάμαντας
τοὺς καλλιτέρους ἐπεθύμουν τ' οὐρανοῦ
ἀστέρας . . .

Ἄλλ' αἴφνης ἀναφωνεῖ :

Μὴ μ' ἀγαπίσης ! ὑπὸ τὰ ἐρείπια
καρδίας συντριβείσης ἐκ τῆς συμφορᾶς
δὲν εἶναι πλέον ἄυλον . . .

Ἀπομακρύνεται ἡ ἀνεψιὰ τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ παρουσιάζεται πάλιν ὁ ἀναμενόμενος ἄγνωστος, ὅστις εἶναι πρῶην δῆμιος. Παρελαύνοντος ἐν πομπῇ θριαμβικῇ Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου, λέγει ὅτι οὗτος εἶναι ὁ φονεὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Βάρδα Φωκᾶ.

Ὁ μοναχὸς εἶχεν ὀρκισθῆ ἤδη νὰ φονεύσῃ τὸν φονέα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀλλὰ μαθὼν ὅτι εἶναι ὁ Βουλγαροκτόνος διστάζει, διότι ἐσώθη ἄλλοτε ὑπ' αὐτοῦ.

Ἐν τῇ τρίτῃ πράξει τοῦ δράματος τελοῦνται οἱ γάμοι τῆς θυγατρὸς τοῦ Κωνσταντίνου, τῆς γνωστῆς ἡμῖν Εὐδοκίας. Εἶναι κατάφωτον τὸ μέγαρον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ αὐτοκράτορος. Ὁ Λέων Φωκᾶς, ἐκμανθῆς ἐκ τοῦ ἔρωτος, εἰσέρχεται ἐντὸς καὶ τὸ πυρπολεῖ. Οὕτως

εἰς κάμινον φρικώδη μεταβάλλονται
τὰ θορυβώδη ταῦτα καὶ πολυτελεῖ
ἀνάκτορα, ἐν οἷς ἀκόμη πρὸ μικροῦ
ὁ γέλως κ' ἢ χαρὰ ἀντίχουν πανταχοῦ.

Ἐνεκα τοῦ συδάντος τούτου ἡ Εὐδοκία ἀρνεῖται τὸν γάμον.

Ἐν τῷ μεταξὺ Βασιλείου ὁ Παρακοιμώμενος, ὁ ἀληθὴς φονεὺς τοῦ Βάρδα Φωκᾶ, πληροφορεῖται τὰ κατὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ παρὰ τοῦ γελωτοποιοῦ Πρίσκου καὶ ζητεῖ παντὶ τρόπῳ νὰ λάβῃ εἰς κατοχὴν ἐπιστολήν, ἐν ἣ ἐκτίθενται τὰ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Βάρδα Φωκᾶ, διατάσσει δὲ καὶ τὸν φόνον τοῦ Λέοντος.

Ὁ αὐτοκράτωρ προκηρύττει γενναίαν ἀμοιβὴν τῷ καταδειξόντι τὸν ἐμπρηστήν. Ἐξάλλος ὁ Λέων ἐκ τῶν τελομένων, ὁμολογεῖ ὅτι εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος· ὡς εἰκός, ἔπρεπε νὰ φονευθῆ, ἀλλὰ σώζεται τῇ παρεμβάσει τῆς Εὐδοκίας καὶ τοῦ γελωτοποιοῦ Πρίσκου, τοῦ κατέχοντος τὴν ἐπιστολήν, ἐξ ἧς ἀπεδείκνυτο ὁ ἀληθὴς φονεὺς τοῦ Φωκᾶ, ὑποσχεθέντος νὰ παραδώσῃ ταύτην εἰς τὸν Παρακοιμώμενον.

Τὴν νύκτα, ἐνεδρεῦσάν ὁ Λέων, κατ' εἰσῆγγισιν τοῦ ἀγνώστου, νὰ φονεύσῃ ἅμα ἐξεληθόντα τὸν ἐν τῷ ναφῷ προσευχόμενον Βασίλειον τὸν Βουλγαροκτόνον, φονεύει τὸν Παρακοιμώμενον, τὸν πραγματικὸν φονέα, εἰ καὶ ὁ ἄγνωστος ἐφρόνει ὅτι ἡ διαταγὴ τοῦ θανάτου τοῦ Βάρδα Φωκᾶ ἐδόθη παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου.

Οἱ ὑπὸ τοῦ Παρακοιμώμενου ταχθέντες πρὸς δολοφονίαν τοῦ Λέοντος ζητοῦσι νὰ φονεύσωσιν αὐτόν, ἀλλ' οὗτος προλαμβάνει, βυθίζων τὸ ἔγχειρίδιον εἰς τὸ στῆθος, «φονεύων μόνος του τὸν ἔνοχον».

Ὁ ποιητὴς τῆς τραγωδίας ταύτης εὐστοχεῖ ἐπὶ μυθοπλαστικῇ ιδιότητι, ἀλλὰ κατὰ μέρη· ἐν τῷ συνόλῳ ἀποτυγχάνει. Ὁ μῦθος ἐν πολλοῖς εἶναι ἀυθαίρετος, στερεῖται λογικῆς βάσεως. Περιγράφει μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ τέχνης τὴν ἐποχὴν τοῦ Βουλγαροκτόνου, ἀλλ' αἱ ἄσκοποι περιγραφαὶ καὶ παρεκβάσεις ἐλαττοῦσιν οὐσιωδῶς τὴν δραματικὴν ἐξέλιξιν, μὴ ἐπιβαλλούσης τοῦτο τῆς οικονομίας τοῦ δράματος· ὡς πρὸς τοῦτο ὁ ποιητὴς ὑπέστη τὴν ἐπίδρασιν τῆς συγχρόνου τέχνης, παρεχούσης μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν ἐκ τῆς σκηνογραφίας ἐντύπωσιν, οὐχὶ δ' εἰς τὴν ἀληθῆ δύναμιν τῆς τραγωδίας, τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν ἡθο-

ποιάν. Εἶναι δυνατόν κοινωνία *blasee*, διεφθαρμένη τὴν αἴθησιν, τὴν φαντασίαν καὶ τὴν καρδίαν, μὴ δυναμένη νὰ χωνεύσῃ στερεὰν τροφήν, ἀλλὰ καρυκεύματα ἡδυσμένης μούσης, νὰ ἐπιζητῇ τὸ τοιοῦτον εἶδος τῶν τεχνικῶν ἀπολαύσεων. Ἐν τούτῳ δὲ κεῖται ἡ ἀδυναμία τῆς νεωτέρας τέχνης, ζητούσης νὰ προκαλέσῃ τὸ διαφέρον τῶν ἐν τῷ θεάτρῳ παρισταμένων διὰ τοῦ σκηνογραφικοῦ θεάματος, οὐχὶ δὲ διὰ τῆς πραγματικῆς δράσεως, πρὸς ἣν ἀποβλέπει ἡ κλασικὴ τέχνη ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων. Ἐν τῇ ἀπλότητι, τῇ φύσει, κεῖται ἡ ἀλήθεια, ἀλλὰ καὶ τὰ πραγματικὰ αἰσθήματα καὶ πάθη. Ἴσως εἶχεν ὁ ποιητὴς ὑπ' ὄψει ὡς πρὸς τοῦτο τάξιν τινὰ τοῦ καθ' ἡμᾶς κοινῶς, ἀλλὰ λίαν εὐάριθμον εὐτυχῶς, κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἐκμαυλιζομένην ὑπὸ τῶν θεατρικῶν ἐργολάβων. Ἄλλ' ἐπαναλαμβάνω ἡ ἀληθὴς τέχνη ἀπεχθάνεται τὰ τοιαῦτα,

Ἡ τραγωδία αὕτη θὰ εἶχε μείζονα ἀξίαν, ἂν ὁ ποιητὴς προσηκόντως ἐψυχολόγει. Ἀστόχως παρουσιάζει ἐν καπηλείῳ νέον μοναχόν, τὸν υἱὸν τοῦ Βάρδα Φωκᾶ, ἐκμυστηρευόμενον παιδικούς ἔρωτας πρὸς κάπην, ἣν πρῶτην φορὰν γνωρίζει. Τίς ἢ χρεῖα ; ἀφέλεια ἀπλῆ μόνον, ἐπιτρεπομένη εἰς τὸν ἄγνωστον τῶν κοσμικῶν συνθηκῶν Στουδίου Μοναχόν ; Ἄλλ' οὗτος αὐθημερὸν μεταβάλλεται ἀποτόμως εἰς Ἐρινύων ἐκδικήσεως καὶ ὀλέθρου. Διατί νὰ πυρπολήσῃ τὸ μέγαρον, ἐν ᾧ τελοῦνται οἱ γάμοι τῆς Εὐδοκίας ; νὰ καύσῃ ζῶντας τόσους συγκεκλημένους χάριν ἐνὸς ἐνόχου, ὃν ἐγνώρισε κατὰ πρῶτον ἐξ ἐνὸς ἀγνώστου ; Εἶναι βέβαιος περὶ τούτου ; τίνα τὰ παρασχεθέντα δεδομένα τοῦ φόνου ; Ὁ νέος μοναχὸς ὁμολογεῖ ἑαυτὸν ἄπειρον. Ἀλλὰ καθ' ὅλον τὸ δράμα ζωγραφίζεται ὡς ἐγκόσμιος ἄνθρωπος, πολλὰ παθὼν καὶ εἰδώς, ἐκ τῶν ἡρώων ἐκείνων τῆς νεωτέρας φιλολογίας, τῶν πασχόντων ἀπὸ *Weelschmerz* ἄνευ λόγου. Κατὰ τὸν ἐν τῇ δευτέρῃ πράξει διάλογον μεταξὺ Λέοντος καὶ Εὐδοκίας, τὰ δόγματα τοῦ πρώτου εἶναι εἰδός τι ἐξ ὁμολογήσεως τέκνων τοῦ αἰῶνος, οὐχὶ δὲ μεираκίου, γινώσκοντος τὸν κόσμον ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Στουδίου κελλίου, καὶ παρθένου τοῦ Βυζαντίου, μὴ γινωσκούσης ἴσως ἄλλον κόσμον ἢ τὸν κόσμον τῶν ἀμφιπόλων αὐτῆς καὶ τῶν συγγενῶν.

Παρὰ πάντα ταῦτα, ἐξαιρουμένων πολλῶν κολοβῶν καὶ ἀτμήτων στίχων, ὁ διάλογος εἶναι ζωηρός, ἔντονος, εἰ καὶ ἐνιαχοῦ ἢ φράσις αὐτοῦ εἶναι λίαν ἐξωγκωμένη. Λέγει ὁ ἄγνωστος τῷ Λέοντι :

τὸ ὄνομά σου, νέε, εἶναι ὑψηλὸν
ὡς ὄρος καὶ βαρὺ ὡς ἡ ὑδρόγειος.

Ἐν τούτοις ὁ ποιητὴς γινώσκει καλῶς τὰ τῆς σκηρικῆς παραστάσεως, ὡς καὶ τὴν δραματικὴν γλῶσσαν. Τραγικὸς εἶναι ὁ χαρακτήρ τοῦ Λέοντος τοῦ Φωκᾶ· ἀπὸ τῆς πρώτης σκηνῆς βαρύνει ἐπ' αὐτοῦ ἡ χεὶρ κακῆς εἰμαρμένης· ἀλλὰ στερεῖται τέλειον αὐτονομίας καὶ βουλήσεως· καθίσταται ἑτεροκίνητον ὄργανον. Ἄλλ' ἐπιτυχῆς εἶναι ὅτι οὗτος, μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς, ἀμφιταλαντεύεται ἂν πρέπη νὰ φονεύσῃ τὸν Βουλγαροκτόνον, παρ' οὗ ἄλλοτε ἐσώθη, διεγείρων οὕτως ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸν ἔλεον. Ἐν γένει στερεῖται ἠθικοῦ πυρός. Ὅργανον στυγνῆς ἐκδικήσεως τὸν παρασύρει. Καίει τὰ ἀνάκτορα· ἀλλ' ἂν κατ' ἡ Εὐδοκία καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι ἄθωοι ; Ἐχει τι τοῦ Ὁρέστου, ἀλλ' οὐχὶ ἑλληνικῶν, βυζαντιακοῦ, τέκνου ἐποχῆς, παρ' ἣ οὐδεμία ἠθικὴ ἰδέα κρατεῖ. Τὸ περιέχον τοῦτο παρεπλήρησεν ἴσως τὸν ποιητὴν, ὑποκύψαντα παρὰ πάντα τὰ πλεονεκτήματα αὐτοῦ.

(Ἄκολουθεῖ).

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ.

Α'.

Χιλιόμετρον, χιλιόγραμμον κτλ. ἀλλ' οὐχὶ *χιλιάμετρον, χιλιάγραμμον* κτλ.

Ὡς γνωστόν, καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀριθμητικῶν σύνθετα ἀκολουθοῦσι τοὺς γενικοὺς τῆς συνθέσεως κανόνας. Καὶ ἐκ τούτων λοι-

πὸν τὰ μὲν ἐκ κλιτῶν ἀριθμητικῶν συνθετὰ ἐπιπέδω παρῶντι ἀριθμοὶ εἰς ἦν καὶ πάντα τὰ ἐξ ὀνομάτων σύνθετα μορφήν. Ἄλλα τὰ μὲν ἀπὸ τοῦ εἰς σύνθετα παρῶντι ἀριθμοὶ εἰς ἦν ἀπὸ τοῦ μόνου συνθετὰ ἐπιπέδω, **μονόγραμμος, μονοδάκτυλος, μονόκωλος, μονόκλω- νος, μονόπλευρος, μονοδάνδαλος, μονοχίτων, μονόπαις, μονό- τεκνος** κτλ., τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ δύο, **τρεις, τεσσαρες** σύνθετα γίνονται **δι-, τρι-, τετρα-, διγενής, διγληνος, διδραχμον, δίθυρος, δι- κόρυμβος, δικόρυφος, δικώλος** κτλ., **τριμοιρος, τριμετρος, τρι- λοβος, τριμερής, τριμνος, τριετής, τριμορφος, τριδος, τρι- πηχης** κτλ., **τετράγωνος, τετράγνος, τετράθυρος, τετράζυγος, τετρακότυλος, τετρακύκλος, τετράπους, τετράρουμος** κτλ., τὰ δὲ ἀπὸ τῶν λοιπῶν κλιτῶν ἀριθμητικῶν, **διακόσιοι, τριακόσιοι** κτλ., **χιλιοι** κτλ., **μυριοι** κτλ. σύνθετα παρῶντι ἀριθμοὶ εἰς ἦν ἀπὸ τοῦ μόνου συνθετὰ ἐπιπέδω, **τριακοδίο-, τριακοδίο-, χιλιο-, μυριο-, τριακοδιόμεθιμος, πεντακοδίο-, μέθιμος, χιλιοτάλαντος, χιλιοθύλλος, μυριοκηνος, μυριο- φόρος** κτλ. Ἐπειδὴ δ' ἐνταῦθα ὁ λόγος περὶ τῶν ἐκ τοῦ χιλιοι συνθετῶν παρατιθέμεθα ὅσα ἐκ τούτου σύνθετα ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς δοκίμοις τῶν παλαιῶν συγγραμμάτων: **χιλιόναυς** (Εὐρ. Ἄνδρ. 106. Ὀρ. 352. Ἰφίγ. Α. 174), **χιλιοναύτης** (Αἰσχ. Ἄγ. 45. Εὐρ. Ἰφ. Τ. 141), **χιλιοπάλαι** (Ἀριστ. Ἰππ. 1155), **χιλιοτάλαντος** (Πλουτ. Περ. 12. Ἡθ. 924), **χιλιοφόρος** (Δίων. Κασσ. 826, 22), **χιλιοθύλλος** (Διοσκουρ. 4, 103), τὰ δὲ ἐκ τοῦ μυριοι σύνθετα εἶναι πολυπληθέστερα, **μυριοβίος, μυριοδοξος, μυριογλώσσος, μυριογνώμος, μυριοτέκτος, μυριοφώνος, μυριοχειρ, μυριο- χροος, μυριοφόρος, μυριοθύλλος, μυριοθύλος, μυριοτρόπος, μυριοτίμος, μυριόνικος, μυριόνεκρος** (Πλουτ. Ἀλέξ. 1), **μυ- ριοκάρατος** (Σοφ. Οἰδ. Κ. 676), **μυριοκράνος** (Εὐρ. Ἡρακλ. θ. 419), **μυριόλεκτος** (Ξεν. Ἑλλά. 5, 2, 25), **μυριοφόρος** (Θουκ. 7, 25) **μυ- ριοτευχής** (Εὐρ. Ἰφ. Τ. 141), **μυριοπούς, μυριοπτερος, μυριο- μορφος, μυριομοχθος** κτλ.

Τὰ δὲ ἄκλιτα ἀριθμητικά ἐν τῇ συνθέσει μένουσιν ἀμετάβλη- τα πλὴν τῆς τροπῆς τοῦ ν εἰς **μ** καὶ **γ** εἰς τὸ ἑκάστον πρὸ τῶν χειροφώνων καὶ τῶν οὐρανοειδῶν, **πεντέπους, πεντετάλαν- τος, πεντεδύριγγος, πεντέχους, ἐξέτης, ἐξμέθιμος, ἐπταβόειος, ἐπταπόδιος, ἐπτάπυλος, ὀκτώπους, ἐννεάβιος, ἐννεάπηχης, δεκάπους** κτλ., **εἰκοδιμετρος, εἰκοδιπηχης, τριακονταετής, τριακοντάζυγος, πεντηκοντακάρηνος** κτλ., **ἐκατόγχειρος, ἐκα- τόμυδι, ἐκατόμπεδος, ἐκατόμυλιος, ἐκατόμυλος** κτλ. Ἄλλα τὸ ἐξ εὐρηται πολλάκις ἐν τῇ συνθέσει καὶ ἔξα- κατ' ἀναλογίαν τοῦ **τετρα-** καὶ **ἑπτα-**, **ἕξαετής** (Πλουτ. Πυρρ. 26), **ἕξήμερος, ἕξαμερής, ἕξήμερος** (Ἡροδ. 1, 47, 7, 220), **ἕξήμερος, ἕξήμερος, ἕξήμερος** (Ἡροδ. 2, 149), **ἕξήμερος** (Ἡροδ. 2, 138. Ξενοφ. Ἀνάβ. 5, 4, 12), **ἕξήμερος** (Ἡροδ. 2, 149), **ἕξήμερος** (Ἡροδ. 1, 144), **ἕξήμερος, ἕξήμερος** κτλ. καὶ ἐκ πρὸ συμφώνου **ἕκμηρος** (Σοφ. Οἰδ. Τ. 1137, Δίων. Κασσ. 59, 6, Πολύβ. 6, 34, 3), τὰ δὲ **πέντε, ὀκτώ** καὶ **εἰκοδι** μετασχηματίζονται πολλάκις ἐν τῇ συνθέσει εἰς **πεντα-, ὀκτα-, εικοδα-, πεντάβιβλος, πεντάβραχος, πεντά- γραμμος, πεντάγωνος, πενταδάκτυλος** (Ἀριστ. ζ. ἰστ. 2, 1), **πεντάδραχμον** (Πολυδ. 9, 60), **πεντάδραχμος** (Ἡροδ. 6, 89), **πεν- ταετής** (Ἡροδ. 1, 136. Θουκ. 1, 122. Ἀριστοφ. Ἀχαρ. 188), **πεντά- κλινος, πεντακόρυφος, πεντάλιτρος** (Πολυδ. 4, 173), **πεντάμετρος** (Ἀθην. 13, 598), **πεντάπηχης** (Ἡροδ. 9, 83), **πεντάπολις** (Ἡροδ. 1, 144), **πεντάπους** κτλ., **ὀκτάβλωμος** (Ἡσιόδ. Ἔργ. 441), **ὀκτά- γωνος, ὀκταδάκτυλος** (Ἀριστοφ. Λυσ. 109), **ὀκτάεδρος, ὀκταε- τηρίς** (Πλουτ. Ἡθ. 892), **ὀκταήμερος, ὀκτάκνημος** (Ὀμ. Ἰλ. Ε. 723), **ὀκταμερής, ὀκτάπλευρος, ὀκτάπους** (Αἰθ. 6, 196), **ὀκτάρ- ρυμος** (Ξενοφ. Κ. Π. 6, 1, 52), **ὀκτάσθμος, ὀκτάστικος, ὀκτάχου- ρος** κτλ., **εἰκοδάβιος** (Ὀμ. Ὀδ. α, 431), **εἰκοδάγωνος, εἰκοδάβ- ἰδος, εἰκοδαετής** (Πλουτ. Ἡθ. 113), **εἰκοδάκωπος, εἰκοδάκω- λος, εἰκοδαδάτιος** (Στραβ. 9, 426), **εἰκοδάθύλλος** (Θεοφ. ἰστ. φ. 6, 6, 4) κτλ., καὶ τὸ ἑκάστον ἐν τῇ συνθέσει γίνονται **ἐκατοντα-** κατ' ἀναλογίαν τῶν **τριάκοντα, τεσσαράκοντα** κτλ., **ἐκατοντάδραχ- μος, ἐκατονταετηρίς** (Πλάτ. Πολ. 10, 615) **ἐκατονταετής** (Πίνδ. Πυθ. 4, 502), **ἐκατοντακάρηνος** (Αἰσχ. Προμ. 353), **ἐκατοντάλαν- τος** (Ἀριστοφ. Ἰππ. 440), **ἐκατοντάπηχης, ἐκατόνταρχος** κτλ.

Τὸ α λοιπὸν τοῦτο τοῦ ἐν τῇ συνθέσει **ἐκατοντα-, εικοδα-, ὀκτα-, πεντα-, ἕξα-, πεντηκοντα-, τριακοντα-, τετρα-** ἐξήπα- τησε καὶ ἐξαπατᾷ τοὺς καὶ ἐν τῇ συνθέσει τοῦ χιλιοι καὶ **μυ- ριοι** χρωμένους **μυρια-, χιλια-** ἀντὶ τῶν μόνων ἐλληνικῶν

μυριο-, χιλιο-. **Χιλιόδραχμον** γέρας ἄρα λεκτέον· καὶ γρα- πτέον, **χιλιόβιβλος, δωρεά, μυριοβίβλος, μυριομετρον, μυριο- γραμμον, χιλιόγραμμον, χιλιόμετρον** κτλ. κτλ. κτλ.1)

B'.

Ἰωακείμιος, οὐχὶ δὲ **Ἰωακείμιος**, ὡς ὀρθότατα γράφεται **Ἰο- σάκειος, Βαββάκειος, Ὀμήρειος, Ζάππειος, Ζαρίγειος, Ζωγράφειος** κτλ.

Ἐκ τῶν πολλῶν τῆς πατρώας ἡμῶν γλώσσης παραγωγικῶν καταλήξεων εἶνε καὶ αἱ **ιο-ς, ιο-ν, ειο-ς** καὶ **ειο-ν**.

Τὸ πρόσφμα **ιο-ς** (καὶ ἠνωμένον μετὰ τοῦ ληκτικοῦ θεμα- τικοῦ φωνήεντος **αιο-ς, οιο-ς, φο-ς, υιο-ς**, ἀντίστοιχον δὲ πρὸς τὸ δανσκρικὸν **ια-ς**, τὸ λατινικὸν **iu-s** καὶ τὰ γερμανικά **ig, lich, isch**) συναπτόμενον μετὰ ὀνοματικῶν θεμάτων σχημα- τίζει ἐπιθετὰ κτῆσιν ἢ τρόπον σημαίνοντα ἢ ἐθνικά. **οὐράνιος, καθάριος, ἐλευθέριος, φίλιος, ἠδύχιος, ξένιος, ἐσπέριος, τίμιος, φόνιος, αἰμύλιος, χειμάδιος, ὠστήριος, ἀγοραῖος, κρηναῖος, δίκαιος, θέριος, βασιλείος, αἰδοῖος, γελῶσιος, ἀλλοῖος, ἄψος, ἠρῶσιος, πατρώσιος, τριπλήχιος, Κορινθῖος, Τροϊήνιος, Ἄλιος, Μιλῆσιος, Κερκυραῖος, Ἀργεῖος, Κῆσιος, Χίσιος** κτλ.2)

Διὰ τῆς καταλήξεως **ιο-ν** σχηματίζονται ἐξ ὀνοματικῶν θε- μάτων οὐδισιατικά ἀφρονημένα ἢ περιληπτικά ἢ τόπου ἢ ἱεροῦ σηματικά ἢ ὑποκοριστικά, **ματύριον, ναυάγιον, θυμύδιον, αἰπόλιον, γυμνάδιον, Ἀφροδῖδιον, Νύμφαιον, Ἀπτόνιον, γαφύ- ριον, ἀνθρώπιον, ἀργάτιον, κοράκιον, ἀσπίδιον, παιδίον, σαρκίον, βιβλίον, κόμιον, θρόνιον, πύχιον, πεδίον** κτλ.

Τὸ πρόσφμα **ειο-ς** (ἰων. **πίος**) ἐξ ὀνοματικῶν θεμάτων σχη- ματίζει ἐπιθετὰ δηλοῦντα ὕλην (ὡς τὰ γερμανικά **en** καὶ **ern**, **Gold-en, Eis-ern**) ἢ συνήθως κτῆσιν, προστίθεται δὲ 1) εἰς θέματα λήγοντα εἰς **ε**, ὡς ἐρρήθη ἀνωτέρω, τοῦ λόγου περὶ τοῦ **ιο-ς** γε- νομένου, ὅτε καὶ συμπίπτει κατὰ τε σημασίαν καὶ μορφήν πρὸς τὸ **ιο-ς, τέλειος, βασιλείος**, καὶ κατ' ἀναλογίαν τούτων **αἰ- λειος, ὄπονδειος**, τὰ μὴ ἔχοντα θεματικὸν **ε**, 2) ὁ δὲ καὶ συνη- θέστερον, εἰς ἔμφυχα οὐδισιατικά, καὶ μάλιστα προσωπικά, **δοῦ- λειος, ἀνδρείος, γυναικεῖος, ἀνθρωπείος, βόειος, ἵππειος, χύ- νειος, Ὀμήρειος, Ἐπικούρειος, Πειδιανάκειος** (ἢ ἄλλως **Ποι- κίλη**) **δοῦα, Ἀκαδημεία** καὶ οὐδισιατικοποιηθὲν **Ἀκαδημεία** (ὡς **κάκη** ἐκ τοῦ ἐπιθέτου **κακή**). Καὶ συνήθως μὲν δηλοῖ, ὡς ἐλέχθη, κτῆσιν, ἐνίοτε δὲ καὶ ὕλην, ἐν τῷ **χάλκειος** = χαλκοῦς, καὶ τοῖς ὁμοίοις (ἀλλὰ τὰ ὀμηρικά Ὀδυσσ. γ 433 **χαλκήϊα ὄπλα** καὶ σ 328 **χαλκήϊος δόμος**, ἅτε ἐκ τοῦ **χαλκεῖς** παραγόμενα = ἐργαλεῖα, οἴκος χαλκῆος, σιδηρουσοῦ).

Ἡ κατάληξις **ειο-ν** προστίθεται εἰς ὀνοματικά θέματα καὶ σχηματίζει οὐδισιατικά (προπερισπώμενα τὰ πλεῖστα) σημαίνοντα πρᾶγμα, **θυμείον, ἱερεῖον, ἢ τόπον, θυμείον, καπνηλεῖον, κουρεῖον, γναφεῖον** κτλ., ἢ ἀμοιβήν, **τροφεῖον** (μάλιστα κατὰ πληθυντ.), **πορθμεῖον** κτλ., ἢ ἱερὸν ἢ τάφον, **Ἐρεχθεῖον, Θυ- δεῖον**,3) **Μαυδῶλειον, Αἰάντειον** κτλ.

1) Περὶ τούτων βλέπε ἐκ τῶν ἡμετέρων «Τὰ σύνθετα τῆς ἐλληνι- κῆς γλώσσης» Γ. Ν. Τσερέπη, τεύχ. α', σελ. 106—107, ἐκ δὲ τῶν ἄλ- λωδωπῶν R. Westphal Grammat. d. Griech. Sprache II Th. I Abt. 79. G. Meyer Zusammensetzung in griech. and latein. Kuhn's Zeitschrift Band XXII.

2) Διὰ τοῦ πρόσφματος **ιο-ς** σχηματίζονται ἐνίοτε καὶ πατρῶ- νυμικά, παρὰ ποιηταῖς μάλιστα, ὡς **Τελαμώνιος Αἴας** (Ὀμ. Ἰλ. 6, 528), **Κρόνιος Ποσειδάων** (Πίνδ. Ὀλ. 6, 29), ἐνίοτε καὶ προστιθεμένου τοῦ υἱός, παῖς, **Αἴας Τελαμώνιος υἱός** (Ὀμ. Ἰλ. ν 67), **Ποσειδάντιος υἱός** (Ὀδ. γ 190), **Κρόνιος παῖς** (Πίνδ. Ο. 2, 13), **Δεινομένειος παῖς** (Πίνδ. Π. 2, 28), ἅτινα ἄσχετα πρὸς τὸ προκείμενον. (Βλεπ. Kühner Ausf. Gramm. I, 719, σ. 4).

3) Ταῦτα διὰ τῆς εἰ θὰ ἐγράφοντο καὶ ἂν μὴ παρήγοντο ἐκ πρωτο- τύπων εἰς ε.

Κατὰ ταῦτα ἄρα, ἐπειδὴ Ἰωακείμιον εἶναι ἐπίθετον κτητικόν, παραγόμενον ἐκ τοῦ προσωπικοῦ κυρίου ὀνόματος Ἰωακείμ, ἀναγκαιῶς ἔχει διὰ τῆς διφθόγγου **ει** νὰ γράφηται, οὐχὶ δὲ διὰ τοῦ φωνήεντος **ι**, ὅτε θὰ ἦτο οὐσιαστικὸν καὶ θὰ ἐδύλου—τὸ πολὺ πολὺ—κατὰ τὸ Ἀθροδίδιον κτλ. ναὸν τοῦ Ἰωακείμ, πρὸς τιμὴν τοῦ θεοπάτορος Ἰωακείμ, οὐχὶ δὲ σχολὴν ἢ παρθεναγωγεῖον, δαπάνη τοῦ αἰοδίου πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Β', τοῦ δαιμονίου ἐκείνου πνεύματος, ἀνεγερθέν.

2 Ἰανουαρίου 1892.

M. I. ΚΕΦΑΛΑΣ.

Η ΡΩΣΙΑ

ΥΠΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

Ἡ παραγωγή τῆς νάφθας ἐν τῷ Καυκάσῳ ἀνῆλθε τῷ μὲν 1832 εἰς 255,000 πουτιῶν, τῷ δὲ 1863 εἰς 358,000 πουτιῶν, τῷ 1869 εἰς 1,685,000 πουτιῶν καὶ τῷ 1889 εἰς 206,897,000 πουτιῶν. Τὰ περίεξ τῆς Βακοῦς προμηθεύουσιν ἐκ τῆς τοῦ Καυκάσου παραγωγῆς ἐπέκεινα τῶν 99 0/0.

Ὁ τόπος τῆς ἐκμεταλλεύσεως εὑρῆται ἐν μικρᾷ ἀπὸ τῆς πόλεως ἀποστάσει. Αἱ τοῦ πετρελαίου πηγαὶ ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς τριτογενέσι στρώμασι, τὸ δὲ βάθος τῆς διατρήσεως δὲν ὑπερβαίνει τοὺς 700—900 πόδας. Τῷ 1888 τὰ ὑπὸ ἐκμετάλλευσιν φρέατα ἀνήρχοντο εἰς 239.

Τὰ κυριώτερα φρέατα ὑπὸ ἐκμετάλλευσιν εἶσι τὰ τῆς ἐταιρίας Νομπέλ, τῆς ἐταιρίας τῆς Κασπίας, τὰ τῆς Βακοῦς, τὰ τῆς Κασπίας καὶ Εὐξείνου, τὰ τῶν Δέμπου καὶ Κοάν, Σιμπαϊέφ κλπ. Ἡ ἐταιρία Νομπέλ ἐκμεταλλεύεται 84 ὅλα φρέατα. Τὰ διωλιστήρια εὑρῆνται τὸ πλεῖστον ἐν αὐτῇ τῇ Βακοῦ, ὅπου ἀποτελοῦσι τὴν συνοικίαν, ἥτις εἶναι γινωστὴ ὡς μέλαινα πόλις. Τῷ 1889 ὑφίσταντο 147 διωλιστήρια, παράγοντα 181 ἑκατομ. πουτιῶν, ὧν 62 ἑκατομ. πουτιῶν ἐλαφρῶν ἐλαίων, 1 ἑκατομ. βαρέων καὶ 113 ἑκατομ. ὑποστάθμης.

Ἡ ὑπὸ τῆς ἐταιρίας Νομπέλ γινομένη ἐκμετάλλευσις εἶναι ἡ σπουδαιότερα· ἡ ἐταιρία αὕτη κέκτηται διωλιστήριον πετρελαίου καὶ βενζίνης, ἐργοστάσιον διὰ τὰ πρὸς λίπανσιν ἐλαία, ἐργοστάσιον θεουκοῦ ὀξέος καὶ ἀνθρακοῦχοι δόδας. Κατὰ τὸ 1889 κατεργασθεῖσα 44 ἑκατομ. πουτιῶν νάφθας, ἐξήγαγε 16 ἑκατομ. πουτιῶν κεκαθαρμένου πετρελαίου. Αὕτη δ' εἶναι ἡ ἐταιρία, ἥτις κέκτηται τὸ σπουδαιότερον ὑλικὸν πρὸς μεταφορὰν τοῦ πετρελαίου· τὰ σκάφη αὐτῆς ἀντιπροσωπεύουσιν ἀξίαν 6 ἑκατομ. ρουβλίων, τὰ δὲ ἐν εἴδει κινστέρων βαγόνια αὐτῶν ἀξίαν 3 ἑκατομ. Ἡ ἐταιρία Naphte, ἥτις διεξάγει τὸ τε ἐμπόριον καὶ τὴν μεταφορὰν, κέκτηται 2310 βαγόνια ἐν εἴδει κινστέρων. Ἡ ἐταιρία Νομπέλ κέκτηται 228 δεξαμενὰς ἐν 42 πόλεσιν.

Τῷ 1889 ἐξήχθησαν τῆς Βακοῦς 164 ἑκατομ. πουτιῶν πετρελαίου, ἀκαθαρίστου τε καὶ κεκαθαρμένου, ὧν 41 ἑκατομ. διὰ τὸ ἐξωτερικὸν (32 ἑκατομ. πουτιῶν κεκαθαρμένου τοιοῦτου). Τὰ 74 0/0 τῆς παραγωγῆς διαβιβάζονται εἰς τὸ ἐσωτερικόν, 26 0/0 δὲ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἥτοι εἰς Ἀγγλίαν, Τουρκίαν, Αὐστρίαν, Γερμανίαν, Βέλγιον καὶ Ἰταλίαν. Ἡ Γαλλία ἐρχεται δεκάτη τετάρτη ἐν τῇ σειρᾷ. Τὸ μονοπώλιον τῶν γάλλων διωλιστῶν, οἵτινες, ἐπωφελοῦμενοι βαρέος δικαιώματος εἰσαγωγῆς, πωλοῦσι τὸ πετρέλαιον ἐν τιμῇ μεγάλῃ εἰς τοὺς καταναλωτὰς, δὲν ἐπιτρέπει τὴν εἰσαγωγὴν ρωσικῶν πετρελαίων εἰς Γαλλίαν.

Κατὰ τὸν καθηγητὴν Μενδελέιεφ, τὴν πρώτην ἐν τῷ ζητηματι τοῦ πετρελαίου ἐπιστημονικὴν αὐθεντείαν, οὐδεμίαν ὑφίσταται ἐνδειξίς προσεχοῦς ἐξαντλήσεως τῆς λεκάνης τῆς Βακοῦς, παραλειπομένων τῶν ἄλλων πετρελαιοφόρων μερῶν τῆς Ρωσίας, ἅτινα ἀναμένουσιν εἰδέτι τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ πλοῦτου αὐτῶν.

Παρὰ τὸν συναγωνισμὸν τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἰνδικῆς, ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ρωσικοῦ ἐμπορίου δημοπρατικῶν προάγεται ἀπὸ εικοσιπενταετίας ἤδη. Ἴδου ὁ μέσος ὅρος ἐξαγωγῆς κατὰ πένταετείς περιόδους:

1867—1871	149.5 ἑκατομ. πουτ.
1872—1876	199.6 » »
1877—1881	282.7 » »
1882—1886	312.3 » »
1887—1889	447.2 » »

Ἡ ἀνάπτυξις αὕτη ἐπετεύχθη παρὰ τὸν συναγωνισμὸν τῶν ξένων χωρῶν καὶ παρὰ τὴν ἐπιβολὴν τελωνειακῶν δασμῶν ἐν τοῖς πλείστοις τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Ἡ ζήτησις ἐκ μέρους τῶν χωρῶν, ἐν αἷς ἐπικρατεῖ ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή καὶ ἐν ταῖς ὁποῖαις ἡ ἐπιχώριος γεωργικὴ ἐπιρροὴ δὲν ἐπαρκεῖ πλέον εἰς τὰς ἀνάγκας, αὐξάνει κατὰ σταθερὰν ἀναλογίαν.

Ἡ τῶν οἰτηρῶν καλλιέργεια πῦξινδε καὶ αὐξάνει διαρκῶς ἐν τοῖς τμήμασι τῶν στεππῶν καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ ΝΑ τμήματι. Αἱ δὲ τῆς καλλιέργειας μέθοδοι βελτιοῦνται, ὡς ἀποδεικνύται ὑπὸ τῆς μείζονος χρησιμοποίησεως τελειοποιημένων γεωργικῶν ἐργαλείων. Τὸ προϊόν τῶν πεδιάδων κατέστη πλείοτερον καὶ κανονικώτερον.

Ὁ μέσος ὅρος τῆς καθαρᾶς ἐσοδείας τῆς εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας (ἀνευ τῶν πολωνικῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἐξαιρέσει τοῦ διὰ σπορὰν χρησιμεύοντος ποσοῦ) ὑπελογίσθη ἀπὸ τοῦ 1870—1879 εἰς 1,614 ἑκατομ. πουτιῶν, ἥτοι ἐπῆλθεν αὐξήσις 8 0/0. Ἀπὸ τοῦ 1870—1879 ἡ Ρωσία ἐξήγαγε κατὰ μέσον ὄρον 236 ἑκατομ. πουτιῶν κατ' ἔτος, ἥτοι 14,7 0/0 ἐκ τῆς ὅλης παραγωγῆς, ἀπὸ δὲ τοῦ 1882—1889, 364 ἑκατομ. πουτιῶν ἥτοι 20 0/0. Ὁ μέσος ὅρος τοῦ διαθέσιμου σίτου διὰ τὴν ἐπιχώριον κατανάλωσιν ἀνῆλθεν ἀπὸ 13,18 πουτιῶν εἰς 13,53 πούτια καθ' ἑκάστον ἄτομον.

Ἴδου ἡ μέση παραγωγή κατὰ σύγκρισιν δύο συναγωνιστῶν τῆς Ρωσίας καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

	Ἐκατομ. Τσετβερτίων	
	Ρωσία	Ἠνωμ. Πολιτεῖαι
Σίτος	37	79
Σίκαλις	112	4.3
Βρώμη	89	112
Κριθὴ	22.5	10.4

Ἡ δὲ κατὰ μέσον ὄρον ἐξαγωγή εἶχεν ὧδε:

	Ἐκατομ. Τσετβερτίων	
	Ρωσία	Ἠνωμ. Πολιτεῖαι
Σίτος	130.8	213.9
Σίκαλις	75.1	3.6
Βρώμη	51.3	2.7
Κριθὴ	43.4	0.9
Ἀραβόσιτος	21.9	81.2

Ἡ τῆς σικάλεως παραγωγή¹⁾ εἶναι ἡ ἐπικρατεστέρα ἐν Ρωσίᾳ, ἐνῶ ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτεῖαις εἶναι ἀσήμαντος· τοῦτο προέρχεται ἐκ κλιματολογικῶν αἰτιῶν.

Ὁλόκληρος ἡ βόρειος Ρωσία καὶ μέγα μέρος τῆς κεντρικῆς ζώνης εἶναι ὀλίγον κατάλληλοι διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου.

1) Ἡ τοῦ 1891 παραγωγή ὑπῆρξεν ἀτυχῶς λίαν ἐλαττωματικὴ, ἰδίᾳ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Νίζνι-Νοβογορόδ, Σιμπέρσκ, Σαρατόβου, Οὐφας, Πένζας, Τοῦλας, Καζάν, Σαμάρας, Ὁρεμβούργου, Ταμπόβου, Ριαζάν, Βορονέζ καὶ Βιάτκτας. Πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐξωτερικῆς προμηθείας ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῶν σπορῶν καὶ τῆς τροφῆς ἡ κυβέρνησις ἠναγκάσθη ν' ἀποφασίσῃ τὴν ἀπαγόρευσιν τὴν ἐξαγωγὴν τῆς σικάλεως ἀπὸ τῆς 15)27 αὐγούστου 1891. Ἡ μέση ἔτησις ἐσοδείας τῆς σικάλεως ἀπὸ τοῦ 1883—1890 ἀνῆλθεν εἰς 794 ἑκατομ. πουτιῶν ὧν τὰ 78 ἑκατομ. πρὸς ἐξαγωγὴν. Τὸ πρὸς ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν ἀπαιτούμενον ποσὸν ἀνέρχεται εἰς 776 ἑκατομ. καὶ τὸ πρὸς σπορὰν εἰς 218 ἑκατομ. πουτιῶν.

Ἐπωδῆποτε, ἕτερον τούτου αἴτιον εἶναι ἡ ἐπιμόνωσ ἐξακολουθοῦσα τριετῆς διαδοχῆ ἐν τῇ καλλιέργειᾳ τοῦ ἐδάφους, τοῦθ' ὀπερ ἐπικρατεῖ ὡς βᾶσις τοῦ ρωσικοῦ γεωργικοῦ συστήματος, καὶ ἡ ἔλλειψις κόπρου, ὀφειλομένη εἰς τὴν καθυστεροῦσαν εἰδέτι κτηνοτροφίαν.

Λίαν ἐνδιαφέρει ἡ ἀκριβὴς γνῶσις τῶν καταναλωτῶν τῶν ἐξαγομῶν ὀημπτριακῶν. Τοῦτο ὅμως εἶναι δυσχερέστερον παρ' ὅσον πιστεύεται. Ἀγορά, γινομένη ἐκ μέρους ἐμπορικοῦ οἴκου τοῦ Λονδίνου ἢ τῆς Μασσαλίας, δὲν συνεπάγεται ὅτι ὁ ρωσικὸς σίτος ἢ ἡ ρωσικὴ βρώμη καταναλίσκονται ἐν Γαλλίᾳ ἢ ἐν Ἀγγλίᾳ.

Κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ 1883—1887 περίοδον ἡ Γερμανία ἔλαβεν 25,36 0/0, ἡ Ἀγγλία 23,75, ἡ Ὀλλανδία 12,23 ἢ Γαλλία 9,50, ἢ Ἰταλία 7,37, τὸ Βέλγιον 6,34 0/0 τῶν ἐξαγομῶν ρωσικῶν ὀημπτριακῶν. Μέρους ὅμως σίτων εἰσαγομῶν εἰς Ὀλλανδίαν καὶ Βέλγιον διέρχεται μόνον τὰς χώρας ταύτας· ἡ Ἐλβετία εἶναι πελάτις τῆς Ρωσίας διὰ μέσου τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Γερμανίας.

Ἡ Γερμανία εἰσάγει τὸ ἡμισυ τῆς ἐκ Ρωσίας ἐξαγομῆς σικαίως, καθὸς ἡ μάλιστα ἡ Ρωσία δὲν ἔχει σπουδαίον ἀνταγωνιστὴν ἐν τῷ ἐμπορεῦματι τούτῳ. ἐνῶ ὡς πρὸς τὴν βρώμην καὶ τὴν κριθὴν ἡ Ἀγγλία ζητεῖ τὴν μεγίστην τούτων ποσότητα.

Κατὰ τὴν πενταετὴ ἀπὸ τοῦ 1883—1887 περίοδον, τὸ σύνολον τῆς ἐξαγωγῆς τῶν χωρῶν, αἰτινες εἶχον πλεονάζοντα σιτηρά, ἀνῆλθεν εἰς 1 δισεκατομμύριον πούτιων περίπου. Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου ἡ Ρωσία ἐπρομήθευσε 35 0/0, αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι 33 0/0, ἡ Ρουμανία 8 0/0, αἱ Ἰνδία 7 1/2 0/0, ἡ Αὐστρία 4,3 0/0, ἡ Ἀργεντικὴ Δημοκρατία 3,6 0/0, ὁ Καναδάς 2,8 0/0 καὶ ἡ Αὐστραλία 2,3 0/0 Ὡς πρὸς τὴν σικαίαν ἡ Ρωσία προμηθεύει 88 0/0 ἐκ τοῦ ὅλου ποσοῦ, 67 δὲ τοῖς 100 βρώμης καὶ 32 0/0 κριθῆς.

Κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ 1875—1883 περίοδον ἡ ξένη εἰσαγωγή ἦτο κατὰ μέσον ὄρον ἐν τῇ Γαλλίᾳ 11,574,000 στατήρων, ἀποτελουμένων ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ἐκ σιτηρῶν τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν (5,200,000 στατήρ.) καὶ ἐκ σίτου τῆς Ρωσίας (5,080,000). Κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ 1884—1888 περίοδον ἡ ρωσικὴ ἐξαγωγή ἀπῆνεγκε κατ' ἔτος εἰς τὴν γαλλικὴν ἀγορὰν 2,442,008 στατήρας, ἐνῶ αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι ἐπρομήθευσαν 2,576,000.

Τῷ 1889 ἡ Ρωσία ἦτο τὸ κράτος, ὀπερ ὑπερίσχυσε τῶν ἀνταγωνιστῶν αὐτοῦ.

Παρεθύκαμεν ἤδη ἀνωτέρω ὅτι τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ρωσίας διανεκῶς ἀνεπτύσσεται, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ἐξῆς πίνακος.

Ἔτη	Ἐξαγωγή	Εἰσαγωγή	Ὀλικὸν
1886	488	426	914
1887	622	399	1021
1888	793	390	1183
1889	766	437	1203

Ἄν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ ποσὸν τῆς ἐξαγωγῆς εἰς ἕνα-στον τῶν κρατῶν κατ' ἰδίαν, θὰ εὐρωμεν ὅτι αὐτὴ εἶχεν εἰς ἑκατομμύρια ρουβλίων ὧδε :

	1884	1889
Γερμανία	182	190
Ἡνωμ. βασιλεῖον (Ἀγγλία)	152	257
Ὀλλανδία	47	45
Γαλλία	39	35
Ἰταλία	18	27
Αὐστρία	30	27
Βέλγιον	22	24.
Ἡ δὲ εἰσαγωγή κατ' ἰδίαν ἐπίσης εἶχεν ὧδε :		
	1884	1889
Γερμανία	175	124
Ἡνωμ. βασιλεῖον	123	95
Ὀλλανδία	6	4
Γαλλία	18	18 (1)
Ἰταλία	11	7
Αὐστρία	20	18
Βέλγιον	9	7.

1) 13 ἑκατομμύρια τῷ 1887 καὶ τῷ 1888.

Ἡ Ρωσία προέβη εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τῶν τελωνειακῶν αὐτῆς δασμῶν. Τὸ νέον δασμολόγιον ἤρξατο ἐφαρμοζόμενον ἀπὸ τῆς 1/13 ἰουλίου 1891 καὶ περιλαμβάνει μὲν ἐλαφροτέρους δασμοὺς ἐπὶ τινῶν εἰδῶν, καταργεῖ δὲ τὸν πρόσθετον δασμὸν 20 0/0, ὅστις εἰσῆλθε τῷ 1890 κατὰ τὴν ὑπέρομετρον ὑπερτίμησιν τοῦ συναλλαγματος.

Θὰ ἐξηρηχόμεθα τοῦ θέματος ἡμῶν, ἐὰν ἠθέλομεν νὰ ἐκθέσωμεν τὰ κατὰ τὸν διοργανισμὸν τῆς οἰκονομ. πίστωσης, τὴν λειτουργίαν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ρωσίας, ἥτις ἔχει ἐναποταμειωμένον χρυσὸν ὑπὲρ τὸ δισεκατομμύριον φράγκων ἀξίας, τὴν λειτουργίαν τῶν μεγάλων ἰδιωτικῶν τραπεζῶν, τῆς ἐγγείου τραπεζῆς τῶν εὐγενῶν, τῆς τῶν γεωργῶν καὶ δέκα ἰδιαιτέρων τραπεζῶν ὑποθηκείωσης. Τὰ ἀποταμειῖα, ἅτινα μόλις ἀρχονται ἀναπτυσσόμενα, ἔχουσιν ἤδη ὑπὲρ τὰ 161 ἑκατομ. ρουβλίων καταθεσιμῆνα.

Ἡ Ρωσία ἀπολαμβάνει ἤδη τοὺς καρποὺς τῆς εὐπρεποῦς ἐξωτερικῆς αὐτῆς πολιτικῆς καὶ τῆς συνέσεως, μεθ' ὧν τὰ οἰκονομικὰ αὐτῆς διοικοῦνται. Ἡ οἰκονομικὴ πίστις, ἥς ἀπολαύει, δὲν ἔπαυσε προαγομῆν ἀπὸ τινῶν ἐτῶν: τὸ 4 0/0 ἀφίκετο περίπου εἰς τὸ ἄριστον καὶ διατηρεῖται αὐτόθι, τούτῳσι εὐρίσκειται κατὰ 10 ἕως 12 σήμερα ἀνωτέρω ἢ τὸ 5 0/0 πρὸ τετραετίας ἢ πενταετίας· τὸ 3 0/0 ὑπερέβη τὴν τιμὴν τῶν 85· τὸ ρουβλίου, ὀπερ τῷ 1887 ἤξιζε 2 φρ. καὶ 10, ὑπερέβη τὰ 3 φρ. Ἡ κακὴ ἐσοδεία τοῦ 1891 καὶ ἡ ἐν τῇ ὑποτιμῆσει τῆς γερμανικῆς ἀγορᾶς κερδοσκοπία, ἀγορᾶς, ἥς ἡ ἐναντίον τῶν ρωσικῶν κεφαλαίων καταφορὰ πῦξεν ἀπὸ τῆς εἰς Κρονστάδην ἐπισκέψεως τοῦ γαλλικοῦ στόλου, ἐπῆνεγκε τὴν ἔκπτωσιν τοῦ ρουβλίου εἰς 2 φρ. 70.

Ἡ Ρωσία ἐνισχυθεῖσα ὑπὸ τῆς ὑποστηρίξεως τῆς γαλλικῆς ἀγορᾶς ἠδυνήθη νὰ προβῇ νικηφόρος εἰς σειρὰν ὄλων μετατροπῶν, καὶ καταστῆ ἀνεξάρτητος τοῦ λοηματιστηρίου τοῦ Βερολίνου καὶ ἐπιτυχῶς νὰ ἐκδώσῃ ἐν Παρισίῳ δάνειον 500 ἑκατομ. φράγκων πρὸς 3 0/0 εἰς 79 3/4, τοῦθ' ὀπερ ἀποτελεῖ κατὰ τινὰ τρόπον νέον ὄλωσ δι' αὐτὴν τύπον. Τὸ δάνειον τοῦτο ἐξεδόθη ὑπὸ τῆς Ἐγγείου Πιστώσεως καὶ τῶν μεγάλων πιστωτικῶν καθιδρυμάτων.

Ἡ οἰκονομικὴ ἱστορία τῆς Ρωσίας ἀπὸ δεκάδος περίπου ἐτῶν εἶναι διδακτικώτατη καὶ καταδείκνυσι τίνι τρόπῳ χώρα τις ἀνορθοῦται ὑπὸ τὴν ἐποψίν τοῦ προὔπολογισμοῦ, πῶς ἀπαλλάσσεται οἰκονομικῆς κρίσεως, πῶς εἰσέρχεται εἰς ἐποχὴν βελτιώσεως κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην μάλιστα, καθ' ἣν οἱ τῆς οἰκονομικῆς αὐτῆς πίστωσης δολοφόνου διασαλπίζουσι τὴν καταστροφὴν αὐτῆς. Ἀναμνησκονται πάντες τῆς ἀσυνέτου ἐκστρατείας, ἥς ὁ πρίγκηψ Βισμαρκ καθήρξατο κατὰ ἰούλιον τοῦ 1887, τῇ βοηθείᾳ τῶν ἐπὶ μισθῷ φωνασκούντων, καὶ ἥτις τοσοῦτον ἀκριβὰ ἐστοίχισε τοῖς γερμανοῖς τραπεζίταις, οἵτινες ἐγένοντο ταυτοχρόνως τὰ τε ὄργανα καὶ τὰ θύματα τοῦ μίσους αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἡμεπίσημα ἐκεῖνα φύλλα ἔγραφον κατ' ἀνωτέραν διαταγὴν, δὲν ἔδλεπον προφανῆ σημεῖα βελτιώσεως τοῦ προὔπολογισμοῦ καὶ ἐπαναλήψεως τῶν ἐργασιῶν, αἰτινες ἤρξαντο δυσσώρευόμεναι ἐν Ρωσίᾳ καὶ αἰτινες δὲν διέφευγον τὰ ὄμματα τῶν ἐν τοῖς οἰκονομικοῖς ἐμπείρων. Κατὰ τὸ ζενὸ μάλιστα τοῦ ἀγῶνος ὁ καθηγητῆς φὸν Σάντς δὲν ἐφοβήθη νὰ ἀναλύσῃ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς Ρωσίας καὶ νὰ καταλήξῃ εἰς ἐποικοδομητικὸν ἀποτέλεσμα. Οἱ ἐν Γαλλίᾳ ἀπέδειξαν μεγάλην διορατικότητα, βουθιθέντες μάλιστα ὑπὸ ἄρθρων δημοσιευθέντων ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῶν Συζητήσεων», τῷ «Γάλλῳ οἰκονομολόγῳ», τῇ «Ἐφημερίδι τῶν Οἰκονομολόγων» καὶ ὑποστηρικθέντες ὑπὸ τῆς ἀδιαμφισβητήτου αὐθεντείας τοῦ κ. Παύλου Λερού Μπωλιέ.

Τῷ 1876 ἡ Ρωσία κατώρθωσε νὰ διατελῇ ἐν εὐαρέστῳ οἰκονομικῇ καταστάσει, ἥτις διεκρίνετο ἐπὶ πλεονάσμασιν ἐσόδων, ὁ ἀνατολικὸς ὅμως πόλεμος δεινὴν ἐπῆνεγκε καταστροφὴν ἐν τῷ μετὰ πολλῆς τῆς δυσχερείας συντελεσθέντι ἔργῳ τοῦ κ. Ρούτερν καὶ ἐπέβαλε βαθυτάτας θυσίας εἰς τε τοὺς φορολογουμένους καὶ εἰς τὸ κράτος· ἡ ἐκκαθάρισις τῶν πολεμικῶν δαπανῶν ἐπετεύχθη μόνον διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ δημοσίου χρέους, διὰ τῆς αἰτίσεως νέων φόρων καὶ διὰ τῆς καταργήσεως ἀρχαίων τοισύτων. Ἐνταῦθα πράγματι ἐγκτεται ἡ πρωτοτυπία τῆς ρωσικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ἐν τῷ ἀδόξῳς δηλ. προβαίνειν εἰς μεταρρυθμίδια τῆς φορολογίας ἐν στιγμαῖς δυσχερείας.

Οἱ προϋπολογισμοὶ τοῦ 1878 καὶ τοῦ 1879 δεικνύουσι πλεόνασμα 28 καὶ 20 ἑκατομμυρίων, ἀλλ' εἶτα ἐπέρχεται περίοδος ἐλλειμμάτων, δεινωθεῖσα καὶ ὑπὸ τῶν κακῶν ἐσοδειῶν (1879 καὶ 1880). Ἀπὸ τοῦ 1883—1886 οἱ Ρῶσοι ἐπεδόθησαν εἰς μεταρρυθμίσιν τῶν ἐσόδων τοῦ δημοσίου ταμείου, συνέπεια τῆς ὁποίας αἱ γεωργικαὶ τάξεις, ἀνακουφισθεῖσαι, ἐπλήρουν κατὰ 47 ἑκατομμύρια (30 0/0) ὀλιγώτερα τῶν ὅσα ἐπλήρουν πρὸ τοῦ 1882.

Τὸ ἐλλεῖμμα ἀνῆλθε τῷ 1883 εἰς 23 ἑκατομ., τῷ 1884 εἰς 21 ἑκατομ., τῷ 1885 εἰς 42 ἑκατομ., καὶ τῷ 1886 εἰς 51 ἑκατομμύρια. Τῷ 1887 ὅμως μόνον εἰς 6 ἑκατομμύρια ἀνῆλθε τὸ ἐλλεῖμμα, μολοντοὶ προεβλέπετο ὅτι θ' ἀνῆρχετο εἰς 36 ἑκατομμύρια.

Κατὰ τὸ ἐπιόν ἔτος ὁ κ. Βισνεγράδσκις, ὅστις διεδέξατο τὸν κ. Μπούνζ, κατώρθωσε νὰ ἐξασκήσῃ μείζονα κρίσιν, οὕτως ὥστε ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ 1888 ἀφῆκε πλεόνασμα 60 ἑκατομ. ρουβλίων, τοῦθ' ὅπερ ἐπέτρεψε νὰ καλυφθῶσιν αἱ ἑκτακοὶ δαπάναι διὰ τῶν τακτικῶν ἐσόδων τῆς χρήσεως καὶ νὰ μείνῃ πρὸς τούτους καθαρόν πλεόνασμα 34 ἑκατομμυρίων. Τὰ συνῆθη ἐσοδα ὑπερέβησαν τὰς ἐκ 4 ἑκατομμ. προβλέψεις. Τὸ πλεόνασμα τῶν τε ἐκτάκτων καὶ τακτικῶν ἐσόδων ἀνῆλθε τῷ 1889 εἰς 56 ἑκατομ., τὸ δὲ πλεόνασμα τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ, τῆ εἰς αὐτὸν προσθήκη τοῦ ὑπολοίπου τῆς ληξιάσης χρήσεως, ἀνῆλθεν εἰς 89 ἑκατομμύρια ρουβλίων.

Τῷ 1889 ἡ Ρωσία ἀπέσβεσε 18 ἑκατομ. τοῦ κυμαινομένου χρέους καὶ ἐπλήρωσε τὴν τελευταίαν δόσιν τοῦ δανείου τῶν 400 ἑκατομ., ὅπερ εἶχε συνάψει ἐκ τῆς ρωσικῆς Τραπεζῆς κατὰ τὸν ἀνατολικὸν πόλεμον, ἐκτὸς τῆς αὐτομάτου ἀποσβέσεως 38 ἑκατομ. ρουβλίων. Πρὸς τούτους ἐποιήσατο μετατροπὰς, ἐπὶ δανείων 5 0/0 εἰς χρυσὸν ἀνερχομένων εἰς 2 δισεκατομμύρια φράγκων περὶπου.

Ἡ χρῆσις τοῦ 1890 ὑπῆρξεν ἐπίσης εὐνοϊκὴ· οἱ ἔμμεσοι φόροι, καίπερ ὑπολογισθέντες εἰς 491,259,000 ρουβλίων, παρέσχον διαφορὰν ἐπὶ πλεόν 44,804,000 ρουβλίων, οἱ δὲ ἄμεσοι φόροι, καίπερ ὑπολογισθέντες εἰς 87,156,000 ρουβλίων, παρέσχον διαφορὰν ἐπὶ πλεόν κατὰ 2,027,000 ρουβλίων. Ἡ ἐπὶ πλεόν διαφορὰ τῶν τακτικῶν ἐσόδων ἀπὸ τῶν τακτικῶν δαπανῶν ἀνῆλθεν εἰς 65,960,000 ρουβλίων, ἐνῶ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ προεβλέπετο διαφορὰ μόνον ἐξ 1,440,000 ρουβλίων. Αἱ συνῆθει δαπάναι ἀνῆλθον εἰς 877,783, 98 ρουβλία ἀντὶ τῶν προβλεφθέντων 890 ἑκατομ. Τὸ πλεόνασμα τοῦτο ἐπῆρκεν εἰς κάλυψιν τῶν ἐκτάκτων δαπανῶν, τῶν προβλεφθεισῶν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ 1890, ἧτοι 57,819,000 ρουβλίων, ἀπομείναντος καὶ ὑπολοίπου ἐξ 8,041,000 ρουβλίων. Τὰ ἐσοδα τοῦ ἐκτάκτου προϋπολογισμοῦ ἀνῆλθον εἰς 46,186,000. Ὁ ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν κατώρθωσε νὰ προβῇ εἰς ἀπόσβεσιν ἐκ τοῦ δημοσίου χρέους ποσοῦ 51,761,000 ρουβλίων, ἐκτὸς τοῦ συνήθους ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ ποσοῦ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Τῷ 1891 τὰ τακτικά ἐσοδα ὑπελογίσθησαν εἰς 897 ἑκατομ., αἱ δὲ τακτικαὶ δαπάναι εἰς 895 ἑκατομ., ὑπολειπομένου πλεονάσματος ἐξ 1,868,000 ρουβλίων.

Οἱ ἔμμεσοι φόροι παρέσχον 491 ἑκατομ., οἱ ἄμεσοι 88 ἑκατομ., τὰ δικαιώματα τοῦ στέμματος 34 ἑκατομ. καὶ τὸ ἐτήσιον ποδὸν ἐξαγορᾶς ἐκ μέρους τῶν χωρικῶν 95 ἑκατομ.

Αἱ δαπάναι τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν ὑπελογίσθησαν εἰς 226 ἑκατομ. ρουβλίων, ἴσαι περίπου πρὸς τὰς τοῦ 1889· διὰ τὸ ναυτικὸν ὀρίσθησαν 44 ἑκατομ., ποδὸν ἴσον πρὸς τὸ τοῦ 1886. Ἐκ τούτων καταφαίνεται ἡ σταθερότης τοῦ στρατιωτικοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς Ρωσίας. Τὸ ἔτος τοῦτο αἱ ἑκτακοὶ δαπάναι διὰ τὰ νέα ὄπλα ἀνῆλθον εἰς 20 ἑκατομ. ρουβλίων.

Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τοῦ δημοσίου χρέους προεβλέφθη ἐλάττωσις δαπανῶν κατὰ 9 1/2 ἑκατομ. ρουβλίων, προερχομένη ἐν μέρει ἐκ τῶν μετατροπῶν καὶ τῆς βελτιώσεως τοῦ συναλλάγματος, ὑπολογιζομένου ἐπὶ τῆ βάσει 1 ρουβλ. 60 ἀντὶ 1 ρουβλ. 70 δι' 1 ρουβλ. χρυσοῦν. Ἡ ὑπηρεσία τοῦ δημοσίου χρέους (τόκοι καὶ ρεωλύσια) τῷ 1891 ἀπῆται 256 ἑκατομ. ρουβλίων ἀντὶ 266 ἑκατομμύρια τῷ 1890, 270 ἑκατομμυρίων τῷ 1889, 279 ἑκατομ. τῷ 1888 καὶ 280 ἑκατομ. τῷ 1887 ἧτοι 24 ἑκατομ. ρουβλίων ἐπὶ ἐλάττωσιν ἢ τῷ 1887). Πρὸς τούτους τὸ ποδὸν τοῦ κυμαινομένου χρέους ὑπεβιάσθη εἰς ὁ ποδὸν ἀνῆρχετο τῷ 1884.

Ἴνα κατανοηθῇ ἡ οἰκονομία, ἧτις προέκυψε τῇ Ρωσίᾳ ἐκ τῶν μετατροπῶν ποδῶν ἀνερχομένων εἰς 1,740 ἑκατομ. ρουβλίων, παρατιθέμεθα ὅδε τοὺς ἐξῆς ἀριθμούς.

Ἐτήσιον ποδὸν ὑπηρεσίας δημοσίου χρέους

	1887	1891	1892
Χρέος εἰς χρυσὸν	73,264,000 χρ. ρουβλ.	65,524,000	61,175,000
» » χαρτονόμ.	155,219,000	151,800,000	143,710,000

Τῷ 1892 τὸ ποδὸν τῆς ἐξυπηρετήσεως τοῦ χρέους ὑπολείπεται τοῦ 1891 κατὰ 15,624,703 ρουβλίων.

Ὁ ἑκτακτὸς προϋπολογισμὸς τοῦ 1891 προορίζει 43 ἑκατομ. διὰ τοὺς σιδηροδρόμους καὶ τοὺς λιμένας καὶ 20 ἑκατομ. διὰ τὴν μεταρρυθμίσιν τοῦ ὄπλισμοῦ.

Ὅταν ἐπισταμένως ἐξετάσωμεν τὴν ἑκθεσιν τῆς τοῦ προϋπολογισμοῦ καταστάσεως τῆς Ρωσίας, εὐνοϊκὰς θὰ ἀποκομίσωμεν ἐντυπώσεις, αἵτινες θὰ αὐξήσωσιν ἐτι τὸν φιλειθνηρικὸν ἐπίλογον ὅστις περατοῖ τὴν ἑκθεσιν τοῦ κ. Βισνεγράδσκι καὶ δι' οὗ ὁ ὑπουργὸς ἐξῆμνησε τὴν νομοταγῆ πολιτείαν τοῦ μονάρχου, ὅστις ἐγγυάται περὶ τῆς τιμῆς καὶ τῶν συμφερόντων τοῦ κράτους, ἐνδύων δύναμα καὶ τὴν οἰκονομικὴν αὐτοῦ πίστιν.

Οἱ ἐν Ρωσίᾳ προσπαθοῦσι ν' ἀποφύγωσι τὰς ἀνοφελεῖς ἢ ὑπερβολικὰς δαπάνας, νὰ ἐπεκτείνωσι μετὰ προφύλαξεως τὸ σιδηροδρομικὸν σύμπλεγμα καὶ νὰ τηρήσωσι κλειστὴν τὴν πύλιν τῶν συμπληρωματικῶν πιστώσεων. Ἐκτὸς αὐτομάτου ἀποσβέσεως 100 περίπου ἑκατομ. φράγκων, ὁ ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν διεξήγαγεν ἐπιτυχῶς πολλὰς ἐπιχειρήσεις μετατροπῆς, αἵτινες ἀνεκούφισαν τὸ βάρος τοῦ δημοσίου χρέους, ἠλάττωσε τὸ κυμαινόμενον χρέος καὶ κατώρθωσε νὰ προικίσῃ τὸ θησαυροφυλάκιον δι' ὑπερόγκων διαθεσίμων ποσῶν εἰς χρυσὸν ἢ παρὰ τοῖς ξένοις τραπεζίταις.

Ἄν ἀπὸ τοῦ 1888 ἡ Ρωσία ἐποιήσατο ἐκκλῆσιν πρὸς τὴν οἰκονομικὴν πίστιν, τοῦτο ἐγένετο οὐχὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἀλλ' ἀποκλειστικῶς πρὸς τὸν σκοπὸν μετατροπῆς τῶν 5 0/0 καὶ 4 0/0 δανείων αὐτῆς ἢ χάριν κατασκευῆς σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ὑπὸ ἰδιαιτέρου ὅρου, ἐξασφαλίζοντος τὸ θησαυροφυλάκιον ἀπὸ πάσης ἀπωλείας: ἡ κατασκευὴ καὶ ἡ ἐκμετάλλεσις σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνετέθη εἰς τὰς πλουσιωτέρας ἰδιωτικὰς εἰαφίαις. Ἡ Ρωσία μετέτρεψε καὶ ἐπλήρωσε πλείονα παρ' ὅσα ἐδανείσθη.

Συχνάκις συνέπεια πλείονων προϋπολογισμῶν, ἐγκραταλιπνῶν μεγάλα πλεονάσματα, ὑπουργὸς τις τῶν οἰκονομικῶν παρασύρεται εἰς μεγαλεπιβόλους ἐπιχειρήσεις καὶ εἰς τυχοδιωκτικὴν πολιτικὴν, παραμελῶν τοὺς ἀντιξοοὺς παράγοντας οἵτινες δύναται νὰ διεγερθῶσι κατ' αὐτοῦ καὶ μὴ καταρτίζον τὰς προβλέψεις αὐτοῦ μετὰ τῆς αὐτῆς αὐστηρότητος. Τοιοῦτό τι δὲν δύναται τις νὰ κατηγορήσῃ τοῦ κ. Βισνεγράδσκι· ἡ δυσχέρεια καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἐπιχειρήσεων δὲν φοβίζουσιν αὐτόν, τοῦτο δὲ κατέδειξεν ἐν τε ταῖς μετατροπαῖς τῶν δανείων καὶ ἐν τῇ εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν σιδηροδρόμων ἀφορώσῃ πολιτικῇ. Ταῦτο χρόνως εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν εὐμοιρῶν περινοίας ἄμα καὶ διορατικότητος, δὲν παρασύρεται ποδῶς ὑπὸ τῆς ἐπιτυχίας. Τὸν τοῦ 1891 προϋπολογισμὸν κατήρτισε μετὰ πολλῶ μείζονος μετριότητος ἢ τοὺς προηγουμένους καὶ ἐπὶ τῇ βάσει αὐστηροτέρας μεθόδου, ἢ ἐνταῦθα ἀνάπτυξις τῆς ὁποίας μακρὸν θ' ἀπῆται λόγον.

Ἡ κακὴ ἐσοδεία τοῦ 1891 ἐπέβαλλε τῷ ὑπουργεῖῳ τῶν οἰκονομικῶν τὸ καθῆκον τοῦ ἐλάττωσαι τὰς δαπάνας τῷ 1892, οὕτω δὲ αἱ μὲν ἐν τῷ τακτικῷ προϋπολογισμῷ τοῦ 1892 ἐπιτευχθεῖσαι οἰκονομικαὶ ἀνέρχονται εἰς 24 ἑκατομμύρια ρουβλίων, αἱ δὲ ἐν τῷ ἐκτάκτῳ εἰς 14 ἑκατομ. χωρὶς ποδῶς νὰ ἐπηρεασθῶσιν ἐκ τούτου αἱ διενεργούμεναι ἤδη ἐπιχειρήσεις, καθ' ὅσον ὁ ὑπουργὸς ἔσχεν ἤδη τὴν προφύλαξιν τοῦ νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐλάττωσιν τῶν ἀπαιτουμένων πιστώσεων καὶ νὰ ὀρίσῃ δι' ἐκάστην ἐπιχείρησιν ἀνεξαρτήτους πόρους.

Προσθέσωμεν ἐν τέλει ὅτι τὸ ἐλεγκτικὸν τμήμα τοῦ κράτους λειτουργεῖ μετὰ τοσαύτης αὐστηρότητος καὶ εὐλακρυίας ἐν Ρωσίᾳ, μεθ' ἧς καὶ τὸ ἐν Γαλλίᾳ λογιστήριον (Cour des comptes), καὶ ὅτι ἡ δημοσιεύσις τῆς διακανονίσεως τῶν ληξιάδων χρήσεων ἐκτελεῖται μετ' ἀξιεπαίνου ταχύτητος.

Ἡ ἀνωτέρω σκιαγραφή παρέχει ἰδέαν τῶν παντοειδῶν πόρων, δι' ὧν ἡ φύσις καὶ ἡ ἐπίμονος ἐργασία ἐπροίκισαν τὴν Ρωσίαν καὶ οἵτινες ὑπόσχονται ἐτι αὐτῇ μακρὰ ἐτι οἰκονομικῆς προόδου.

Ο ΠΛΑΣΤΗΣ ΠΡΟΓΟΝΩΝ.

ΔΙΗΓΗΜΑ.

(Συνέχεια και τέλος ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

IV.

Ἦλθε καὶ ἀπῆλθε τὸ θέρος, εἶτα τὰ φύλλα τῶν δένδρων ἐκτρίνισαν καὶ κατέπεσον, ὁ δὲ Μάρκελλος ἀνέμενεν ἔτι. Εἶχεν ἐργασθῆ πολὺ ἀπὸ τῆς ἐξ Ἀμερικῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ, διότι οὐδέποτε ἐργάζεται τις καλῶς, ἐκτὸς μόνον ὅταν ἔχη πρὸ αὐτοῦ ὀρισμένον σκοπὸν καὶ σχέδιον. Εἶχεν ἐπιτύχει. Πολλαὶ εἰκόνες αὐτοῦ ἠγορήθησαν, ἰδίχ' ὑπὸ ἐρασιτεχνῶν ἀποστελλομένων ὑπὸ τοῦ Μάρκελλου. Τὸ ἐργαστήριον τοῦ Μαρκέλλου ἤμερξ τῆ ἡμέρξ προσελάμβανεν ὕψος χάριεν καὶ ἀπέπνεεν εὐτυχίαν.

Πάντα τὰ χρέη εἶχον πληρωθῆ, καὶ τὸ μέλλον προσεμενδία τῷ νεαρῷ καλλιτέχνῃ. Ἐν τούτοις ὁ Μάρκελλος δὲν ἦτο πύχαριστημένος, διότι ἀπὸ τῆς ἐκ Νέας Ὑόρκης ἀπελεύσεως αὐτοῦ οὐδεμίαν ἔλαβεν εἰδήσιν παρὰ τῆς Μιννῆς. Ὁ χρόνος, ὃν ἐν Ἀμερικῇ διήλθεν, ἐφαίνετο αὐτῷ ἐνίοτε ὡς ὄνειρον, καὶ πάντα τὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πρόσωπα ὡς πρόσωπα μυθικὰ καὶ φαντασιώδη ἢ ἄυλα. Ὅταν ἀνεγίνωσκεν ἐφημερίδας, ἀνεζήτηε ἐν αὐταῖς εἰδήσεις ἐκ Νέας Ὑόρκης, ὡσεὶ, ἐν τοῖς ἐκείθεν τηλεγραφήμασιν, ἄτινα ἀνήγγελλον τὸ ἀποτέλεσμα ἐκλογῆς ἢ πτώχευσίν τινα, ἢ δύνατο νὰ ἀναγνώσῃ τι περὶ τῆς Μιννῆς, τῆς σκληρᾶς ἐκείνης καὶ ἀκκμπτου νεάνιδος, ἣτις οὐδέποτε ἀπῆντα ὅταν αὐτὸς μὴ ὑπομένων πλέον ἔγραφεν αὐτῇ γραμμὰς τινας.

Ἀπαξ συνέθε αὐτῷ νὰ ἀναγνώσῃ δύο ἐν τῇ ἐφημερίδι γραμμὰς μετὰ παραδόξου ὅπως ἐνδιαφέροντος. Νεῆνις εἴκοσι καὶ ἐνὸς ἔτους κληρονομήσασα μέγα ποσὸν ἴδρυσεν ἐν Νέξ Ὑόρκη παρθεναγωγεῖον διὰ τὰ πτωχὰ κοράσια, εἰς τὰ ὁποῖα ἐδιδάσκετο τέχνη τις οἰαδῆποτε. Ἠρξάτο τότε νὰ σκέπτηται μὴ ἡ νεῆνις αὕτη ἦκουσεν ὀμιλοῦσαν, ὡς αὐτὸς, τὴν Μιννῆν περὶ τῶν ὀφειλῶν τῶν πλουσίων πρὸς τοὺς πτωχοὺς. Τὸ τηλεγράφημα ὅμως ἐκεῖνο οὐδεμίαν περιεῖχε μεγαλειτέραν λεπτομέρειαν, καὶ εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἐφημερίδα εὔρε πληροφορίαν τινα περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.

Εἶχεν ὑποσχεθῆ ἐκείνη διὰ τὸ φθινόπωρον, καὶ ἤδη ἦν ἡ ἐκκοστὴ ὀκτωβρίου.

Ἀπελπισία ἤρξαστο νὰ καταλαμβάνῃ αὐτὸν καὶ ἐκατηγόρει ἐαυτὸν ἐπὶ ἡλιθιότητι, διότι ἐπίστευσεν εἰς ὑπόσχεσιν ἢ μᾶλλον εἰς συγκεχυμένην ὅπως συνέντευξιν δοθείσαν αὐτῷ ὑπὸ Ἀμερικανίδος.

Ἐνῶ δ' ἐσχέπτετο ταῦτα, μιᾶ τῶν ἡμερῶν ἡ Μιννῆ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐργαστήριον αὐτοῦ, μειδιῶσα καὶ τείνουσα πρὸς αὐτὸν τὰς δύο χεῖρας.

— Τέλος πάντων! . . .

Δὲν ἐπίστευσε ποτὲ ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ἀγαπᾷ τόσον τὴν μετριόφρονα, ἐχέφρονα καὶ ἀπλουστάτην ἐκείνην νεάνίδα.

— Μ' ἐπεριμένετε; ἠρώτησεν ἐκείνη μειδιῶσα.

— Σὰς περιμένω ἀπὸ αἰῶνων ἤδη, νομίζω. Ἄ! Τώρα πλέον δὲν θὰ μὲ ἐγκαταλείψητε ποτέ. Δὲν θέλω πλέον νὰ καταστῆτε ἀφανῆς, ὡς ἐπράξατε ἤδη καταλιπούσα με μόνον καὶ ἐν θλίψει χωρὶς νὰ μὲ δώσητε κἄν σημεῖον ζωῆς. Διατί μ' ἐκάμετε νὰ ὑποφέρω τόσο;

— Ἐπρεπε νὰ συμπεριφερθῶ τοιουτοτρόπως. Ἐπεθύμουν νὰ σὰς δώσω τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν νὰ σκεφθῆτε, νὰ παρατηρή-

σητε μόνος σας ἐὰν μὲ ἀγαπᾶτε πραγματικῶς, ὥστε νὰ μὴ μετανοήσητε ἀκολούθως διότι ἐνυμφεύθητε ξένην.

— Καὶ ξένην πτωχὴν, δὲν ἔχει οὕτω; Μήπως δὲν ἠξέυρω πόσον εἴσθε γενναῖα, καὶ ὁποῖον ἥρωισμόν κρύπτει τὸ γλυκὺ καὶ εὐθυμον τοῦ χαρακτήρος σας; Δὲν θὰ εἴμεθα πλούσιοι, Μιννῆ, ἀλλὰ τώρα δύναμαι χωρὶς νὰ ἐντραπῶ νὰ σοὶ προσφέρω τὴν χεῖρα μου καὶ θ' ἀνταγαπώμεθα τόσο, ὥστε ποτὲ δὲν θὰ εὐρωμεν καιρὸν νὰ παρατηρήσωμεν τί μᾶς λείπει.

— Ἐὰν εἶχον τὴν περιουσίαν τῆς Κάτ Μάρκερσον θὰ μ' ἐνυμφεύεσθε.

— Ἄ! ὄχι, οὐδέποτε!

Ἐπὶ πολὺ συνδιελέξαντο οὕτω κρατούμενοι ἐκ τῆς χειρὸς, ἀπεφάσιον δὲ ὅτι ὁ γάμος αὐτῶν θὰ ἐγίνετο ἄμα ἐκπληρουμένων τῶν ἀπαιτούμενων διατυπώσεων.

— Πρέπει ἐν τοσοῦτῳ νὰ φύγω τώρα, διότι οἱ φίλοι μου μὲ περιμένουν.

— Οἱ φίλοι σου; Ἄ! Ἡ οἰκογένεια εἰς τὴν ὁποίαν ἐργάζεσαι ὡς διδασκάλισσα; ἢ ἄλλο τι; Βεβαίως θὰ δύναμαι νὰ σὲ βλέπω ἐκεῖ ὁπόταν καὶ ὁσάκις θέλω;

— Βέβαια, βέβαια! ἀπάντησεν ἡ Μιννῆ μειδιῶσα. Εἶμαι πολὺ καλὰ ἐκεῖ, μὲ περιποιοῦνται περίφημα, σὲ βεβαίῳ. Ἐλα ἀπόψε τὸ ἑσπέρας νὰ μὲ ζητήσης εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Μερὶς.

Τὴν ἑσπέραν μετέθε πρᾶγματι ὁ Μάρκελλος καὶ ὠδήγησεν αὐτὸν εἰς μεγάλην αἴθουσαν, ὅπου εὗρισκοντο πολλὰ πρόσωπα.

— Τώρα θὰ ἔλθῃ ἡ Μιννῆ, εἶπεν αὐτῷ γυνὴ τις καθεστηκυῖας ἡλικίας φαινομένη ὅτι ἐγνώριζε τὰ πράγματα.

Ὁ Μάρκελλος ἐκάθησε διὰ ν' ἀναμεινῇ. Κορασίς δωδεκαετῆς περίπου, ἣτις ὑπέμνησεν αὐτῷ συγκεχυμένως πως τὴν Μῶδ Μάρκερσον, ἐκάθησε παρ' αὐτῷ καὶ ἠτένισεν αὐτὸν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν ἀνεύχουσι δειλιάς. Ὁ Μάρκελλος, διὰ νὰ φανῆ ὅτι λέγει κἄτι, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν κορασίδα ἠρώτησεν.

— Ἡ δεσποινὶς Μιννῆ εἶναι αὐστηρὰ πολὺ; Δὲν εἶναι διδασκάλισσά σας, νομίζω;

Ἡ κορασίς ἀνέωξεν ὑπερμέτρως τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ἡ Μιννῆ εἶναι ἢ μᾶλλον ἦτο μία τῶν πλουσιωτέρων κληρονόμων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν! Ὁ πατήρ τις ἦτο συνέταιρος τοῦ Μάρκερσον καὶ αὕτη μοναχοκόρη. Ἡ Μιννῆ διδασκάλισσα! Πῶς σὰς φάνηκε αὐτό; διὰ τῆς περιουσίας τῆς ἴδρυσεν ἐν Πτωχοκομείον, τῇ ἔμειναν ὅμως ἀρκετά.

Ὁ Μάρκελλος εἶχε τὸ ὕψος τόσο ἀλλοπρόσαλλον, ὥστε ἡ κορασίς ἤρξαστο νὰ γελά. Τῆς Μιννῆς εἰσερχομένης εἰς τὴν αἴθουσαν, ἐκεῖνος ἠγέρθη ἐν βίχ καὶ προύχωρσε πρὸς αὐτήν.

— Μὲ ἠπατήσατε, δεσποινίς.

— Ἡπατήθης μόνος σου, Μάρκελλε καὶ ἐγὼ ἐπωφελήθην τῆς πλάνης σου διὰ νὰ σὲ κἄμω νὰ μὲ ἀγαπήσης. Ἡ ἱστορία τοῦ πατρός μου ὀμοιάζει πολὺ τὴν τοῦ Μάρκερσον, ὁ ὁποῖος ἦτο συνέταιρός του. Μόνον, ἐγὼ δὲν εἶχον τὸ θάρρος τῆς Κάτ, ἐφοβήθην τὸν πλοῦτον, ἐφοβήθην μήπως ἀποβῶ ἐλαφρὰ καὶ ἀπερίσκεπτος, ἐφοβήθην δὲ πρὸ πάντων μήπως ἀρχίσουν καὶ μὲ περιτριγυρίζουν οἱ νέοι διὰ τὰ δολαρίά μου. Μὴ μὲ κατακρίνης δι' αὐτό. Νυμφεύομενος ἐμὲ δὲν νυμφεύεσαι πλουσίαν κόρην, ἐγὼ δὲ θὰ ἔχω τὴν εὐχαρίστησιν νὰ θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν τὰς θεωρίας μου καὶ διὰ τῆς αὐτῆς εὐκαιρίας θὰ κατορθώσω νὰ ἐπιτύχω καὶ τὴν ἰδικήν μου καὶ τὴν . . . ἰδικήν σου εὐτυχίαν, οὕτω τοῦλάχιστον ἐλπίζω, ἀγαπητέ μου μνηστήρ!

Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ.